

תפ"ח 502/07 - מדינת ישראל נגד רומן זדורוב

בית המשפט המחוזי בנצרת

24 פברואר 2014

תפ"ח 502-07 מ.י. פרקליטות מחוז הצפון-פלילי נ' זדורוב

בפני כב' הנשיא יצחק כהן - אב"ד
כב' סגן נשיא, השופט בנימין ארבל
כב' השופטת אסתר הלמן
המאשימה מדינת ישראל
נגד הנאשם רומן זדורוב

נוכחים: בשם המאשימה: עו"ד שילה ענבר ועו"ד יעל שוחט

בשם הנאשם: עו"ד ד"ר אלקנה לייסט ועו"ד איתי הרמלין

הנאשם בעצמו באמצעות הליווי

פסק דין משלים

כב' הנשיא יצחק כהן, אב"ד

פתח דבר

1. ביום 14.09.10, ניתנה הכרעת הדין על פיה הורשע הנאשם רומן זדורוב פה אחד ברצח הנערה תאיר ראדה ז"ל.

2. הנאשם, אזרח אוקראיני הנשוי לישראלית, הורשע ברצח האכזרי של תאיר ז"ל, אשר נמצאה בתא שירותים נעול, מוטלת על האסלה כשגרונה משוסף וחתכים נוספים בגופה והכול בין כתלי בית הספר בו התחנכה. כאמור, הרשעתו של הנאשם ניתנה פה אחד והוא הורשע בעבירות הבאות:

א. רצח בכוונה תחילה - עבירה בניגוד לסעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: "חוק העונשין").

ב. שיבוש מהלכי משפט - עבירה בניגוד לסעיף 244 לחוק העונשין.
עמוד 1

3. הנאשם, הגיש ערעור לבית המשפט העליון לעניין הרשעתו בדין (ע"פ 7939/10).

עוד טרם נשמע הערעור לגופו, הגישו ב"כ הנאשם עו"ד דר' אלקנה לייסט ועו"ד איתי הרמלין, בקשה לאפשר להם לצרף לחומר הראיות הקיים בתיק, ארבע ראיות חדשות, כנטען.

בית המשפט העליון בהחלטתו מיום 17.03.13, קיבל את הבקשה בחלקה והחליט כי ישמעו שני עדים נוספים - מר בודזיאק בנושא טביעת הנעל, וד"ר פורמן - רזניק, בנושא כלי הרצח.

ההחלטה דיברה כך:

"אנו מורים איפוא לבית המשפט המחוזי לגבות את הראיות הנוספות המוזכרות. בית המשפט המחוזי יחווה את דעתו בשאלה אם יש בראיות אלה כדי להביא לשינוי מסקנותיו והכרעת הדין, זאת במסגרתו של פסק דין משלים. הצדדים יהיו רשאים לטעון את טענותיהם בכל הקשור להשלכותיהן של הראיות החדשות על שאלת אחריותו הפלילית של המערער".

עוד קבע בית המשפט העליון כי בית המשפט כאן יבחן את השפעתן של ראיות אלה על מארג הראיות הכולל ועל תוצאות פסק הדין. כן, ככל שיתבקשו ראיות נוספות הנוגעות לסוגיות של טביעת הנעל, כלי הרצח, והחבלה בראש המנוחה, יהיה הדבר מסור לשיקול דעת בית המשפט המחוזי וכמפורט שם.

4. בהתאם להחלטה זו, נקבעו מספר דיוני הוכחות, כאשר במקום כב' השופט חיים גלפז ז"ל, חבר ההרכב אשר הלך לעולמו בטרם עת, הצטרף אלינו כב' השופט בנימין ארבל, יבדל"א.

5. מכאן, לאחר שהעדים הנוספים, ד"ר מאיה פורמן - רזניק ומר בודזיאק, נחקרו בפנינו, הצדדים הגישו טיעונים משלימים הן בכתב והן בעל פה. עוד נעתרנו בהמשך לבקשה נוספת להשלמת טיעונים בעקבות ע"פ 1620/10 **מצגורה נ' מדינת ישראל**, כפי שניתן בבית המשפט העליון ביום 03.12.13. (יצוין כי בקשות הצדדים להעיד עדות חוזרת את ד"ר קוגל מטעם הסנגוריה ואת רפ"ק שור מטעם המאשימה, נדחו בהחלטה מפורטת מיום 19.07.13, המדברת בעד עצמה).

המסכת הכוללת של טענות הצדדים נשלמה ביום 14.01.14, כאשר בקשת המאשימה מיום 22.01.14 להשלמת טיעון נוספת, נדחתה.

6. לפיכך, בהתאם להחלטתו של בית המשפט העליון מיום 17.03.13, לאחר שקיימנו "ודרשת וחקרת ושאלת היטב", באים אנו לפסק הדין המשלים בלב פתוח, בנפש חפצה ולפום דינא, כאשר יש לראותו **בהכרח ובמשמע** עם הכרעת הדין העיקרית וכחלק בלתי נפרד הימנה, והכול מתוך נקודת מוצא, לפיה החובה להעמיד על האמת היא, כידוע, מן הדברים שהתורה נקנית בהם (משנה, אבות ו', ו').

הראיות החדשות

7. חוות הדעת של דר' מאיה פורמן רזניק (להלן: "פורמן" ו/או "המומחית"):

חוות הדעת הוגשה וסומנה נ/328. מתוכנה עולה כי דר' פורמן נתבקשה ליתן חוות דעתה בעניין מנגנון פציעתה

עמוד 2

של המנוחה בשתי סוגיות - האחת, האם אפשרי שסכין יפנית גרם לממצא הנראה באזור סנטר המנוחה מימין. השני, חיווי דעתה בעניין הדימומים בשכבה הפנימית של קרקפת המנוחה.

בעניין סוג הלהב שגרם לפצעים מציינת חוות הדעת:

"באופן כללי פצעי חתך נגרמים מחפצים חדים, דוגמת להב של סכין. אך מפצע החתך עצמו לא ניתן ללמוד ברוב המקרים על מאפייני הלהב שגרמו לפצע... יחד עם זאת קיימת הסכמה בספרות שניתן לדעת אם הסכין היה בעל להב ישר או משונן כאשר הייתה גרירה על פני העור".

חוות הדעת נתמכת בציטוטים מספרם של Froede ושל Spitz כתימוכין לסברה כי ניתן לדעת האם הלהב משוננת כאשר הלהב נגרר על פני העור (עמ' 3 לחוות הדעת).

לסיכום סוגיה זו קובעת דר' פורמן:

"סכין יפני הוא סכין עם להב ישר, גרירה שלו על פני העור תיצור קו רציף. אמנם להבים עלולים ליצור קווקו לא רציף על העור במצבים בהם הלהב הוא קהה או כאשר יש גידים מתחת לעור או בליטות גרמיות. אך אין זה המצב במקרה הנדון. באזור החתך (סנטר) אין בליטות גרמיות או גידים. יתרה מכך, במקרה זה לא נמצא סימן של קווקו בלבד, אלא נמצאו גם סימנים נוספים של פצעים פסיים מקבילים. סכין יפני שנגרר במקביל לעור היה צפוי שייצור שפשוף רצוף ולא פצעים פסיים מקבילים כפי שנמצאו בשולי הפצע במקרה הנדון. לא סביר שגם גרירתו במקביל לעור של סכין יפני קהה (למשל בעקבות בלאו) תוביל להיווצרות פצעים שטחיים דקיקים אחידים ובמרחקים קבועים כמעט, כפי שנמצאים בפצעים המסומנים ב'וג'. לכן, אין זה סביר כלל שסכין יפני גרם לממצא במקרה הנדון" (עמ' 6 לחוות הדעת).

וכן:

"ניתן להסיק שהממצא בסנטר, בשולי פצע החתך מתיישבים עם שימוש בסכין בעל מרכיב משונן. ממצאים אלו כלל לא סביר שיגרמו בעקבות חיתוך בסכין יפני" (עמ' 7 לחוות הדעת).

באשר לדימומים בשכבה הפנימית של הקרקפת, מסכימה דר' פורמן עם דר' זייב כי הדימומים מתיישבים עם חבלה קהה בראש (ע' 8 לחוות הדעת).

כפי חוות הדעת:

"העובדה כי מתוארים לפחות שבעה מוקדי דימומים בלתי סדירים מתיישבת עם שבע פגיעות נפרדות בראש אלא אם כן ארעה נפילה או חבלה ממשטח או חפץ בלתי סדירים אשר יכולים היו בו זמנית להותיר מספר מוקדי פגיעה" (עמ' 9 לחוות הדעת).

8. חוות דעתו של וילאם ג"י בודזיאק (להלן: "בודזיאק" ו/או "המומחה"):

חוות הדעת הוגשה וסומנה נ/329 חוות הדעת מתורגמת סומנה נ/329 א'. המומחה נתבקש לחוות דעתו

בסוגיית התאמת נעליו של הנאשם לששת כתמי הדם אשר נמצאו על גבי מכנסי הג'ינס של המנוחה.

חוות הדעת מסכמת וקובעת:

"אחרי בדיקה של שישה אזורי סימני דם, שהוגדרו באופן ספציפי במכנסי הג'ינס של הקורבן, המכילים סימני דם, שנטען כי קיימת אפשרות שנוצרו ע"י נעל הסלמנדר של מר זדורוב, הגעתי למסקנה כי באותם סימני דם חסר מידע מפורט מספיק על מנת לבצע השוואה משמעותית כלשהי או כדי לקבוע שיוך כלשהו לנעליים האלה. סימני דם מסוימים באותם אזורים כוללים סממנים אשר תוארו ע"י מר ירון שור ככוללים את אותם מאפיינים של דגם, גודל ומאפיינים נרכשים אקראית בסוליית נעל הסלמנדר. לדעתי, סימני הדם אליהם מפנה מר שור ומציג כבסיס למסקנות שלו הם עמומים, חלקיים, מנותקים אחד מהשני וחסרים בהם בהירות וקווי המתאר ההכרחיים להסקת מסקנות אלה. יתר על כן, אני סבור כי למרות שאזורי סימני דם מסוימים מכילים תבנית לינארית מאד חלקית, אותה תבנית חסרה כמות ואיכות של פרטים כדי לאשר בוודאות כי אותם סימנים נוצרו בכלל מפריט הנעלה בניגוד למקורות אחרים. המידע המוגבל הקיים בסימני הדם הספציפיים שעל הג'ינס נמצא הרחק מקנה המידה הפורנזי בו נעשה שימוש בהשוואות פיסיות מסוג זה על מנת לבצע בדיקה השוואתית ישירה המבוססת על סממנים ברורים וניתנים לאישור" (עמ' 3 לנ/329).

וכן:

"סביר יותר להניח כי החריצים הבלתי סדירים או הקצוות המפוצלים של סימן הדם הם תוצאה של ספיגה סלקטיבית של הדם המושפעת מדגם אריג הג'ינס" (שם, עמ' 5).

דין והכרעה:

סוגיית הלהב המשונן

9. לשם הכרעה בסוגיה זו יש להידרש תחילה לחוות דעתו של הפתולוג דר' זייצב בנושאים המשיקים.

דר' זייצב ביצע את הניתחה בגופת המנוחה והגיש את חוות דעתו מיום 19.12.06, אשר סומנה ת/11, וכן השלמה לחוות דעתו מיום 03.01.07, אשר סומנה ת/665.

חוות הדעת של דר' זייצב מתארת את פצעי הסנטר כמפורט:

"2 פצעי חתך אופקיים מתלכדים נמצאים בקדמת הסנטר מימין, במרחק כ- 18.5 ס"מ מפסגת הקודקוד וסמוך לקו אמצעי קדמי, באורך עד כ- 3.5 ס"מ ובחלק הקדמי ביניהם נמצאת לשונית עור שמורה בצורת כעין משולש ברוחב עד כ- 0.2 ס"מ ועם צלעות באורך עד כ- 0.6 ס"מ, ועם שפה עליונה ישרה וקצוות חדים.

מהקצה השמאלי (של פצע החתך התחתון) לצד שמאל של הסנטר מתמשך פצע שריטה מעט אלכסוני מלמטה למעלה ומימין לשמאל, באורך כ- 0.5 ס"מ ומהקצה הימני (של פצע החתך העליון) בכיוון אחורה מתמשך פצע שריטה כמעט אופקי לא רצוף, באורך כ- 0.8 ס"מ בצבע חום כהה אדמדם.

מהשפה התחתונה (של פצע החתך התחתון) ובמרחק כ- 1 ס"מ מהקצה השמאלי, מתמשך פצע חתך נוסף, בכיוון מטה ושמאלה, באורך כ- 0.6 ס"מ עם שפות ישרות והקצוות חדים. בקרקעיתם נמצאת רקמת שומן תת עורית עם מעט דימום בצבע אדום בהיר" (ס' 3 א לת/11).

ב. בסנטר מימן במרחק כ- 19.5 ס"מ מפסגת הקודקוד, כ-3 ס"מ מקו אמצעי קדמי, נמצא פצע חתך אנכי, באורך כ- 0.5 ס"מ, עם שפות ישרות והקצוות חדים. בקרקעיתו נמצאת רקמת שומן תת עורית עם דימום בצבע אדום בהיר".

בהשלמה לחוות הדעת (ת/665) נקבע:

"על סמך תוצאות בדיקתי של סכינים יפניים ובהשוואה להערכת הלהבים שגרמו לפצעי החתך בגופתה של הנערה תאיר ראדה. הנני מחווה דעתי שהלהבים של סכינים יפניים או להבים דומים, יכלו לגרום לפצעי חתך בגופתה של המנוחה"

(מקום בו לא נאמר אחרת ההדגשות שלי - י.כ.).

10. עוד הונחה בפנינו חוות דעתו של דר' חן קוגל (סומנה נ/284, להלן: "קוגל"), אשר עניינה כיוון תנועת החיתוך שגרם לפצעים בצוואת המנוחה. חוות דעתו של דר' קוגל לא התייחסה לסוגיות אחרות, על אף שבפניו עמדה חוות דעתו של זייצב (ת/11), ההשלמה לחוות הדעת (ת/665) בנדון להב הסכין, כל תצלומי גופת המנוחה וכן עדות דר' זייצב בפנינו (ראו: ע' 2 לנ/284).

11. בנוסף הוגשה חוות דעתו של מר אלכס פלג (נ/185, להלן: "פלג"), אשר קבעה בין היתר כי בפצע החתך מתחת לשפתייה של המנוחה ניתן להבחין בסימנים לפיהם להב הסכין משונן ולא חד (עמ' 11-12 לחוות הדעת). כמבואר בהכרעת הדין העיקרית, ראינו לדחות מכל וכל חוות דעת זו בנושא רפואי משפטי גרידא, שעה שלעד לא הייתה כל הכשרה או מומחיות לקביעה מעין זו (ראו בהרחבה פרק טו' להכרעת הדין. יובהר, מקום בו הכרעת הדין המשלימה מפנה לעמודים בהכרעת הדין העיקרית, הרי שמדובר במספור העמודים כפי המפורסם באתר "נבו" - י.כ.).

12. כפי שמבואר בחוות דעתה של דר' פורמן, דיסטלית לפצע הרלוונטי, מצויים שני צברים נוספים של פצעים פסים מקבילים עם מרווחים כמעט קבועים בניהם. צברים אלו סומנו רצפים ב' וג' וניתן לראותם כאשר מגדילים את התמונה במדיה דיגיטאלית. ההגנה טוענה בסיכומיה כי חוות דעתו של דר' זייצב "נגזרה מכך **שלא הבחין בקבוצת הפצעים שסומנו ב' וג'.**"

עוד נטען, ההגנה ביקשה בעניין זה להעיד את דר' חן קוגל אשר מסכים לכאורה עם חוות דעתה של דר' פורמן, אלא שביהמ"ש החליט שלא לזמנו לעדות.

לנטען, יש לבכר את חוות דעתה של דר' פורמן. מדובר ברופאה משפטית מזה 13 שנה, חוות דעתה נתמכה בספרות מקצועית בניגוד לחוות דעתו של דר' זייצב וככלל, דר' פורמן הבחינה בשלושת צברי החתכים לרבות השניים אשר דר' זייצב לכאורה החמיץ, בכך, יתרון לגרסתה.

הכרעה בין חוות דעת המומחים:

13. ראש וראשון נדגיש, בפנינו למעשה שתי חוות דעת סותרות, האחת של דר' זייצב (ת/11 ות/665) ולעומתה חוות דעת דר' פורמן (נ/328). איננו מוצאים תימוכין לטענה לפיה המחלוקת בין המומחים הינה רק באשר לצבר הפצעים הראשון (אשר סומן בחוות דעת דר' פורמן א') מאחר ודר' זייצב "החמיץ" למעשה פצעים אלו.

כפי שיבואר בהמשך, גם דר' קוגל בחן את תצולם פצעי המנוחה בהגדלה **ולא** הסיק מסקנה כלשהי מפצעים אלה, משמע אף הוא "החמיץ" נתון זה. כך או כך, בניגוד לצבר א' שהינו בולט ומציג רצף נקודות פציעה אדומים כ"זנב" החתך בסנטר המנוחה, מדובר בסימנים עדינים ושטחיים אשר כלל **לא** חדרו את פני העור וספק אם ניתן לכנותם "פציעה". לא מצאתי כל הסבר מדוע המומחית סבורה כי מדובר בסימנים אשר נגרמו מסכין ולא מאובייקט אחר וקביעתה בעניין זה אינה משכנעת.

המומחית מדגימה בחוות דעתה את מסקנותיה באמצעות שתי תמונות: האחת; תמונת פצע ממנו נגרר רצף נקודות פציעה נוספות (בדומה לצבר א'), השנייה; תמונה מספרו של Spitz המציגה סימני גרירת סכין משוננת על פני צוואר קורבן. בתמונה השנייה ניכר כי סימני הגרירה הם פצעים של ממש, **חדרו** את עור הקורבן, וכולם יוצאים מהפצע העיקרי **ולא** תחתיו או מקבילים לו, **אין** מדובר בדמיון ולו רחוק לצבר הפצעים שהוגדר ב' וג'.

המומחית אף עומתה עם הטענה כי כלל לא מדובר בסימני סכין אלא אולי, בסימני התייבשות של העור וענתה כי היא לא מכירה מבדיקת גופות או תיקים תופעה של התייבשות אקראית (עמ' 1883 לפרוטוקול, ש' 20-25). ואולם המומחית **עצמה** מציינת כי מדובר בצבר פצעים כה עדין עד כי **לא** ניתן להבחין בו אלא בהגדלת תמונות המדיה כאשר גם בחוות הדעת הגדירה את הפצעים: "**פצעי שפשוף התייבשות עור שטחיים מאוד**" (עמ' 2 לנ/328).

לא מצאתי כל הסבר לקביעה פוזיטיבית כי מדובר בסימני גרירת סכין דווקא, כאשר מדובר בקביעה שאינה נשענת על כל אסמכתא מהספרות המקצועית אלא על תצולם שהינו בבחינת **אין** הנדון דומה לראיה.

14. כך או כך, אין כל מחלוקת בין הצדדים כי דר' זייצב תיאר **בפרוטרוט** את צבר הפצעים המוגדר א', צבר דומיננטי אשר ניכר לעין והוא אשר הביא את ההגנה לגשת ולפנות בחוות דעת רפואית לגביו.

כן אין מחלוקת כי דר' זייצב קבע למעשה בחוות דעתו כי גם צבר זה, **יכול ונגרם באמצעות סכין יפנית** (ת/665 עמ' 3).

15. בבוא בית המשפט להכריע בין מומחים, עליו להפעיל שיקול דעת שיפוטי, כך שעדותו של המומחה תבחן בשני מישורים: האחד, מישור המהימנות האישית, כבחינת עדותו של כל עד, ומישור האמינות המקצועית, כאשר על בית המשפט לבחון את עדות המומחים על רקע יתר הראיות בתיק.

בהקשר זה יפים לעניינו דברי כב' השופט שהם בע"פ 5656/11 **אלכסיי שולמן נ' מדינת ישראל**, [פורסם בנבו] פסקה 18 (5.8.12):

"מושכלות ראשונים הם כי ההכרעה השיפוטית נתונה תמיד בידי בית-המשפט ולא בידי המומחים המעידים לפניו. כאשר מוצגות בפני בית-המשפט עדויות נוגדות של מומחים, בעניין השנוי במחלוקת, יכריע בית-המשפט בין העמדות השונות בהתחשב במהימנות האישית ובאמינות המקצועית של המומחים, אך גם, ובעיקר, בהתחשב בכוחן המשכנע של העמדות שהוצגו לפניו, בהתאם ליתר הראיות שבתיק, ולפי ניסיון החיים והשכל הישר".

כפי שיבואר להלן, לאחר בחינת חוות דעת המומחים לרבות האסמכתאות והמוצגים, אני מעדיף ללא כל היסוס, את חוות דעתו של דר' זייצב בעניין זה, כדי קביעה כי הפצע בסנטר המנוחה **אינו** מעיד בהכרח על שימוש בלהב סכין משוננת.

מסקנה זו מבוססת על מספר אדנים:

א. ניסיון מקצועי

16. דר' זייצב הוסמך כרופא בשנת 1985 עוסק ברפואה משפטית החל משנת 1989, כאשר בין השנים 1985-1989 עסק בפתולוגיה. לעומתו דר' פורמן סיימה את לימודי הרפואה בשנת 2001 והוסמכה לרפואה משפטית רק בשנת 2007. דר' פורמן ציינה בחקירתה הנגדית כי בין השנים 2001-2006 עבדה במכון לרפואה משפטית כמתמחה של דר' קוגל וסמוך ממש לקבלת הסמכתה כרופאה משפטית, עזבה את המכון לרפואה משפטית (להלן: "המכון") והחלה לעבוד בחברת "מדן" (חברה פרטית אשר רופאיה אינם מבצעים נתיחות אלא רק נוכחים בהן). מד"ן העסיקה למעשה שני רופאים משפטיים בלבד - דר' קוגל ודר' פורמן בסיוע רופאה נוספת לעיתים (עמ' 1856-1857 לפרוטוקול).

אם כן בפנינו חוות דעת דר' זייצב, הרופא אשר ביצע את הנתיחה בגופת המנוחה - רופא משפטי, אשר נכון למועד מתן חוות דעתו, שימש כרופא משפטי מקצועי, המבצע נתיחות כחלק שגרתי במהלך עבודתו. לעומת דר' פורמן - רופאה משפטית צעירה אשר למעשה, מעולם לא ביצעה לבדה הליך נתיחה כרופאה מומחית ואשר חוות דעתה נערכה לאור ממצאים צילומים שבתיק.

מובן כי נתונים כשלעצמם, אין בהם די כדי הכרעה בין חוות דעת מקצועיות שונות, אלא שנוכחנו בפגמים רבים ונוספים בהמשך עדות דר' פורמן:

ב. מהימנות אישית

17. תשובותיה של מומחית ההגנה היו לא אחת מהוססות, לא אמינות ומתפתלות באופן שהעיב על אמינותה כעדה. כך למשל דר' פורמן תיארה כיצד במהלך עבודתה במד"ן (החל משנת 2007) חלקה חדר יחד עם דר' קוגל (עמ' 1858 לפרוטוקול ש' 2). העדה תיארה את מהלך העבודה במד"ן:

"אנחנו נוהגים לקבל תיקים, לדון בהם, ליעץ לעורכי הדין על פי שאלתם, אני חייבת לציין שרוב התיקים מסתיימים ביעוץ ולא במתן חוות דעת..."

ש: כלומר התיק מגיע, שניכם יושבים עליו ואז מתקבלת החלטה מי יגיש את חוות הדעת?

ת: כן.

ש: את מי בדרך כלל עורכי הדין נהגו לבקש, אותך או את דר' קוגל?

ת: יש כאלה ויש כאלה.. תלוי בעורכי הדין לעיתים ביקשו את דר' קוגל בפלילי, יש בין האזרחיים ביקשו אותי יותר.

ש: האם לאחר שאת או דר' קוגל הייתם כותבים את חוות הדעת, הקולגה היה עובר עליה, מעיין בה, מאשר אותה?

ת: לפעמים. לצערי בשל עומס עבודה זה לא היה מתבצע בכל תיק אבל כשזה הזדמן והתיק היה בעל משמעות אז בהחלט היינו עוברים על חוות הדעת זו על זה ולהפך" (ע' 1858 לפרוטוקול ש' 20-3).

העדה ציינה כי החומר ששימש כבסיס לעריכת חוות דעתה (דיסק התמונות, התצלומים, פרוטוקול עדות דר' זייצב בפנינו וכיוצ"ב) נלקח למעשה מתיק עבודתו של דר' קוגל אשר כאמור, בשנת 2009 מסר חוות דעת בתיק זה בסוגיית כיווני החתך (ראו: עמ' 1859 לפרוטוקול).

עוד ציינה כי עובר למתן חוות דעתו של דר' קוגל, נכחה בפגישתו יחד עם עו"ד שפיגל, ב"כ הנאשם ואף צפתה בתמונות הזירה (ראו: עמ' 1861 לפרוטוקול, ש' 5-3). בהמשך הזכירה כי קראה את פרוטוקול עדות דר' קוגל בפנינו אף שלא ציינה נתון זה בחוות דעתה (שם, ש' 17-14). אלא שבאופן תמוה טענה כי **מעולם לא קראה** את חוות דעתו של דר' קוגל, לא במהלך התמחותה, עת עבדה לצידו, ואף לא בשלב עריכת חוות הדעת לאחר מתן הכרעת הדין.

העדה סיפקה הסבר רעוע לשאלה מדוע לא קראה את חוות הדעת הרלוונטית:

"לצערי, בעומס העבודה לא התאפשר לי ביחוד כאשר חוות הדעת של דר' קוגל הן ארוכות" (ע' 1862, ש' 3).

בנסיבות בהן דר' פורמן ציינה מפורשות כי **קראה** את פרוטוקול עדותו של דר' קוגל בפנינו, פרוטוקול הנפרש על פני 17 עמודים, תשובת העדה לפיה **לא** קראה את חוות הדעת עצמה הנפרשת על פני 9 עמודים, תמוהה בלשון המעטה. מדובר בתיק אשר אין זה סוד כי עורר עניין ציבורי ותקשורתי רב. העדה עצמה **נכחה** בפגישת העבודה של סנגור הנאשם עם דר' קוגל, עימו היא עובדת **באופן צמוד** ויושבת עימו בחדר אחד. המומחית לקחה את החומר הרלוונטי לחוות דעתה מתוך תיק העבודה של דר' קוגל עצמו, נחשפה לתמונות הזירה, שוחחה אף לאחרונה עם דר' קוגל על ממצאיה בתיק (כפי שהיא עצמה העידה ראו: עמ' 1861 לפרוטוקול, ש' 17) וציינה כי בתיקים בעלי משמעות "**בהחלט היינו עוברים על חוות הדעת זו על זה ולהפך**" (ע' 1858 לפרוטוקול ש' 19). אם כן, ממועד חוות דעתו של דר' קוגל ועד למועד עדותה של דר' פורמן בפנינו חלפו **ארבע** שנים בהן לא מצאה להתפנות לחוות הדעת עקב עומס עבודה.

מיותר להכביר מילים בעניין זה.

18. גם בהמשך ענתה העדה תשובות תמוהות על מנת שאלה תתאמנה לתשובותיה הראשונות.

כך למשל דר' פורמן העידה כי היא זוכרת בוודאות כי במהלך פגישתו של דר' קוגל עם עו"ד שפיגל, סוגיית הסכין המשוננת כלל לא נדונה (ע' 1862 לפרוטוקול, ש' 9) ודר' קוגל נדרש למעשה לחוות דעתו בעניינים ספציפיים אשר הוגדרו בפניו. כאשר עומתה עם עדותו של דר' קוגל בפנינו בה תיאר את דינאמיקת העבודה בה הוא מעיין בתיק וחווה דעתו היכן שמוצא לנכון, נשאלה:

"ש: דר' קוגל כאדם סביר יכול היה להבין מהפגישה שתפקידו לעבור על כל מה שיש ואם יש דברים לא נכונים להתריע עליהם ולציין אותם בחוות דעתו, לא הגבילו אותו לשאלה מסויימת?

ת: זה מה שאני מבינה מהעדות שלו.

ש: זה גם מה שאתם בדרך כלל עושים?

ת: לאחרונה לא

ש: ובאותה תקופה כן?

ת: אני לא יכולה להגיד שבעבור כל התיקים".

(ע' 1862 ש' 16-22).

המומחית אף נשאלה האם שאלה את דר' קוגל מדוע לא התייחס הוא לשאלת שינון הלהב בחוות דעתו וענתה כי מעולם לא שוחחה איתו על כך (ע' 1862 ש' 31 ואילך). המומחית הייתה ועודנה קשורה בקשר משמעותי לדר' קוגל ואף ציינה כי האחרון מסכים לחוות דעתה (ע' 1861, ש' 17). משמעות הדבר כי אך לאחרונה שוחחה עם דר' קוגל אודות הסוגיה המקצועית, עובדה המעמידה את כנות תשובתה בספק (זאת אציון, בלשון עדינה).

ג. מהימנות מקצועית

19. גם בנדון זה התרשמנו כי מדובר בעדות מגומגמת, לעיתים מביכה, אשר סודקת את איתנות ממצאי חוות הדעת.

דר' זייצב בהשלמה לחוות דעתו (ת/665) בה קבע כי פצעי המנוח יכולים היו להיגרם באמצעות סכין יפנית, בחן כמובן את סכיני הנאשם שנתפסו. דר' פורמן הסכימה כי ככלל, בעבודה רפואית משפטית, נהוג לבקש לבחון את המוצג לשם השוואתו לפצעי הקורבן (ראו: עמ' 1859 לפרוטוקול, ש' 23). עוד הוסיפה המומחית כי ביקשה את תצלומי הסכינים מב"כ הנאשם, אלא שהוא ציין כי הם אינם בידו (שם, ש' 19).

המומחית נשאלה מדוע לא ביקשה לבחון את הסכינים עצמם וענתה:

"הרגשתי שאת התיאור של דר' זייצב את הסכינים הוא תיאור מספק.. הוא תיאר סכינים יפניות שיש להם להב ישר ולאור הממצאים לא ראיתי צורך לבקש את הסכינים עצמם. באמת הייתי שמחה לראות את התמונות עם הסכינים

ש: את למעשה לא יודעת עד היום אם התיאור של דר' זייצב מדויק בכלל?

ת: לא, אני לא יודעת

ש:ובשביל מה רצית לראות את התמונות אם הרגשתי שהתיאור מספק?

ת: כי זה חלק מהעבודה הנכונה. העבודה הנכונה ביותר היא לראות את התמונות ולבדוק שאכן הוא דייק" (עמ' 1859-1960, ש' 6-30).

אם כן, מפי המומחית עצמה נמצאו למדים, כי בתיק רצח, בו חוות דעתה מוגשת כראיה חדשה הבאה כביכול לשפוך אור נכון על הסוגיה, לא התאמצה ולו במעט להשיג מוצגים שהם חלק אינהרנטי לעבודה רפואית משפטית תקינה, כפי שהיא עצמה מגדירה עבודה זו.

20. אין חולק כי הממצא מושא חוות הדעת הוא החתך בסנטר המנוחה, חתך קטן ושולי אשר ללא ספק לא גרם למות המנוחה אלא יכול ומהווה אינדיקציה לשימוש בסכין משוננת בשל שובל הפצע, בעניין זה נשאלה המומחית:

"האם זה לא רלוונטי שמתעסקים בגופה שיש עליה חתכים רבים וחמורים, להתייחס כשבדקים את סוג הסכין למכלול הפגיעות ולא רק לפצע אחד קטן?"

ת: זה נכון, ולכן עברתי על כל הפצעים בהגדלה אבל לא ציינתי זאת בחוות הדעת

ש: למה?

ת: אין בזה תועלת..

ש: אז למה לא הערת (צ"ל הארת, טעות במקור- י.כ.) את עיני ביהמ"ש שהחתך בצוואר הוא לא מסכין משוננת?

ת: זה לא נעשה" (עמ' 1869 לפרוטוקול, ש' 31-30, 22-26)

שעה שהעדה עצמה מציינת כי למכלול הפצעים רלוונטיות להערכת חוות דעתה, תשובתה לעניין חוסר התועלת מהווה פגם.

21. כפי שציינה דר' פורמן, תצלומים שימשו אותה להכנת חוות הדעת הם תצלומי דר' זייצב אשר ביצע את

הנתיחה עצמה (ראו: עמ' 1858 לפרוטוקול), כאשר התמונה המועתקת לחוות דעתה היא תמונה מס' 22 (סומנה ת/817).

בחוות הדעת מועתקת התמונה בחלקה השמאלי **בלבד** (המציג את סימני הגרירה הנטענים) בלבד כאשר צידה הימני של התמונה (המציג שריטה רציפה שאינה משוננת) **קטוע**. המומחית טענה כי קצהו הימני של הפצע, זה הלא משונן "**אינו רלוונטי**" (עמ' 1870 לפרוטוקול, ש' 25).

אכן, להוכחת טענתה רשאית המומחית להסתמך על חלק מסוים בפצע בו נראית לכאורה סימני גרירה ולהסיק מכך את מסקנותיה. עם זאת, קטיעת התמונה **והשמטת** חלקו הנגדי של הפצע בעייתית, השמטה העשויה ללמד על גישה מקצועית לקויה. גם מהזווית הימנית בתמונה ניתן תיאורטית להסיק פרטים על מנגנון הפגיעה, לרבות אופן משיכת הסכין, הזוית בה ניצב הסכין ביחס לעור ושאלת הגרירה הנטענת. חיתוך התמונה כך שאינה מציגה את מלוא הפרטים מלמד על גישה מגויסת לתוצאה.

22. עוד בעניין זה עומתה המומחית עם הכרעת דינו של ביהמ"ש השלום בת"א בת"פ 3027/08 (סומן ת/820). במקרה שם הוגשה חוות דעתה של דר' רזניק לפיה הממצאים בגופו של נפגע מסוים אינם מתיישבים עם התחשמלות ממתח גבוה. בחוות הדעת צוין כי לא סביר כי כווייה בודדת, דוגמת זו ממנה סבל המתלונן, נגרמה מהתחשמלות. בהכרעת הדין ביקר ביהמ"ש מסקנה זו וקבע כי יש בה משום ניתוק מלאכותי שכן המומחית בהתייחסה לכווייה לבדה, התעלמה **ממצאים נלווים** נוספים כדוגמת "פרפור חדרים" ממנו סבל הנפגע (תופעה שלא נמצא לה כל הסבר קליני בנסיבות המקרה).

23. העדה הופנתה לחקירתה הנגדית בתיק אחר בו ביצעה את נתיחת הגופה, בהיותה מתמחה במכון (פ"ח ת"א) 1101/06 סומן ת/827, חוות הדעת סומנה ת/824).

כפי חוות הדעת (עליה חתום פרופ' היס על סמך תוצאות הנתיחה שביצעה דר' פורמן) הפצעים שנמצאו בגופת המנוח במקרה שם "**היו יכולים להיגרם ע"י להב הסכינים כפי שהועברו לבדיקתנו**" (עמ' 10 לת/824). הסכינים שנבחנו בעניין זה היו שני סכיני מטבח, האחד עם שפה קהה והאחר בעל שפה משוננת (תיאור המוצג בעמ' 9 לת/824).

כאמור, חוות הדעת שם לא קבעה קביעה פוזיטיבית לגבי דקירה בלהב משונן דווקא. בחקירתה הנגדית בתפ"ח 1101/06 הנ"ל, נדרשה דר' פורמן לסוגיה:

"ש:תראי לי בחוות הדעת את האינדיקציה שיש, שהחתך, שפצע הדקירה כלשהו נחתך עם שיניים, הרי כך, מידיעתי הרפואית משפטית, סכין עם שיניים צריכה לעשות שפה משוננת.. צריכה להיות אינדיקציה של השיניים בפצע הדקירה, אני צודק?"

ת: לא בהכרח. בהחלט הספרות אומרת דווקא ההיפך, שאין לדעת על פי פצע דקירה אם הוא משונן או לא.. אלא אם כן הוא נגרר על פני העור ואז הוא משאיר פצעי שפשוף מקבילים וכל עוד אין כזאת גרירה, קרוב לכמעט בלתי אפשרי להגיד כזה דבר... אין הבדל בין סכין משוננת לבין סכין עם להב

חלק או ישר בעת פצע דקירה שהוא אנכי או אפילו נגרר רק עם החוד על פני העור" (עמ' 539).

דר' פורמן הופנתה לתמונת הגופה במקרה זה (סומנה ת/826) שם ניתן לראות פצע דקירה ממנו נמשך קו אשר דומה למקרה שבפנינו ונשאלה מדוע שם לא קבעה פוזיטיבית כי מדובר בלהב משונן אלא רק לא שללה זאת, עובדה העומדת **בניגוד מוחלט** למסקנתה הנחרצת כיום.

העדה השיבה:

"נכון, מה שאמרתי אז היה נכון לידע שלי ב- 2007, מאז קראתי עוד ספרות ואני מאמינה שגם מגע בלבד על פני העור יותיר סימן".

דר' פורמן מציינת אם כן כי העידה בתיק רצח על בסיס מידע חסר ומסקנתה שם למעשה אינה מדויקת:

"ש: את כבר לא עומדת מאחורי מה שאמרתי?"

ת: אני חושבת שמה שאמרתי מהידע שלי אז היה מדויק

ש: והיום יש לך ידע שאנחנו צריכים להעדיף?"

ת: הייתי רוצה, אני מקווה שכן" (עמ' 1879 לפרוטוקול, ש' 5-8).

בעניין זה יש לדחות את טענת הסנגורים בסיכומיהם לפיהם אין כל פגם בכך שרופא מעמיק את ידיעותיו במהלך השנים (ראו: ס' 28 לסיכומי ההגנה). דברים אלו נכונים למציאות בה הידע הרלוונטי השתכלל או התחדש במרוצת השנים. שעה שהעדה נדרשה אז לחוות דעת, אשר בין היתר, מתייחסת לסוגיית פצעים בדגש על שימוש בלהב משונן, הרי שהיא נדרשה למלוא הידע המקצועי בנדון.

המומחית נקטה בגישה רשלנית ואף שמדובר בדיני נפשות. על בסיס חוות דעת משפטית מהסוג הנדון ערכאה משפטית עלולה לשלוח חף מפשע למאסר לשנים ארוכות, לחלופין לשחרר אדם מסוכן לחופשי. איננו רואים במציאות זו כיצד ניתן ליתן אמון מקצועי בחוות דעת הנוקטת בלשון בוטה ובוטחת, כאשר אך לפני שנים אחדות סברה המומחית אחרת. מדובר לטעמי בכשל מקצועי מובהק, באורח חד משמעי ולא אחרת.

אם לא די בכך, העדה לא ציינה מהו החומר הרפואי הרלוונטי אשר התחדש לה לאחר מתן חוות דעתה בתפ"ח 1101/06, מעבר להפניה לאטלס רפואי בסיסי אשר בוודאי היה בנמצא אף במהלך עדותה אז (ראו: עמ' 1878 לפרוטוקול, ש' 28).

24. מעבר לכל הפגמים המקצועיים שנסקרו לעיל, וכעיקר, הרי שלא קיבלנו תשובה מספקת לשאלות ולסברות מדעיות איתם עומתה המומחית. כך למשל, העדה הופנתה לספרות מקצועית נוספת - ספרו של המלומד שפיץ "Medicolegal Investigation Of Death" (ת/828) המציין **הפרעות ברצף החתך** (ויצירת קווים במעין קווקו) עקב תזוזת הקורבן או התוקף, פציעה על אזור בעל גידים או עצמות, עור מתבגר וכו'.

עוד הופנתה העדה לפרק 16 בספר "Forensic Medicine And Toxicology" (הקטע הרלוונטי סומן ת/829) העוסק במאפייני חתכים ולפיו במקומות בהם העור רפוי ניתן יהיה לראות **שולי חתך משוננים** ולא דווקא כתוצאה משימוש בלהב משונן. המומחית השיבה כי בענייננו, מדובר בעור של ילדה צעירה שאינו מקומט (ע' 1879, לפרוטוקול, ש' 28) אולם לא מצאנו בדבריה מדוע היא שוללת כי ההפרעה ברצף החתך נגרמה מתזוזת המנוח או הקורבן או בשל התרופפות העור, לא בשל התבגרותו אלא לאור החתך שבוצע בו.

אין חולק כי הפצע אשר הביא למותה של המנוחה הוא פצע חתך בצווארה. המומחית הסכימה כי **לא** ניתן לדעת האם הפצע בסנטר נגרם לפני או אחרי הפצע העיקרי בצוואר (ע' 1886 לפרוטוקול, ש' 30). אם כן, כיצד ניתן לשלול כי במהלך התקיפה אחז הרוצח בצוואר המנוחה או בפניה, באופן ה"מקמט" את עור, כדי יצירת הפרעות ברצף החתך ואף שלא השתמש בסכין משוננת?

המומחית טענה בעניין זה:

"כשהתוקף זז והקורבן זז אני לא רואה דרך שיווצרו פצעים כ"כ אחידים ומקבילים. המקבילות שלהם היא כמעט, היא לא מושלמת, לא מדובר בפצעים אקראיים

ש: הפצעים לא מקבילים בכלל

ת: אני מסכימה שחלק מהם מתרחבים" (ע' 1884, ש' 19-15).

בד ובבד עם קביעתה כי מדובר בפצעים מקבילים באופן מושלם, וכאלה בעלי מרווחים זהים, הסכימה המומחית כי המרווחים **אינם** זהים אלא מתרחבים. עוד ציינה המומחית כי כלל **לא מדדה** את הרצף המתואר (ראו עמ' 1873 לפרוטוקול).

[במוסגר נעיר, לאור תשובתה ההגיונית של המומחית כי אין נפקות לשינויים זעירים לאור האלסטיות של העור (עמ' 1873 לפרוטוקול, ש' 13), איננו מוצאים להסיק מסקנות מהמדידות שערכה התביעה (סומנו ת/822, ת/830, ת/831), או מאי עריכתן ע"י המומחית. ואולם הניסוח החד משמעי והברור שבהגדרת הפצעים ע"י המומחית בחוות הדעת ואף שהגדרה זו **אינה** מדויקת בפועל, מלמד אף הוא על גישה **שאינה** אובייקטיבית כפי הנדרש ממומחה המעיד על סוגיה מקצועית].

25. לסיום נושא זה, לא אייתר דיון בטענת התביעה לסילוף הספרות המקצועית עליה נשענת חוות הדעת. כאמור, חוות דעתה של דר' פורמן, מתבססת בין היתר על השוואה למקרה שנדון ומצולם באטלס הרפואי

(תמונה 2 לחוות הדעת נ/328) כאשר בתמונת הפצע שם, ניתן לראות סימני קווקו של להב משונן בדומה לפצע בסנטר המנוחה אשר סומן בחוות הדעת רצף א'. אין חולק כי הדוגמא שהובאה באטלס הינה אסמכתא **לפצע דקירה** ולא **לפצע חתך** כבענייננו.

התביעה בסיכומיה טענה כי מדובר בהשמטה מכוונת ובוטה של נתון שאינו מתיישב עם חוות הדעת. ההגנה טענה מאידך כי זיהוי מאפייני הסכין בהסתמך על בחינה חזותית של הפצע, לרבות בסוגיית שינונו של הלהב, אפשרי הן בפצע חתך והן בפצע דקירה. לפיכך, העובדה כי המומחית הביאה לחיזוק מסקנתה תמונה של פצע דקירה דווקא, אינה מעלה ואינה מורידה.

לאחר שעיינתי עיין היטב במקור הרפואי הרלוונטי (ת/823) לא ראיתי לקבוע חד משמעית כטענת התביעה כי המומחית השמיטה השמטה מכוונת ובוטה, את הקטע שאינו מתיישב עם חוות דעתה. המומחית עמדה על דעתה כי במידה והסכין נגררה על פני העור, אזי ניתן להסיק נתונים על סוגיית שינונו של להב הסכין, הן בפצעי דקירה (Stab) והן בפצעי חתך (Cut). אכן פצעי דקירה (אנכיים לעור) מספקים מידע רב יותר מפצעי חתך (משיקים לעור) וככלל, קשה להגדיר את מימדי הכלי בפצעי חתך, אלא שהמומחית ציינה כי נתון להב הסכין נלמד במקרה זה מהותרת סימני גרירה (גרירה שאפשרית בשני המקרים) ובתשובתה זו תהנה מן הספק.

ד. מותר הראיות הרלוונטיות לסוגיה

26. כמבואר בעניין שולמן לעיל, על בית המשפט לבחון את חוות דעת מומחה השנויה במחלוקת בהתחשב בכוח המשכנע של העמדות שהוצגו לפניו ובהתאם ליתר הראיות שבתיק.

מעבר לחוות דעתו של דר' זייב אשר עיקריה נסקרו לעיל, ראיתי להרחיב בעניין עדותו של דר' חן קוגל בפנינו. דר' קוגל הגיש במסגרת ההליך העיקרי את חוות דעתו נ/284. חוות הדעת נערכה לאור ממצאי דר' זייב לרבות חוות דעתו המשלימה לעניין הסכינים היפניות (ת/665) ולאחר התבוננות בדיסק המכיל את תצלומי הנתיחה. חוות הדעת עסקה למעשה בסוגיית תנועת הסכין שגרמה לפצעי החתך בצוואר המנוחה (עמ' 2 נ/284). בחקירתו בפנינו, תיאר דר' קוגל כיצד התוודע לתיק לראשונה:

"הייתה ישיבה עם עו"ד שפיגל ודר' חיים סדובסקי. בישיבה הוא הציג את התמונות ואז אמרתי שאני חייב את הדיסק אבל נתתי כמה רעיונות ממה שראיתי בשלב הזה של.. שאלו אותי שאלות שונות שאינן בתחום מומחיותי.. בסופו של דבר ביקשתי להתמקד בדו"ח הנתיחה וזה מה שקרה" (עמ' 1751-1752 לפרוטוקול).

דר' קוגל נשאל האם מלבד סוגיית כיווני החתך, התבקש לתת חוות דעת בסוגיות נוספות וענה:

"הדינמיקה היא קצת אחרת. באים אלי עם תיק, אומרים לי תקרא ומה אתה יכול לומר על זה. לפעמים עולות שאלות מתוך זה, האם אני יכול להגיד את סוג הנשק, אני לא יכול להגיד. האם אני יכול להגיד את עוצמת הדקירות ואני לא יכול להגיד.."

לא מבקשים ממני לחלוק, אומרים לי תגיד מה יש לך להגיד. אז אני חייב לומר שבהתחלה אין לי מה להגיד על דוח הנתיחה וזה נראה לי בסדר. כאשר יש שאלות שעולים מנתונים ידועים של פרטי החקירה, כמו שנשאלתי לגבי כיוון החתכים לגבי זה נתתי חוות דעת" (שם, ש' 12-19).

דר' קוגל העיד כי בחן את תמונות הנתיחה **בהגדלה** (עמ' 1764 לפרוטוקול, ש' 6).

עוד אציין כי חוות דעתו של אלכס פלג (נ/ 185) ציינה באשר לפצע בסנטר כי ניתן להבחין בסימנים לפיהם להב הסכין **משונן** ולא חד (עמ' 11-12 לחוות הדעת). אף המומחית פורמן ציינה בעדותה כי טרם הכנת חוות דעתו של דר' קוגל, נאמר להם כי אלכס פלג עוסק בסוגיית להב הסכין (עמ' 1863, ש' 13).

אם כן, אלכס פלג, הנעדר כל השכלה או ניסיון מתחום הרפואה המשפטית, הבחין בעיניו בסימני השינון בסנטר המנוחה (סימנים בולטים אשר אין כל צורך במומחיות על מנת להבחין בהם) והסיק בראייתו כהדיוט כי הם מעידים על שימוש בלהב משונן. צוות ההגנה היה **ער** לטענה זו, נפגש עם דר' קוגל וביקש כי יחווה דעתו על ממצאי התיק. דר' קוגל, אשר בחן את התצלומים **בהגדלה** וקרא את חוות דעת דר' זייצב הקובעת כי הפצעים **כולם** יכול ונגרמו באמצעות סכין חדה, התבקש לחוות דעתו על ממצאי חוות הדעת, **לא** מצא לחלוק על קביעת דר' זייצב במסגרת חוות דעתו ואף העיד כי **לא** מצא פגם בחוות דעת זו.

לפיכך, מעבר לחוות דעתו של דר' זייצב קיימת חוות דעתו של דר' קוגל ועדותו בפנינו, כאשר במכלול, דר' קוגל הבחין בצבר הפצעים המקווקו, קרא את חוות הדעת הקובעת כי גם צבר זה יכול ונגרם באמצעות סכין חדה אך **לא** קבע קביעה נגדית לדר' זייצב.

המומחית טענה בעניין זה כי בפגישתה הראשונה עם הסגורים **נכח** גם דר' קוגל, אשר הסכים מיד כי מדובר בסכין משוננת (עמ' 1866 לפרוטוקול, ש' 11) כאשר בהמשך הגדילה את התמונות, הבחינה בצברי הפצעים המכונים ב' וג' וקיבלה חיזוק לסברתה. גם הסגורים עצמם טענו כי ידוע להם שדר' קוגל מסכים לחוות דעת המומחית. מאידך, במהלך שמיעת עדות המומחית, הוצג בפניה הניסוי אשר ערך דר' קוגל ואשר הוגש בהליך העיקרי (נ/284 א'). בניסוי זה נראה דר' קוגל מדגים חיתוך עוף **בסכין יפנית** על מנת להמחיש כיווני חתך.

עוד הוצג ראיון שנערך עם דר' קוגל בעניין זה עבור תוכנית טלוויזיה ולאחר מתן הכרעת הדין העיקרית (הראיון המוסרט סומן ת/816). בראיון זה נשאל קוגל האם החתך נעשה בסכין משוננת, והשיב: **"אני לא יכול לקבוע"** ושוב: **"אי אפשר לקבוע"**.

הסגורים בבקשתם מיום 23.06.13 פרשו כי תשובת דר' קוגל בראיון, התייחסה לחתך בצוואר ולא לחתך בסנטר. מדובר בהסבר מיתמם - איזה נפקות לשאלה האם פצע הצוואר נעשה בסכין משוננת, שעה שקיימת עדות לכאורה לפצע משונן במיקום אחר. הלוא הסגורים **עצמם** נשענים בסיכומיהם על ההנחה כי העובדה שאחד החתכים בגופה של המנוחה נגרם באמצעות סכין משוננת, סותרת לטענתם להודאת הנאשם (ראו ס' 45 לסיכומים).

ויודגש, איננו רואים להסיק מהמתואר לעיל מהי עמדתו של דר' קוגל בסוגיית הסכין המשונן ואף איננו נצרכים לעמדתו בעניין זה. הסנגורים בבקשתם זו ביקשו להעיד בשנית את דר' קוגל כאשר דחינו את בקשתם (יחד עם בקשת התביעה להעדת המומחה שור). מעבר למפורט בהחלטתנו מיום 19.07.13 בעניין זה, הרי שלא ראינו מקום לעריכת "מקצה שיפורים" ע"י ההגנה. ההגנה היא שבחרה להניח בפני בית המשפט חוות דעת של רופא משפטי צעירה ולא של מומחה אחר ושיקוליה עימה. אף שכאמור דר' קוגל לא העיד מפורשות על סוגיה זו, עדיין בפנינו נתונים רבים המהווים אף הם "רעשי רקע" לחוות דעת המומחית וככאלה, נעזרנו בהם לביסוס מסקנתנו והערכתנו לחוות דעתה של דר' פורמן.

ה. סוגיית מוקדי הדימום בקרקפת-

27. כפי שקבע דר' זייצב בחוות דעתו, נמצאו שבעה מוקדי דימום בקרקפת המנוחה (ת/11, ס' 8). דר' פורמן ציינה בעדותה כי היא מסכימה עם דר' זייצב לעניין הפגיעות בקרקפת (ראו: עמ' 1856 לפרוטוקול). בחוות דעתה ציינה:

"דר' זייצב תיאר כי נמצאים לפחות 7 מוקדים- כלומר מדובר בממצאים נפרדים ולא מתוארת חפיפה בניהם. על פי תיאור זה ניתן להסיק לפיכך שארעו לפחות 7 חבלות קהות לראש. (הדגשה במקור- י.כ.).

פגיעות שהן גבוהות מאוד על פני הקרקפת, מעל אזור "שולי הכובע" דוגמת האזור הקודקודי לא סביר שיגרמו בעקבות נפילה מגובה עמידה בשל צורת הראש. לכן המצאות פגיעות בחלק הקודקודי הגבוה מתיישב עם חבלה ישירה (מכות לאזור זה)"

ועוד:

"לאור זאת שחבלות נפרדות יותירו סימנים נפרדים ולא סביר שבעקבות חבלה אחת ייווצרו דימומים בלתי סדירים בשני אזורים לא רציפים בשכבה הפנימית של הקרקפת, סביר להניח שמדובר בלפחות שבע חבלות נפרדות" (נ/328 ע' 8).

28. דר' זייצב בעדותו תיאר את הפגיעות:

"זה אזור עורפי - קודקודי, הצד האחורי של הראש"

גם בהמשך, חזר וציין מיקום החבלות:

"זה עורף ושוליים תחתונים של הראש" (ראו עמ' 899 לפרוטוקול, ש' 26 וכן עמ' 900 ש' 5).

אין להכביר מילים בעניין זה.

הפתולוג הבחין וצילם מוקדים חבלתיים **בחלק התחתון** של הראש באזור העורף כאשר המומחית מצינת פגיעות **בחלק הקודקודי הגבוה!**

דר' פורמן העריכה את הפגיעות **במיקום שגוי** ועל בסיס זה הגיעה למסקנות רפואיות משפטיות הנוחות לטיעוני ההגנה. המומחית מבססת את מסקנתה המקצועית לעניין אי סבירות הפגיעות כתוצאה מנפילתה המנוחה, בשל מיקומן המוטעה בחלק הגבוה של הקרקפת.

דר' זייצב צפה בתמונת תא השירותים והסביר כי הפגיעה אפשרית בשל גודלו הקטן של התא והעצמים המצויים בו, עוד ציין כי הוא אינו שולל כי מדובר בשילוב חבלות ישירות ונפילות (ראו: ע' 899-900 לפרוטוקול). בנסיבות בהן אין מחלוקת כי המנוחה נאבקה בתוקף (ראו עניין פצעי ההגנה בידיה) ושעה שכפי דר' זייצב אפשרי כי מדובר בשילוב תקיפה ישירה ופגיעה מעצמים שבתא השירותים (לרבות דפנותיו), לא ראיתי כיצד נתון החבלות בקרקפת מסייע לטיעוני ההגנה ומוטב לו לא היה נשמע.

מכל האמור לעיל, מסקנת המומחית לא רק שאינה מועילה לביסוס טענות ההגנה לפגיעת התוקף את המנוחה באופן שאינו תואם כביכול את השחזור, אלא מהווה נדבך נוסף בהערכת חוות דעתה כלוקה בחוסר מקצועיות ואמינות.

ו. סיכום - הכרעה בין חוות הדעת

29. אם כן, דר' זייצב - אשר ביצע את הניתוח בגופת המנוחה, הבחין בשוליו המשוננים של הפצע, וקבע כי **ייתכן** ונגרם באמצעות סכין יפנית, קביעה המהימנה בעינינו. התרשמותנו הינה כי מדובר בעדות מקצועית ואמינה, נטולת פניות, שבאה להביא בפני בית המשפט את חוות דעתו המקצועית כרופא משפטי, אשר ערך את הניתוח וללא פניות.

הרושם הברור שנתר מעדותו וחוות דעתו של דר' זייצב, מהאופן בו התייחס לסוגיית שינון הסכין, מלמד על הכנות והמקצועיות שבחוות הדעת אשר ציינה את שאלת השימוש בסכין יפנית כאפשרית ובאופן ניטרלי, מבלי לנקוט בעמדה פוזיטיבית מובהקת.

30. חוות דעתה של ד"ר פורמן באה לחזק את טענות ההגנה אך למרבה הצער, מגמתית היא, מרובת כשלים מקצועיים וכשלי מהימנות וכמפורט לעיל.

מקרא חוות הדעת מגלה כי נתבקשה, באופן ספציפי, לבדוק האם אפשרי שסכין יפנית גרמה לממצא בסנטר המנוחה. ודוק, היא לא התבקשה לבדוק האם יתכן **וסכין משוננת** ביצעה את החתך אלא על דרך השלילה - האם אפשרי **סכין יפנית** ביצעה את החתך - פרופזיציה מסוימת הנוחה להגנה וגורעת אף היא ממשקל חוות הדעת.

מעבר לכך וכמבואר, מצאנו **בקיעים רבים מספור** בתשובותיה במהלך חקירתה הנגדית, התנהלות המעידה על

פגמים מקצועיים, אי דיוקים, תשובות שאינן מתיישבות עם שכל ישר ואף אי מענה ברובד המקצועי הפשוט לשאלות שהופנו אליה במהלך חקירתה, לרבות אלה אשר נשאלו ע"י ביהמ"ש עצמו. התרשמנו כי חוות הדעת מוטה, נוקטת בלשון חד משמעית ונחרצת בסוגיה, אשר הספרות המקצועית מעידה עליה ככזו, אשר קשה ואף נדיר להכריע בה, בפרט בנסיבות בהן הסוגיה כבר הונחה בעבר על שולחנו המקצועי של מאמנה דר' קוגל, והושארה ללא קביעה כלל.

אם לא די בכך, דר' פורמן ביססה את טיעוניה המקצועיים בסוגיית מוקדי הדימום בקרקפת על בסיס אבחנה שגויה לעניין מיקום החבלות. והרי ברופאה משפטית עסקינן.

31. סוף דבר, לא הונחה בפני כל תשתית ראויה לקביעה כי חתך כלשהו בגופת המנוחה נעשה בהכרח ע"י סכין משוננת. עוד אחדד כי בפני שני נתונים נבדלים: מחד, המנוחה נחתכה ונרצחה ע"י מכשיר חד כלשהו, מאידך וחשוב מכך, **כלי הרצח מעולם לא נתפס.**

הנאשם טען כי כלי הרצח הוא אחד מאותן סכינים יפניות שברשותו (ראו: ת/22, קלטת 1, ע' 119; ת/401 א', מ.ט. 165/06 (26), עמ' 18), הנאשם עצמו לא התייחס לסוג הלהב בחקירותיו.

אין חולק כי הנאשם השתמש במהלך עבודתו ולצורך עבודתו בסכין יפנית אותה החזיק בכליו, מדובר במספר סכינים יפניות בהן עשה שימוש ואשר היו ואף חלקן נתפס בארגז כלי העבודה שלו (ראו: ת/438, דו"ח תפיסת חפצי הנאשם אצל המעביד ג'נאח; ת/523).

איננו יכולים לשלול כי הנאשם השתמש בסכין יפנית בעלת להב משונן, פגום, קטוע או שחוק מחמת שימוש מאסיבי בעבודות הכצפות והקרמיקה שביצע. עוד לא ניתן לשלול כי צברים ב' וג', ככל ונגרמו מכלי הרצח, נגרמו כתוצאה מרפיון העור לאחר שנחתך, בשל קימוטו במאבק ועוד הסברים אופציונאליים נוספים שלא עלה בידי המומחית לשלול.

הקביעה הינה אם כן לאמור, כלי חד, שיכול והינו אף סכין יפנית. איננו יכולים לקבוע פוזיטיבית כי הנאשם עשה שימוש בסכין יפנית דווקא (נזכיר, הנאשם ציין בפני המדובר כי השתמש בסכין יפנית, בכל מקרה, לנאשם גם תחביב של איסוף סכינים).

מכל האמור לעיל לא ראינו לשנות מסקנתנו מהכרעת הדין המקורית בעניין זה.

סוגיית טביעות הנעליים על מכנסי המנוחה:

32. כאמור, חוות דעתו של המומחה בודזיאק, חולקת על חוות דעתו של המומחה ירון שור (ת/362) (להלן: "שור") ולהלן אזכיר את עיקריה.

חוות דעתו של שור נערכה ביום 21.06.07. ממצאיה עולה כי על גבי מכנסי המנוחה נמצאו שש עקבות

נבדלות זו מזו. חוות הדעת נערכה לאור סולם דרגות זיהוי המתואר במאמרו "בניית סולם חדש לדרגות" פלילים, כרך ג' (תשנ"ג) 267 (סומן ת/363). המאמר מציין את סולם רמות הוודאות המקובל במעבדת סימנים וחומרים. כפי שהסביר שור בעדותו בפנינו (וכמבואר במאמרו), קיימות בעניין זה, מספר דרגות של וודאות התאמה:

(1) שלילי; (2) לא ניתן לשלול; (3) אפשרי; (4) אפשרי בהחלט; (5) סבירות גבוהה; (6) סבירות גבוהה מאד; (7) זאת הנעל(שהיא דרגת הוודאות המוחלטת). כל שלב מצמצם את אוכלוסיית הנעליים היכולות להותיר את העקבה הנבדקת. שור תיאר כי אין מדובר בסולם לינארי אלא אורדינלי, המרחק בין דרגה לדרגה אינו קבוע, קיימים גווי ביניים, להם נדרש המומחה בעדותו.

באשר לעקבות 1-3 המצויות באזור הכיס השמאלי של מכנסי המנוחה, קבע שור כי "**אפשרי בהחלט**" שנעל הסלמנדר של הנאשם השאירה עקבה זו. באשר לעקבות 4-6 (מתחת לכיס השמאלי של המכנס, בניצב לעקבות 1 ו-2, וע"ג המכנסיים, באזור הכיס הימני ועליו) נקבע כי "**אפשרי**" שנעל הסלמנדר הותירה את העקבות הנ"ל. בשקלול כל הנתונים לעיל, בהנחה וכל העקבות נוצרו ע"י זוג נעליים אחד ונמצאו סמוכות זו לזו, על אותו פריט לבוש (סע' 11) הרי שכפי חוות הדעת, קיימת סבירות גבוהה שזוג נעלי הנאשם הותיר את כל העקבות הנ"ל.

לאחר ששור סקר את אוסף הנעליים הקיים במעבדה, נקבע כי נעלי הנאשם הן היחידות המסוגלות להותיר עקבות כדוגמת אלו שנמצאו על המכנסיים. לאור העובדה כי מדובר בנעל נדירה עד מאוד, הרי שחוות הדעת מסכמת וקובעת כי: "**קיימת סבירות גבוהה מאוד**" שזוג נעלי הנאשם הותיר את כל העקבות הנ"ל.

33. עוד אזכיר כי בהליך העיקרי הוגשה חוות דעת מומחה ההגנה דר' גיא קופר (נ/ 285) (להלן: "קופר"), לפיה ספק באפשרות שנעליו של הנאשם הן שהותירו את העקבות.

קופר **לא** חלק על הקביעה כי הכתמים על מכנסי המנוחה נוצרו ע"י עקבות נעליים.

על דיסציפלינת השוואת עקבות נעליים:

34. ראיתי לפתוח בעניין זה דווקא מציטוט מסיכומי ההגנה:

"אנו סבורים כי העובדה שאין בקרב מומחי טביעות הנעל סטנדרט פורנזי מקובל שקובע כמה נקודות התאמה צריך כדי לקבוע מסקנה לגבי דרגת התאמה מסוימת הוא פגם שנוטל משקל משמעותי מכל תחום הידע הזה. לא ברור מתי נקבעת התאמה סוגית, וכיצד מתרחשת העלייה במעלה סולם מידות ההתאמה. כך גם חשבו חברי הועדה הלאומית האמריקאית שדנו בתוקף המדעי של הבדיקות הללו. כך גם סבר ביהמ"ש המחוזי בתל אביב בתפ"ח 1041/08 בעניין מצגורה אשר קבע כי לא ניתן לקבוע כי שיטת השוואת טביעות הנעל עולה לגדר מדע. הפגם הכללי של העדר אמת מידה פורנזית מקובלת פוגם בחוות הדעת של מר בודזיאק ושל רפ"ק שור בדיוק באותו האופן" (פסקה 358 לסיכומים).

לאור ציטטה זו, אין לי אלא לחדד את הכשל הלוגי בבקשת ההגנה להצגת ראיה חדשה, אשר כביכול מעמידה את נדבכי ההרשעה באור אחר.

ההגנה, במשאביה של המדינה, הרחיקה על מנת להביא חוות דעת נגדית לחוות דעתו של רפ"ק שור, כאשר סנגורי הנאשם עושים למעשה שימוש בכלי שאותו הם מבקשים להגדיר כלקוי. ההגנה מסתמכת על חוות דעת מתחום השוואת טביעות נעליים, לניגוח תחום המומחיות שבלב חוות הדעת.

עוד יצוין בהקשר זה כי ב"כ הנאשם עו"ד דר' לייסט, ייצג גם את הנאשם בתפ"ח 1041/08 מצגורה הנ"ל, כאשר **במקביל** לניהול ההליך כאן והגשת חוות דעת מומחה מתחום השוואת טביעות נעל, הגיש שם בקשה לצירוף ראיות המבוססת על נספח, בו נטען כי השוואת טביעות נעל הינה ראיה בלתי-קבילה לחלוטין - לא פחות.

הסנגוריה אשר הציגה את מר בודזיאק כמומחה תוך ניגוח חוות דעת רפ"ק שור, באותה נשימה, ע"י אותו סנגור, פוסלת מומחיות תחום עקבות הנעליים כראיה, כעפרא דארעא לרבות במישור הקבילות, הכך יעשה?

סיכומי הצדדים הוגשו, לרבות השלמת הטיועונים על פה, כאשר ביני לביני חלה התפתחות נוספת עם מתן פסק דינו של ביהמ"ש העליון בע"פ 1620/10 **ניקולאי מצגורה נ' מדינת ישראל** (03.12.13) (להלן: "עניין מצגורה").

בעניין מצגורה דן ביהמ"ש העליון בערעורו של אדם שהורשע בהריגת חברו על סמך ראיות נסיבתיות. בית המשפט נדרש לסוגיה העקרונית של ראיה מסוג טביעת נעל, שנמצאה במקרה זה על חולצת המנוח ובמקומות נוספים בזירה. בתוך כך, נקבע כי למרות שאין לשלול את קבילותה של הראיה באופן גורף, נוכח קשיים לא מבוטלים משקלה הוא אפסי **בנסיבות המקרה שם** (להלן אעמוד על השוני המהותי בין ענייננו לעניין מצגורה).

בעניין מצגורה, עמד ביהמ"ש העליון בחוות דעת מפי כב' השופט נ. הנדל, על שבעה קשיים נפרדים בדרך בה הוצגה ראית טביעת הנעל במקרה שבפניו, קשיים אשר הובילו למסקנתו: (1) העדר סטטיסטיקה; (2) הפילוג בדעות המומחים; (3) שיטת ההכרעה; (4) העדר שיח בין המומחה לבין בית המשפט; (5) שיעור הטעות; (6) הביקורת במשפט המשווה; (7) הקשר בין הראיה המדעית למשפט הפלילי.

בעקבות עניין מצגורה, ביקשה ההגנה הגשת השלמת טיועון לסיכומים. מתוך שנעתרנו לבקשה, הוגשה השלמת הטיועון הסופית ביום 14.01.14. בקשה נוספת מיום 24.01.14 להגשת נימוקי דני"פ 8512/13, נדחתה.

35. לטעמי ההגנה, שבעת הקשיים המהותיים עליהם עמד ביהמ"ש העליון בעניין מצגורה, תקפים גם לעניינינו אנו. מעבר לכך, לנטעון, במקרה דנן נחשפו ליקויים נוספים הנוגעים להתאמת סולם הדרגות הישראלי שכלל לא נטענו בעניין מצגורה. ליקויים אלו במצורף לחוות דעתו החולקת של המומחה בודזיאק, מובילים למסקנה כי יש ללמוד קל וחומר מעניין מצגורה להכרעת הדין כאן, כדי קביעה כי משקל חוות דעתו של רפ"ק שור אפסי.

36. מנגד טוענת המאשימה להשתק דיוני - ההגנה הגישה את נימוקיה לערעור ואת בקשתה להגשת ראיות חדשות ולא העלתה כל טענה עקרונית נגד קבילות ומשקל הראיה.

לגופו של עניין, נטען כי אחד הקשיים המרכזיים עליהם עמד ביהמ"ש העליון בעניין מצגורה, הינו הצורך במתן נתונים לתמיכה בטענה בדבר נדירות נעל. במקרה כאן, הוכח בראיות, כי הנסיבות בין מושא הנעל בעניין מצגורה לעניינינו אנו, שונות לחלוטין, שכן הסבירות להימצאות נעל נדירה מסוג נעלי הנאשם נמוכה עד אפסית (ראה להן בהרחבה). אף ליקויים נוספים כגון העדר שיח בין המומחה לביהמ"ש, אי היחשפות ביהמ"ש להכרעה בין מומחי התביעה בשלב בו חוות הדעת נבחנת במעבדת מז"פ, אינם רלוונטיים למקרה זה. ביהמ"ש כאן קיבל את מלוא הכלים להבנת המונחים בהם נקב המומחה שור, תוך הצגת בסיס הנתונים הכמותי עליו מבוססות המסקנות. זאת ועוד, בפני ביהמ"ש הונחה חוות דעתו הנוגדת של המומחה בודזיאק (מעבר לחוות דעת קופר), אשר שוטחת בפני ביהמ"ש את מלוא הטענות, הקביעות והמחלוקות באופן המאפשר הכרעה נהירה.

37. להשלמת התמונה וכמצוין, בפני ביהמ"ש העליון תלויה ועומדת עתירת המאשימה לקיום דיון נוסף בפסק הדין בעניין מצגורה (דנ"פ 8512/13). מעבר לכך, קיימת פסיקה קודמת של ביהמ"ש העליון, המציינת כוח ראייתי נכבד ובלתי מבוטל, אף במתן דרגת התאמה "אפשרי" (השוו: ע"פ 3341/93 **מרדכי אשכנזי נ' מדינת ישראל**, (27.2.94) ואף קביעה כללית כי דמיון בין עקבת נעל שנמצאה בזירה לבין נעל, שנוהג הנאשם לנעול, יכול לשמש ראיה מסייעת (ראו: ע"פ 616/82 **מרדכי רוטנברג נ' מדינת ישראל**, פ"ד לז(2) 365 (1983)).

כך או כך, כמצוות ביהמ"ש העליון מושא הכרעת דין זו, מתוך שביהמ"ש העליון טרם אמר דברו בעתירה לקיום דיון נוסף, אפנה לבחינת חוות דעתו של המומחה בודזיאק, הן כשלעצמה, הן ביחס לעמיתו, כפוף לעקרונות אשר נקבעו בעניין מצגורה וביחס לנסיבות התיק שבפנינו.

הכרעה בין חוות דעת המומחים:

38. בפתח הדיון יובאו דברי ביהמ"ש העליון בע"פ 224/88 **גיתית איזראלוב נ' מדינת ישראל**, פ"ד מו(2), 661, 672-671 (1991), לפיהם:

".. אין תמיד תיזות מקצועיות המקובלות על כולי עלמא. בית המשפט בונה, על כן, את מסקנתו על מידת השכנוע של העדות, ובין היתר, על מהות הבדיקות שנערכו, התאמת המסקנות לכל מכלול הממצאים ונתונים כיוצא באלה. על בית המשפט להיות ער לכך שאיננו מצויים בתחום מדעי בו ניתן לקבוע לעולם מסקנה חד-משמעית ולזנוח הערכות

עמוד 21

והשערות"

א. ניסיון מקצועי:

39. איננו רואים כאן יתרון בולט של מומחה אחד על פני רעהו.

המומחה בודזיאק רכש השכלה רלוונטית בביולוגיה ובמדע פורנזי, שירת כבוחן בתחום עקבות נעליים וצמיגים מטעם ה-FBI והחל משנת 1999 משמש כבוחן פורנזי פרטי. בודזיאק חבר כבוד בארגון הבינלאומי לזיהוי כבוחן מוסמך של טביעות נעליים. עוד הוא חבר בקבוצת העבודה המדעית SWGTREAD הפועלת בארה"ב. בודזיאק פרסם ספר מוכר בתחום בדיקת עקבות נעליים, כתב מאמרים לא מעטים בתחום ואף עורך קורסים להכשרת בוחני טביעות נעל (ראו נ/ 329).

בודזיאק הינו אכן אחד הבולטים בתחום השוואת סימני נעליים הפועל בעיקר במדינות ארה"ב.

40. לעומתו, שור רכש השכלה במנהל עסקים ובגיאוגרפיה פיזית, בעל דרגה המקבילה ל"פרופסור חבר" בדירוג המחקר. היה חבר בוועדה האירופית ליצירת סולם ודאות אחיד בתחום. שור כתב מאמרים רבים בנושא והעיד כי ערך מאות ואולי אלפי חוות דעת לבתי משפט בתחומי השוואת נעליים וצמיגים (ראו ת/362, ת/361, וכן עמ' 469 לפרוטוקול).

נראה כי המומחה שור הינו אחד מבכירי המומחים לתחום בישראל ובכלל ומהווה אוטוריטה מוצקה ובולטת בתחום השוואת סימנים בישראל ואף בקרב עמיתיו באירופה.

41. אם כן, בפנינו שני מומחים מוכרים ומכובדים בעלי שם. אינני רואה להידרש לעיסוק הקטנוני של מי מהמומחים נדרש להמלצות מצד רעהו ומי הזכיר פעמים רבות יותר את עמיתו, כך או כך, אני מותיר את נתון הניסיון המקצועי כניטרלי וככזה אשר אינו משפיע על מסקנתו.

ב. מהימנות אישית:

42. ההגנה העלתה מספר טענות הנוגעות למהימנות אישית של רפ"ק שור. כך למשל נטען כי עולה חשש כבד שמא רפ"ק שור נחשף לעולה מהשחזור וכך היה מודע בטרם כתיבת חוות הדעת להימצאות עקבת הנעל במצבה. לא הובהר מנין שואבת ההגנה הנחה זו. שור עצמו העיד מפורשות בעבר כי מעולם לא צפה בשחזור (ראו עמ' 495 לפרוטוקול, ש' 27). במהלך עדותו של שור בהליך הקודם נוכחנו בגישה אמינה, מתונה, עניינית, מקצועית ביותר ומסייגת במידת הנדרש, ההליך כאן לא סדק התרשמותנו זו בסוגיית המהימנות.

עוד נטען לשימוש מכוון בסולם הדרגות הישראלי ולא זה האירופאי, מתוך כוונת מכוון לפוזיציה הנוחה לעמדת התביעה, טיעון אליו אשוב בהמשך.

43. מאידך, נוכחנו במספר פגמים קשים אשר העיבו על מהימנות המומחה בודזיאק, לרבות הרקע אשר קדם להכנת חוות הדעת.

במהלך עדותו נשאל בודזיאק אודות מכתב מיום 19.02.12 אשר הפנו אליו הסנגורים. הסנגורים התנגדו להגשתו בטענה כי המכתב הועבר בשגגה לידי התביעה וחל עליו חיסיון מסמכים אשר הוכנו לקראת משפט. אנו מצידנו החלטנו כי המסמך יוגש והוא סומן ת/833 כאשר אף הסנגורים טענו כי התנגדותם היא עקרונית, **ואינה** נובעת מתוכנו של המכתב (ראו עמ' 1909 לפרוטוקול).

בהחלט החסינות, נקודת המוצא היא כי יש לתת בכורה לערך גילוי האמת, ולהחיל את החיסיון בבחינת חריג, שתחום התפרשותו מצומצם ככל האפשר [ראו בהרחבה נ' זלצמן "אמת עובדתית" ו'אמת משפטית' - מניעת מידע מבית המשפט לשם הגנה על ערכים חברתיים", **עיוני משפט** כד (תשס"א) 263, 265].

עוד בעניין זה נזכיר כי חסינות מסמכים, אשר הוכנו לקראת משפט היא חסינות יציר המשפט המקובל ולא חיסיון סטטוטורי. מדובר בחיסיון בעל אופי **יחסי** ולא מוחלט, אשר עמדת הפסיקה היא לצמצמו (ראו למשל רע"א 1412/94 **הסתדרות מדיצינית הדסה נ ג ד**, פ"ד מט(2) 516 (1995)).

44. לאור האמור, בדגש על העובדה כי אין מדובר בחלופת מכתבים בין עו"ד ללקוח אלא בין עו"ד למומחה מקצועי, אשר נדרש לתוכן המכתב כבסיס לחוות דעתו, אתייחס לתוכנו (השוו: רע"א 4385/04 **נוהא פרוך נ' בית החולים מוקאסד** (21.08.07)).

לגופו של עניין, להלן חלקו הרלוונטי של המכתב:

Caution: We feel it is necessary to add a word of caution regarding Mr. Shor's work. While we are not experts, we suspect that the presentations are made in a way that could prejudice one's opinion. We urge you to view those presentations with a critical eye. Obviously we are not implying in any way that Mr. Shor's work is intentionally misleading, we suspect that serious honest mistakes were made.

(ההדגשה שלי - י.כ.).

אין חולק על העובדה כי הסנגור במכתבו, מעמיד בפני המומחה את **המסקנה**, אשר תחזק את עמדתו, בלשון מפצירה ומדרבנת. מדובר בפניה ארוכה ומפורטת (המכתב משתרע על פני כשלושה עמודים), מלל אשר אינו מותיר בחירה ואינו מאפשר למומחה שלא להבין מהי התוצאה הרצויה לפונה.

הסנגורים בסיכומיהם (כך גם בדיון), ציינו כי למכתב זה לא הייתה כל השפעה על עמדתו של בודזיאק. סבורני כי ככלל, יש לאפשר למומחה לפעול עפ"י מיטב שיקולו המקצועי וללא "רעשי רקע". אף אם במקרה סובייקטיבי

תמריץ זה או אחר לא היה גורם משפיע על מומחה, עדיין מדובר בפסול עקרוני - איסור השפעה על המומחה באופן שיבין מהי התוצאה הנוחה לצד שהזמינו. מטרת הכלל היא למנוע את הרע בטרם יארע בבחינת "אל תביאנו לידי ניסיון", ואין צורך להוכיח בפועל קיומה של השפעה. אפשרות ממשית זו נמדדת באמות מידה אובייקטיביות, ולא על פי חששותיו של צד זה או אחר ומידת האמון שהוא רוכש למומחה מטעמו. לצערי, כפי שיפורט בהמשך, נראה כי חשש זה אכן קנה לו אחיזה במציאות וניכר כי השפיע במידה מסוימת על המומחה.

ג. מהימנות מקצועית

45. שתי חוות הדעת ערוכות בצורה מקצועית ומקיפה. חוות דעתו של בודזיאק הינה מפורטת, רבת תמונות המציגות את טיעונו, כאשר גם חוות דעתו של שור נסמכת על תיק עבודה מאורגן, מקיף ומפנה למוצגים השונים.

46. עוד אציין, חוות דעתו של בודזיאק לא קיבלה אישור של בוחן נוסף. בודזיאק העיד כי הוא אינו מעסיק במשרדו בוחן נעליים נוסף (ראו: עמ' 1944 לפרוטוקול, ש' 28) חרף העובדה כי הנוהל האמריקאי הרלוונטי, נוהל ה-SWGTREAD (ת/842) מציין בהמלצותיו בדיקה עצמאית של בוחן נוסף. לעומתו, חוות דעתו של שור אומתה ע"י סנ"צ נדב לזין (וכפי שהבהיר ביהמ"ש העליון בעניין מצגורה, נוהל העברת הממצאים לבחינת בוחן נוסף הינו **חלק קבוע** בעבודת המז"פ הישראלי בתחום).

47. מעבר לכך, לצערי, להתרשמותי כפי המפורט להלן, המומחה בודזיאק גילה נטייה להשביע את רצון הצד שהזמינו לעדות, התרשמות אשר מקבלת משנה תוקף נוכח שתי סוגיות מקצועיות אשר הוצגו בעדותו **ונסתרו מכל וכל**: סוגית הכחשת קיום העקבה וסוגית הספיגה הסלקטיבית של הדם.

1.ג. הכחשת קיום העקבה:

48. חוות דעתו של שור מפנה לשש עקבות שונות, כאשר העקבה הברורה ביותר המשקפת חלק קדמי של סוליית נעל, שמיקומה מתחת ובצמוד לכיס המכנס השמאלי, היא ללא כל ספק עקבה מספר 1:

* הערת מערכת: תצלום העקבות קיים במסמך המקורי

המומחה שור הציג באמצעות מצגת את ההתאמה בין הטבעת הניסיון שנערכה לנעלו השמאלית של הנאשם, לבין הקו החיצוני של הכתם, לרבות התאמה בפסים הדקים בקדמת הנעל וחלק מעיגול הדריכה. יתרה מכך, שור הסביר כי בקצה השמאלי של העקבה, ניתן להבחין בשלושה אזורים נקיים מדם, התואמים לשלוש השריטות האקראיות שנוצרו עקב בלאי בנעלי הנאשם. בנסיבות אלה קבע שור כי מדובר בפגמים **ייחודיים** המכילים אינפורמציה המאפשרת זיהוי נעל הנאשם באופן וודאי, אלא שבשל "רעשי רקע רבים" כהגדרתו, נמנע מלקבוע כן (ראו: ת/374, קובץ בשם "קצוות סופי מכווץ" וכן עדותו בעמ' 488-491 לפרוטוקול).

ביחס לאותה העקבה קבע המומחה בודזיאק:

"צירוף הגורמים המורכבים האפשריים הזה לסימן הדם, בשילוב עם ההעקקה המאוד מוגבלת והבלתי עקבית של הפרטים, מביאים לכך שיהיה זה בלתי אפשרי לייחס את סימן הדם למאפיין כלשהו של נעל כלשהי" (עמ' 5 לנ/329).

ובהמשך:

"העדר הפרטים בסימני דם על הג'ינס מונע קביעת מקור מסוים או גורם מסוים לאותם סימני דם, בין אם מדובר בהתזות דם מכלי הרצח, העברה של דם שהתפרץ ישירות מפצע הקורבן, העברת דם מבגדי העבריין, ידיו או מקורות אחרים או פשוט תוצר של דגם אריג הג'ינס" (שם, עמ' 14).

49. כפי שקבע ביהמ"ש העליון לא אחת, עדות מומחה שתקבל רק בעניינים הדורשים ידיעה הנקנית בדרך של התמחות מיוחדת. כך למשל נאמר:

"דיני הראיות של המשפט המקובל, שעל-פיהם אנו מדריכים את עצמנו, מרשים כידוע שמיעת דעתם של עדים מומחים בעניינים הדורשים ידיעה מומחית או מיומנות הנקנות רק בדרך התמחות מיוחדת. ההנחה היא שעדות כזאת מפי מומחים עשויה לעזור לבית-המשפט בבואו להכריע בשאלה השנויה במחלוקת, אך גם כאשר מתקבלת עדות מומחים, ההכרעה הסופית שמורה לבית-המשפט. אם אין בחוות-דעתם של מומחים כדי לעזור לבית-המשפט להגיע אל מסקנותיו, אין טעם לשמוע את העדות והיא לא תורשה" (ראו: ע"פ 495/69 דן עומר נ' מדינת ישראל, פ"ד כד(1), 408, 413-414 (1970)).

לטעמי, לא יכולה להיות מחלוקת על העובדה כי עקבה מספר 1 למצער, הינה כזו אשר ניתן להבחין בה בעין ערומה ואף ללא מומחיות.

במידה וחוות הדעת הייתה קובעת כי מדובר בעקבת נעל, תוך שלילה כי מדובר בנעל הנאשם דווקא, הרי שהיינו נדרשים לשדה המקצועי, לרבות שימוש בעזרים טכנולוגיים, בהסברים מקצועיים שונים, תוך הכרעה בסוגיית התאמת נעל ספציפית לעקבה ספציפית. שעה שבפנינו קביעה תמוהה (!) של בודזיאק כי כלל לא מדובר בעקבת נעל, הרי שדי בכך בכדי לייחס לחוות הדעת הטיה, שאינה מקצועית, ומראה העיניים מדבר בעד עצמו.

(נזכיר, גם מומחה ההגנה קופר קבע כי מופע הכתמים מקורו **חד משמעית** בעקבות נעל ואף הגדיל וטען כי ניתן לראות בעקבה **חלק מאותיות הלוגו של נעלו הנדירה של הנאשם מתוצרת סלמנדר(!)**) (ע' 1626-1629, 1614 לפרוטוקול).

50. מסקנה זו מקבלת משנה תוקף, נוכח העובדה כי ביום 23.09.12 העביר בודזיאק במייל לסנגוריה מסמך בדיקה ראשונית של הסוגיה (ת/839). במסמך זה מצוין המומחה כי אין מספיק פרטים על מנת לקבוע כי נעלו של הנאשם הם הגורם לסימנים וללא כל קביעה ספציפית כי כלל לא ניתן לקבוע שנעליים כלשהן יצרו

את הסימנים האמורים. אכן, בשלב זה בודזיאק טרם בחן את המוצגים באופן פיזי כפי שהשיב בחקירתו הנגדית (עמ' 1926 לפרוטוקול. אולם, מענה זה הינו בעוכריו של המומחה. **הייתכן כי מראה עיניים ראשוני מספיק לקביעה כי אין מדובר בהתאמה לנעל ספציפית אך אינו מספיק למסקנה כי כלל לא מדובר בעקבת נעל??**

גם המומחה שור ערך למעשה דו"ח ראשוני בתאריך 03.01.07 (ימים אחדים לאחר גילוי העקבות ראו ת/364, מסמך 17) המציין שתי עקבות בעלות דרגת "אפשרי", כאשר חוות דעתו הסופית מיום 21.06.07 כללה ממצאים ועקבות נוספות ובדרגת וודאות גבוהות יותר. כאן, הדעת נותנת כי הפער מקורו בשעות עבודה ובדיקות נוספות ואין הדבר דומה לפער הפוך הנוגע למסמך העבודה הראשוני של המומחה בודזיאק.

51. אם לא די בכך הרי שחוות דעתו של בודזיאק נוקטת בלשון חריפה ובוטה בהתייחס לטענה כי עקבת נעל יצרה את הסימנים על ג'ינס המנוחה. כך למשל נקבע:

"המידע המוגבל הקיים בסימני הדם בספציפיים שעל הג'ינס נמצא הרחק מקנה המידה הפורנזי.." (עמ' 3 לנ/ 329).

אם קביעה כי נעל כלשהיא היא אשר יצרה את הסימנים היא קביעה כה רחוקה מסטנדרט פורנזי מקובל, ראוי היה כי המומחה היה עומד על הדברים כבר בחוות דעתו הראשונית. לשונו הבוטה של העד מכרסמת אף היא באמינות חוות הדעת ומעלה חשש מסוים לקביעת מסקנות מוזמנות.

52. עניין זה התחדד בשאלות נוספות אשר הופנו לעד:

ש: השאלה שלי היא מאוד פשוטה, האם זה נכון שאתה חושב שכל מי שטוען שהוא רואה עקבות נעליים על מכנסי הג'ינס האלה הוא או שיש לו אשליות או שיש לו הטיה קונטקסטואלית או שהוא לא עומד בסטנדרט הפורנזי הוא נמצא הרחק מן הסטנדרט הפורנזי..
ת: בהחלט נופל מהסטנדרט..

ובהמשך:

"כאשר מסתכלים על זה עם עין מנוסה מסתכלים על הממדים והתבנית הלינארית שמוצגת כאן, שמסתכלים על העובדה שהגבול לא מדגים פרטים שמופיעים במאפיינים שמופיעים בנעל הסלמנדר וכמו כן העיקול לא מתאים לעיקול של נעל הסלמנדר, אפשר לזהות האם זה פשוט דם שנפל ונקרש, ניתן על הג'ינס" (ע' 1927-1928 לפרוטוקול).

בודזיאק נשאל לגבי שלילת הסימנים, ככאלה אשר נוצרו ע"י נעל **כלשהיא**, ושלל זאת עקב חוסר התאמה לנעלי הנאשם **ספציפית**. העד לא הצליח למעשה להסביר את קביעתו המשונה, כי מדובר בסימנים אקראיים שלא נוצרו כלל ע"י נעל.

תשובה זו לפיה אפשרי כי התזת דם אקראית מפצע קורבן, מידי הרוצח או מכלי הרצח, יצרה באקראי **צורת עקבת נעל** לרבות קו מתאר וסימון פסים מקבילים כסימני מדרך הסוליה בתוך קווי המתאר ולא מעבר לו, **אינה** יכולה לעמוד ויש בה משום חוסר הגינות מקצועי.

53. עוד נדגיש כי גם מומחה ההגנה קופר, סבר כי הסימנים על מכנסי המנוחה נוצרו ע"י נעליים תוך דגש על עקבה מספר 1 אשר לא יכול להיות חולק על קיומה:

"אני משוכנע ומרוצה שלפחות חלק מהסימנים שייכים לנעליים, סימן אחד נראה בייחוד כמו טביעת נעל" (ע' 1614 לפרוטוקול).

54. קביעת המומחה, לפיה עמיתו שור הגיע למסקנות "הרחק מסטנדרט פורנזי מקובל", מעט צורמת נוכח העובדה כי העניק מכתב המלצה חם לשור, בו מציין כי הוא מכיר את עבודתו המחקרית של שור ופרסומיו המקצועיים, אשר תרמו לקהילה הפורנזית (סומן ת/845). עוד נראה כי בודזיאק נמנה על מארגני כנס מקצועי מסוים אשר נערך בפלורידה, כאשר לכנס זו הוזמנו שור ועמיתו הגב' וייזנר והציגו בו מצגת, אשר מדגימה בין היתר את עבודתם בתיק הנוכחי (ראו תוכנית הכנס ת/847). איני מצפה כלל מעורך כנס לבחון כל תמונה שמומחה זה או אחר מציג בכנס, אולם לשונו הבוטה של בודזיאק כלפי עמיתו אשר זה מכבר העניק לעבודתם ולרמת המקצועית שבחים, צורמת.

55. עוד בעניין זה ניתן לציין את "ההטיה הקונטקסטואלית" אותה ציין בודזיאק בחוות דעתו שוב ושוב, כהטיה ממנה סובל לכאורה שור. בודזיאק למעשה הסביר כי בשל היכרות שור עם הנעל ופגמיה, הוא דימה לראות פגמים אלה בכתמי הג'ינס וכלשונו:

"יש לציין כי שום בוחן אשר יאתר באופן עצמאי או יסמן את האזורים הריקים באותו חלק של תמונה מספר 3, מבלי שראה אי פעם את הסממנים של נעל הסלמנדר, לא יהיה מסוגל לשרטט משהו הדומה לשלושת הסימנים הכחולים ששורטטו ע"י מר שור" (עמ' 7 לנ/329, מדובר על שלושת השריטות הייחודיות שמצא שור בעקבה 1- י.כ.).

עלי להסכים עם קביעה זו. ברי כי עיון בתמונת העקבה מבלי להשוותה למוצג ספציפי לא יניב תוצאה ממשית. זוהי **מהות** עבודתו של בוחן עקבות נעליים - השוואת פגמים וממצאי עקבות לנעל מסוימת. לפיכך, קביעתו של בודזיאק להטיה קונטקסטואלית **אינה** במקומה. עפ"י כללי העובדה המקובלים בתחום השוואת עקבות הרי שיש לאתר פגמים ייחודיים **רק** בשלב השוואת המוצג לנעל ספציפית **ולא** מתוך בחינת העקבה כשלעצמה (ת/ 842 כללי ה SWGTREAD). כך עשה שור, בודזיאק רשאי לחלוק על ממצאיו, אולם הצגת הדברים כפגם בהליך עבודתו של שור מלמדת על גישה מקצינה ומוטה.

2.ג ספיגה סלקטיבית של הדם - טיעון הג'ינס

56. מעבר לאמור, נוכחנו ביסוד מעורער נוסף, עליו ביסס בודזיאק את חוות דעתו.

אין חולק כי על מכנסי המנוחה ניתן להבחין בתבניות לינאריות בדמות פסים דקים מקבילים (בפרט בעקבה מס' 1). שור ייחס קווים אלו לקווי הדריכה המוטבעים בסוליית הנעל. לעומתו, בודזיאק הסביר מופע זה כמפורט:

"סביר יותר להניח כי החריצים הבלתי סדירים או הקצוות המפוצלים של סימן הדם הם תוצאה של ספיגה סלקטיבית של הדם המושפעת מדגם אריג הג'ינס.. באשר לקשר בין מספר 2 ו-3 באזור 1 (-פסי הדריכה הפנימיים שבעקבה 1- י.כ.) יצוין כי יש להם באופן כללי מופע דומה. זה יכול להיות כתוצאה מההשפעה של אריג הג'ינס.." (עמ' 5 לנ/329).

ההגנה בעניין זה טענה בסיכומיה כי הסיכוי שקווי הסוליה של עקבות שנוצרו באופן אקראי על גבי ג'ינס (עקבות 1 ו-2) יתלכדו עם קווי האריג הוא אפסי ואפילו "מאורע ניסי".

57. יוסבר כי עקבות 1 ו-2 הן למעשה עקבות המופיעות מתחת ובמקביל לכיס המכנס השמאלי (קדמת העקבה פונה לצידו השמאלי של המכנס). יתר העקבות מופנות לכיוונים שונים. כך למשל עקבה 5 ממוקמת על גבי הכיס הימני (קדמת העקבה פונה לצד הימני העליון של המכנס), כאשר **אין** חולק כי גם עקבה זו מתעדת פסים דקים מקבילים. אם כן הרי שטענת ההגנה להסתברות "ניסית" אינה נכונה כלל ועיקר, שעה שבבסיסה **העובדה** כי הקווים המקבילים הם בדיוק בזווית האריג. עובדה זו שגויה שכן ניתן לחזות במספר קווים מקבילים על גבי מכנסי המנוחה, **באזורים שונים ובכיוונים שונים אשר כלל אינם מתלכדים עם קווי האריג.**

זאת ועוד, למומחה הוצג תצלום בד ג'ינס בהגדלה ניכרת והוא התבקש לסמן בעט אדום מהו כיוון הפסים כפי עמדתו. העד עצמו צייר **שלוש אפשרויות שונות** למופע הפסים (סומן ת/ 868). פסי הדריכה בעקבות השונות **אינם** מתלכדים בהכרח עם כיוון פסי האריג, מדובר בטענה **שגויה עובדתית** ומנוגדת אף היא למראה העיניים.

58. המומחה בודזיאק נחקר ארוכות על טיעון "הספיגה הסלקטיבית" ואישר כי בספרו **אין** כל התייחסות לתופעה של מופע פסים שאינם קיימים באובייקט, פסים שנוצרו כתוצאה מאריג במרקם גס המורכב מחוטי שתי וערב (ע' 1950 לפרוטוקול).

מעבר לכך, לעד הוצגו מספר מאמרים מדעיים (סומנו ת/854, ת/855, ת/855א'), המתעדים הטבעות נעליים על אריגים שונים לרבות מסוג ג'ינס, כאשר **לא** נמצא **באף** אחד מהם עדות לתופעה אותה תיאר בודזיאק - הופעת פסים כתוצאה מהאריג ולא כתוצאה מהאובייקט אשר יצר את ההטבעה.

עוד הוקרנה בפנינו תמונה הלקוחה מתוך המאמר ת/884 (שקופיות 34-35) בה ניתן לראות בבירור עקבת נעל אשר הועתקה באמצעות מעתק אלג'ינט (כבמקרה דנן) מאריג ג'ינס. בתמונה זו **לא** ניתן להבחין בהבדל בין עקבת הנעל, הלקוחה מעל הג'ינס, לבין עקבות אחרות אשר נוצרו ע"י אותה הנעל.

אכן, התופעה אותה תיאר בודזיאק אינה אמורה להתרחש בהכרח, אולם במידה ומדובר בתופעה הגיונית וידועה כפי חוות הדעת, מדוע לא נמצא לה כלל עיגון או תיעוד במחקר מדעי כללי, או ספציפי?

59. עניין עקבות נעליים על בדים ומשטחים שונים נחקר לא אחת ואף תועד בספרות (ראו בעניין זה כעיקר

ת/884). העד בודזיאק אישר כי הוא מכיר את סדרת המאמרים של החוקר פרוג'יה בעניין זה (עמ' 1960 לפרוטוקול) כאשר כל המחקרים שבוצעו **לא** מעידים על התרחשות תופעת אריג הג'ינס לה הוא טוען עתה.

מדובר בהשערה **לא** כל תימוכין וכאשר מדובר בעדות מומחה אומר הדבר דרשני.

60. בודזיאק השיב כי קביעתו לעניין השפעת אריג הג'ינס מקורה בניסיונו במקרים קודמים תוך שהוא מציין את ממצאיו בתיק הרצח המפורסם בו הואשם או.גי סימפסון (עמ' 1949 לפרוטוקול). בתיק סימפסון ערך המומחה חוות דעת בהיותו סוכן FBI וטען כי פסים שנבחנו על בד ג'ינס מקורם בעקבת נעל מסוג "ברונו מאל". עמיתו סבר כי מדובר בהטבעה של בד בעל פסים בולטים (קורדרוי). בעניין סימפסון בודזיאק **לא** העמיד אפשרות לפיה הפסים נוצרו כתוצאה מבד הג'ינס **ולא** מחפץ מטביע (ראו עדותו בעמ' 1955-1956). לפיכך, נראה כי המומחה **לא** הצליח לציין בעדותו ולו תיק אחד בו נטל חלק ונוכח בהתרחשות "טיעון הג'ינס" כמתואר לעיל.

כפי העד, מדובר אולי באפשרות הגיונית, אולם הוא עצמו **לא** הצליח להצביע על מקרה אחד במהלך שנות עבודתו בו נתקל בתופעה דומה, ואף **לא** ביסס תופעה זו בספרות מקצועית כלשהי.

61. המומחה נשאל אם ערך לג'ינס בדיקות כלשהן להוכחת טענתו. העד השיב כי ניסה ליצור מעתק של בד הג'ינס (לא באזורי העקבות על מנת שלא להשחית את המוצג ראו בעמ' 1969 לפרוטוקול), כאשר ניסיונו לא צלח. כשנשאל היכן התייעד לניסיון זה, השיב כי דווקא דף זה אבד לו בדרכו חזרה לארה"ב (עמ' 1970, ש' 7).

אם כן תיעוד הבדיקה ככל והתרחשה אינו בנמצא. הבדיקה עצמה **לא** הניבה כל ממצא אודות אריג הג'ינס. **אין** כל אסמכתא בספרות ל"טיעון הג'ינס", **למרות** האמור, המומחה ראה לשזור טיעון זה בחוות דעתו שוב ושוב.

62. אם לא די בכך, הרי שהטיעון אינו מתקבל על הדעת כלל ועיקר. בודזיאק נשאל מהי צפיפות חוטי השתי והערב שבבד הג'ינס והאם מדד כמה חוטים נכנסים בסנטימטר והשיב:

"לא כמובן שלא.. כיוון שאני בוחן את הדם ולא את האריג" (עמ' 1986 לפרוטוקול, ש' 13-15).

צפיפות האריג הינה רלוונטית מאין כמוה לטיעון המומחה. מדובר בבדיקה פשוטה, הניתנת לביצוע ללא כל מומחיות או כלי עזר, ויש לתמוה על העובדה כי המומחה נמנע מבחינה זו. במידה וסנטימטר של בד הג'ינס מכיל נניח **עשרות** חוטים, הרי שהמסקנה כי פסי דם **אחדים** המופיעים בסנטימטר הבד, מקורם בחוטי הערב, הינו בבחינת אבסורד!

בחינת מספר החוטים בסנטימטר בד במקרה זה הינה **הכרחית** והימנעות ממנה שומטת את הקרקע תחת הטיעון [יש לדחות בעניין זה את טענת ההגנה בסיכומיה, לפיה גם רפ"ק שור לא ערך מדידה כאמור. שור לא נדרש למדידת צפיפות הפסים שכן מעולם **לא** סבר כי מקורם בבד האריג].

ואכן, ב"כ המאשימה הציגה לעד את תמונת עקבה 1 שעליה סרגל קנה מידה (סומן ת/ 869). ממדידה זו ניתן להבחין עין בעין כי בסנטימטר אחד ניתן למנות **כארבעה עד חמישה** קווים (העד אישר ספירה זו ראו עמ' 1991, ש' 8) בעוד שסנטימטר אחד של האריג מגלה **למעלה מעשרה** פסים.

63. לגופו של טיעון, עיון בתמונת המכנסיים כשהם מוגדלים, מלמד כי אין בו ממש - ניתן להבחין באופן ברור כי הדם הכתים לעיתים גם את האזורים הנמוכים (השתי) ולעיתים לא הכתים את האזורים הבולטים (הערב) (ראו: ת/868 א). בודזיאק עצמו עיין בתמונות אלה **ואישר** כי אכן קיימים חלקים בולטים לא מוכתמים בדם (עמ' 1984-1985 לפרוטוקול).

מכל האמור לעיל התרשמנו כי "טיעון הג'ינס" הינו טיעון אשר אינו פחות ממופרך. מדובר בטיעון שאינו מתקבל על הדעת, אינו נסמך באסמכתא מדעית או מחקרית, אינו עולה בקנה אחת עם בחינת הממצאים בהגדלה, די בו כדי קביעה למהימנות מקצועית נמוכה בלשון המעטה, של המומחה בודזיאק בתיק זה.

ג.3 אינדיקציות נוספות להערכת מקצועיות המומחה:

64. עוד נוכחנו בפגם נוסף וחמור בהתנהלותו המקצועית של בודזיאק - במהלך החקירה הנגדית נמצאנו למדים כי המומחה השתמש בסרגלים ועזרי מדידה **שאינם** בקנה מידה הנכון. מדובר במעשה חמור:

באשר לעקבה 1 קבע המומחה שור כי ניתן להבחין בעקבה בחלק מעיגול הדריכה. בודזיאק סבר אחרת ולהוכחת טענתו הכין מצגת בה נראית העקבה שעליה שקף עיגול הדריכה בלבד, אשר כביכול, אינו מתאים לתמונת העקבה. ואולם, בחקירתו של בודזיאק הסתבר כי עיגול הדריכה בשקף אשר הציג **לא היה באותו קנה המידה של עקבת הנעל!**

כשנשאל אודות ליקוי זה העד ציין כי הניח את עיגול הדריכה במיקום "**המקורב**" למיקום עליו הצביע שור (ראו הפרוטוקול, עמ' 2000 והערת המתורגמן בש' 8).

באשר לעקבה 2 - שור ציין כי בעקבה זו ניתן לראות ע"י הטבעת הניסיון את עיגול הדריכה וחלק מפסי הדריכה. עוד תיאר שור כי בעקבה זו ניתן לראות פגם גדול וייחודי הקיים בנעלו של הנאשם (עיקול בצורת "בומרנג") התואם את העקבה כאשר מזיזים מעט את הטבעת הניסיון ולכן כינה את העקבה "מעוותת" (ע' 493 לפרוטוקול).

בודזיאק חלק על התאמה זו בין הטבעת הניסיון לעקבה, אלא ששוב הסתבר כי הדגמתו בוצעה באמצעות שתי תמונות בקנה מידה **השונה** זו מזו לא פחות! (ע' 2006 לפרוטוקול).

מדובר בעד מומחה, אשר נטל קרדום רע לחפור בו, התנהלות אשר למצער ניתן להגדירה **כרשלנות בוטה**

וזלזול בעבודה המקצועית המדעית הנדרשת ממומחה בתחום פורנזי. נראה כילא לחינם התעלמו הסנגורים בסיכומיהם מכשל זה. (ראו לשם ההשוואה הסבריו של שור בע' 471 לפרוטוקול, לפיהם כל התמונות, השקפים והמוצגים במעבדתו מוגדלים לקנה מידה **אמיתי** ומצולמים לצד סרגל מדידה, לשם מניעת תקלות מעין אלה).

65. עוד התרשמתי ולא אחת, כי המומחה בודזיאק גילה חוסר בקיאות במסקנותיו של המומחה שור, מסקנות אשר ראה לנכון לבטלן מכל וכל. כך למשל מסקנתו של בודזיאק התגבשה בין היתר בשל העובדה כי הפסים בעקבה מספר 1 מגיעים עד קצה גבול הסוליה, בעוד שסוליית הסלמנדר נשחקה באזור זה. העד **לא** הכיר את הסבריו של שור לתופעה זו - העקבה הכפולה, תזוזות הנעל והדריכה על המשטח שאינו ישר. העד לא הכיר את הסבריו של שור לעובדה כי לא נמצאו עקבות נעל הנאשם על רצפת התא, שכן יכול והדם שנקווה כיסה עקבות אלה (ראו עמ' 1992, 2025 לפרוטוקול).

במוסגר אעיר, נוכחנו לא אחת כי גם הסנגורים עצמם לא תמיד ירדו לסוף דעתו והסבריו של שור. בסיכומי ההגנה נמצאו שלל טענות כנגד ממצאיו והסבריו של שור, טענות אשר לא קיבלו ביטוי בחוות דעתו של בודזיאק ונשמעו מפי הסנגורים עצמם. ניכר לעיתים כי הסנגורים כאן, לא נטלו חלק בהליך ייצוג הנאשם בהליך העיקרי, וייתכן כי מקריאת הפרוטוקול במנותק מצפייה בהדגמותיו הפיזיות בפנינו, לא ירדו תמיד לסוף דעתו ולהסבריו (ראו למשל ע' 51 לסיכומי ההגנה). כך למשל לעניין עקבה 1 - הסנגורים טוענים כי סימן הדם "נכנס פנימה" במיקום של החלק האמצעי של הנעל. שור הסביר בעדותו כי החלק האמצעי בסימן **אינו** שייך לעקבה **והתמיד** בתשובתו זו.

עוד נטען כי על הנעל, פסי הדריכה מגיעים עד סוף ההיקף כאשר בסימן הדם, הדפוס הלינארי אינו מגיע עד לקו המעוקל. מבט חטוף בנעלי הנאשם מעיד באופן חד משמעי, כי קווי הדריכה **אינם** מגיעים עד לסוף ההיקף ושור מעולם לא טען זאת. קיים רווח ניכר בין שלב סיום הפסים לשלב קצה הסוליה, רווח הנובע מעיצוב הסוליה ומשחיקת אותו האזור במרוצת השימוש, מדובר בטעות בהבנת הטענות.

מקרא טיעוני הסנגורים וההתפתחות שהם מייחסים לתשובותיו של שור, יכול ומעידים הם על הקושי הטבעי יש לומר, בהבנת ההסברים מקריאת פרוטוקול במנותק מההדגמות על אתר.

עוד אעיר בשולי הדברים, כי הסנגורים חטאו לא פעם בקידוש המטרה. כך למשל בהצגת תמונת "הכלב הדלמטי" בסיכומיהם, באופן מטעה, בהשוואה למקור ממנו נלקחה התמונה (ראו בע' 68 לפרוטוקול מיום 14.11.13). כך גם בהצגת תמונת אילוסטרציה, המדמה את עיגול הדריכה שבעקבה, למקש בפלאפון הנייד של המנוחה, אף שהנחה זו חסרת כל בסיס ואף לא נטענה ע"י המומחה מטעמם (ראו ע' 2031 לפרוטוקול).

66. בתום פרק זה אציין כי הצדדים שניהם הפליגו בטענות, תיאורים והסברים אודות עניינים שונים הנובעים מחוות הדעת לרבות פרטי הפרטים שבכל עקבה ועקבה. סבורני אין צורך להאריך בדיון פרטני בכל טענה שנטענה. המחלוקות והדקויות שבין שני המומחים ברורות, האמור לעיל מוכיח באופן שאינו משתמע לשתי פנים כי חוות דעתו של בודזיאק בתיק זה, **לקויה** בבסיסה, רבת כשלים ואינה משכנעת, שעה שהיסודות

מעורערים אין הכרח בדיון באיתנות אבני הבניין שממעל.

4.ג. קביעות כלליות שמעבר לתחום חוות הדעת:

67. מעבר לאמור, לא יכולתי להתעלם מהעובדה כי חוות דעתו של בודזיאק גלשה לעיסוק בשאלות אשר בלב הערעור ומעבר לעיסוק בשאלה המקצועית הספציפית אליה נדרש. עובדה זו הינה בעלת משמעות בהערכת אמינות המומחה, משמשת ככלי לביסוס מסקנתי כי המומחה ניסה להשביע את רעב הצד אשר הזמינו לעדות, וספק אם הצליח לחוות דעתו על בסיס מקצועי טהור.

בודזיאק נדרש למעשה לשאלה מקצועית צרה - חיווי דעתו באשר לששת הסימנים עליהם הצביע המומחה שור, ככאלה אשר נגרמו ע"י נעלי הנאשם (בדרגת זיהוי זו או אחרת). לא ראיתי כיצד עיסוק זה מאפשר למומחה מקצועי לציין בסיומה של חוות הדעת את ההערות הבאות:

**"אין כל טביעת נעל של נעל הסלמנדר על הרצפה, בחדר השירותים או בכל מקום אחר..
ביצוע פשע כזה מעורב באלימות ובזירה עקובה מדם ואלא אם נעשה ניסיון ניקוי מסוים,
סביר להניח ששרידים מסויימים של טביעות נעל הסלמנדר על רצפת התא היו קיימים..
יש טביעות ברורות המוטבעות בדם בזירה זו שלא ניתן לייחס לאדם ידוע והן בבירור לא
טביעות נעל מדגם סלמנדר אלא של סוליות מדגם אחר" (עמ' 13 לנ/329).**

המומחה נדרש להשוואת כתמי דם על גינס לנעליו של הנאשם ולא אחרת. נראה כי המומחה הציע לבית המשפט לא רק מסקנות שבמדע, אלא גם מסקנות שבהגיון ומסקנות ישירות שבשיפוט, כגון בשאלות ראיות אחרות שכלל לא בחן (העקבות האחרות) ואף ממצאים אחרים הרלוונטיים למומחי מעבדה נידת כגון פענוח סימני (או אי סימני) דם בזירה. למותר לציין כי מומחה הסנגוריה הפריז במסקנות אלה בהבנתו את תפקידו כעד מומחה, תוך חדירה לגדרי התחום השמור לביהמ"ש.

68. בעניין זה לא אוכל להימנע מלומר מספר דברים אשר אמנם הם בליבו של הערעור, אלא שכאשר הם שזורים בעדות המומחה ואף מצויים בפתח סיכומי הסנגורים בהליך כאן, יש להידרש אליהם במסגרת הכרעת הדין המשלימה:

הסנגורים בסיכומיהם מציינים כי ממאזן הראיות הפורנזיות יש לזכות את הנאשם, כאשר הם מציינים ראייה פורנזית פוזיטיבית מזכה - מסלול טביעות נעליים בדם המסמן את נתיב בריחת הרוצח כטענתם (להלן: "העקבות האחרות"). אין כל חולק כי בתא השירותים מצויות עקבות נעל על גבי מכסה מושב האסלה, על גב מכסה מיכל ההדחה ועל הקיר המפריד בין התא השני לשלישי. עוד אין חולק כי עקבות אלה **אינן** של הנאשם (ראה בהרחבה דיון בעניין זה עמ' 225 ואילך להכרעת הדין).

הכרעתנו הראשונה כי עקבות נעליו של הנאשם מצויות על מכנסי המנוחה בעלות משמעות מצמררת וברורה - הנאשם דרך על הגופה בעת שנחלץ מן התא. גם אם נמצאו בזירה עקבות אחרות מגואלות בדם, המסקנה

המתבקשת היא כי **עקבות הרוצח הן אלו שעל הגופה**, והעקבות האחרות, נוצרו ע"י מחלץ זה או אחר או ע"י אחד מני הרבים אשר זיהמו את זירת הרצח.

האמור לעיל, בצירוף למכתב הסנגורים שקדם להכנת חוות הדעת, הערות המומחה המשולבות בחוות הדעת, שאינן בתחום מומחיותו, ודגש על העובדה כי חוות הדעת הראשונית כלל לא ציינה כי מדובר בכתמים אקראיים, מעוררים תחושת אי נוחות ויותר באשר למומחיות העד ומהימנותו.

הן מניסוח חוות דעתו של בוזיאק והן ממקצת מסקנותיו, קיים חשש כי חוות הדעת נערכה לאור טענות הערעור ולא באופן מקצועי. לצערי הרב, לא אוכל להתייחס למסת הנתונים המתוארים לעיל כנתונים אשר התרחשו באקראי, באופן נטרלי וללא כל השפעה על חוות הדעת.

מדובר בעד, אשר אני רואה לציין זאת בצער, אשר כפשוטו, חצה אוקיינוסים בכספי ציבור כדי להעיד בביהמ"ש, בתיק בו עסקינן בדיני נפשות ובחר למרבה הצער, להיות מוטה. לא מדובר ב"אי דיוקים" סתם (ראה למשל השימוש בקנה מידה מְטָעָה), אלא, כמובהר, גישה מגויסת, אשר אינה עולה בקנה אחד עם הניטרליות וההגינות המקצועיות הנדרשת ממומחה.

עוד אעיר, ההגנה חזרה פעם אחר פעם על הטיעון, לפיו הכרעת הדין המקורית מאזכרת לא אחת את המומחה בודזיאק, כמומחה בעל שם ואכן כך. ראשית יאמר, נמצאנו למדים על המומחה בודזיאק מפיו של קופר, אשר הזכירו כמומחה אשר הסתמך על ספרו. עוד עלה כי בפתח ספרו של בודזיאק, מופיע שמו של שור ברשימת מקבלי התודות. מעבר לכך, לא מאמר או ספר של מומחה, כמהו כעדותו בפני ביהמ"ש של אותו מומחה ממש.

למרבה הצער, לא חסרים אנו מקרים בהם דרך משל, מעיד רופא מומחה בעל שם, אשר מאמריו וספריו בגדרי TEXT BOOK מנחים, אך אבוי, בהיות חוות דעתו מטעם צד ובהעידו בביהמ"ש, מסתבר כי עדותו חסרת מהימנות היא, מוטה וכושלת. כאמור, אכן הזכרנו את ספרו של מר בודזיאק, אך קביעותינו כאן הן על פי חוות דעתו וחקירתו בפנינו ולא אחרת.

יישום הקביעות בעניין מצגורה:

69. לאור הקביעה המבכרת את חוות דעתו של המומחה שור, אשוב ואפנה להשפעת קביעותיו של ביהמ"ש העליון בעניין מצגורה כדי נקיטת אמות מידה מוקפדות בבחינת הראיה.

בעניין זה אחדד שלושה היבטים הרלוונטיים לענייננו:

ראשית, פסה"ד בעניין מצגורה קבע כי משקלה האפסי של הראיה, רלוונטי למקרה שבפניו תוך דגש **"בתיק זה"**. נקבע כי מדובר בטכניקה מדעית מקובלת ומצוטטת בהרחבה בפסיקה ועל כן **אין** מקום לפסילת הראיה

ברמה הכללית. שנית, ביהמ"ש קבע כי הראיה תיבחן על פי שבע אמות המידה שהוזכרו לעיל, כאשר כל אחד משבעת הקשיים עומד בפני עצמו ובמשולב. שלישית, ביהמ"ש עמד על העיקרון הבסיסי, לפיו במציאות של נתון חריג שידיעת הדיוט משגת, **אין** הכרח בעדות מומחה.

70. במקרה דנן, כפי שקבעתי לעיל, אין כל ספק כי על מכנסי המנוחה מצויות מספר עקבות נעל. חוות דעת מומחה נועדה לספק לבית המשפט מידע מדעי, שסביר שהוא מחוץ לניסיונו וידעתו **ואינה נחוצה אם ביהמ"ש יכול להסיק מסקנותיו לבדו.**

פסק הדין בעניין מצגורה מחדד אף הוא מסקנה זו תוך שהוא מבחין בין נתון ברור לכל - למשל מידת נעל **חריגה** במיוחד, אשר **איננו** דורש בהכרח עדות מומחה, לנתונים אחרים (ראו עמ' 30 לפסה"ד).

העובדה כי על מכנסי המנוחה מצויות לכל הפחות מספר עקבות נעל, כמו גם העובדה כי על מכסה מיכל ההדחה מצויות עקבות נוספות, בולטת וניכרת לעין, עד כי אין כל צורך במומחיות לשם אבחון מופע הכתם כעקבת נעל (להבדיל משיוך לנעל ספציפית). קביעתו של המומחה בודזיאק בעניין זה ואף אם ניתנה בלבוש מדעי ומקצועי, אינה נחוצה וכאמור, מהווה נדבך עיקרי בפסילתה כלוקה מקצועית.

אם כן, הקביעה כי על מכנסי המנוחה מצויות עקבות נעל, מהווה נדבך בפסק הדין המשלים. מדובר בקביעה עובדתית חד משמעית וכפי שיפורט להלן, הלכת מצגורה אינה משפיעה או נוטלת ממשקל קביעה זו.

71. האם חוות דעתו של שור המקשרת "בסבירות גבוהה מאוד" את נעלי הנאשם לעקבות שעל מכנסי המנוחה, עונה על הקריטריונים המנויים בעניין מצגורה המאפשרים שימוש בה להרשעה?

בענייננו, יש להידרש לראיה תוך בחינת שבעת הקשיים עליהם עמד ביהמ"ש העליון בעניין מצגורה, בשינויים המתחייבים. אדגיש, כמה מן הקשיים הם אינהרנטיים לחוות דעת מתחום השוואת עקבות נעליים באשר היא, אחרים, הם קשיים אשר נבעו מנסיבותיו הספציפיות של המקרה שם.

א. העדר סטטיסטיקה:

72. במסגרת בדיקת טביעות נעל נעשה שימוש במנעד רחב של דרגות מילוליות לתיאור מידת ההתאמה. מאחורי הדרגות המילוליות השונות אין סטטיסטיקה של ממש - אין בסיס נתונים סטטיסטי שבאמצעותו ניתן לחשב את השכיחות. ממילא יוצא שהדרגות והמונחים המילוליים, לרבות המעברים בניהם, מעורפלים.

ביהמ"ש העליון עמד על קושי זה ועל העובדה כי המעבר בין מונחים כגון "אפשרי" ו"אפשרי בהחלט", איננו ברור ומעורפל.

73. מעבר לקביעות בעניין מצגורה, בענייננו מוסיפים הסנגורים וטוענים לחשיפת מספר כשלים אינהרנטיים בסולם הדרגות הישראלי בו משתמש רפ"ק שור. בין היתר ניתן למנות את העובדה שדרגת "אפשרי" כוללת

מנעד רחב מידי של דרגות התאמה; את חוסר היכולת להבחין בין דרגת "אפשרי" לדרגת "לא ניתן לשלול"; חוסר איזון בסולם בין דרגות הנוטות להתאמה לדרגות הנוטות לאי התאמה; חסרון של שתי דרגות חשובות בסולם הישראלי; וחוסר היכולת להבחנה בין דרגת "אפשרי בהחלט" ל"סבירות גבוהה".

74. הקשיים המפורטים לעיל אכן קיבלו ביטוי גם בענייננו אנו. בחקירת המומחה שור נוכחנו בקרבה המילולית שבין המונחים השונים. קרבה זו עליה עמד גם המומחה שור עצמו. שור **דייק** כי מדובר בסולם אורדינלי, המרחק בין דרגה לדרגה אינו קבוע, והמומחה עצמו נדרש לחידוד ההבדלים במסגרת עדותו (ע' 486 לפרוטוקול).

שור הדגיש כי המונח "אפשרי" הוא רחב מאוד. מקום בו המומחה מתקשה בהסברת הדקויות בתוך קביעה זו, לעיתים קיימת הבנה **מוטעית** כי הקביעה "אפשרי" משמעותה כי כל נעל בגודל ובדגם כזה יכולה הייתה להותיר העקבה, אף שאוכלוסיית הנעליים האפשריות מצומצמת הרבה יותר מכך.

נוכחנו כי דרגת ההתאמה המכונה "אפשרי" רלוונטית גם במקרה בו כלל לא ברור מיהו יצרן הנעל ומהו מספרה, וגם במקרה בו הדגם והמידה ידועים ואף נמצאו פגמים אקראיים בנעל. ההגדרה משתרעת על מגוון גדול מידי.

שתי הדרגות הבאות - "אפשרי בהחלט" ו "קיימת סבירות גבוהה" - משמעותן, כי ההתאמה מתבטאת גם ב"פגמים ייחודיים", שנוצרו באקראי בסולית הנעל, כאשר ההבדלים בין השלבים **קשים להגדרה**. הבחירה בדרגה זו או אחרת משקפת את מידת הסתייגות המומחה מטיב הנצחת העקבה בזירה או מאיכותה.

75. אני מסכים בנדון זה עם טענות הסנגור ודומה כי גם המומחה שור ער לערפול שבין השלבים השונים, ערפול אשר יכול להוביל חלילה להבנה מוטעית באשר לדרגת ההתאמה. מטעם זה, מסכים אני בהכנעה כי קיים טעם לפגם בשימוש בדרגות הביניים כנדבך להרשעה בפלילים.

עוד מסכים אני עם טענותיה המנומקות של ההגנה לעניין הדמיון הרב שבין דרגת "לא ניתן לשלול" (דרגה חסרת משמעות ראייתית), לדרגת "אפשרי", ועם הטענה כי הלכה למעשה, הדרגה הניטרלית - לא ניתן לשלול, לא באה לידי ביטוי במסקנותיו של שור (אם כי לא נוכל לשלול כי הגיע להחלטה מקצועית מושכלת כי אינה מתאימה לעקבות שבפניו). כך גם כך, הסולם הישראלי אכן מבטא עושר מילולי בכל הקשור לדרגות החיוביות (אפשרי, "אפשרי בהחלט", סבירות גבוהה, "סבירות גבוהה מאוד", זאת הנעל), עושר העלול להטעות בפרשנות הדרגות, ביהמ"ש העליון כבר עמד על קושי זה בהסבריו בעניין מצגורה.

76. למרות כל האמור, להבנתי, הקשיים הדקדוקיים בסולם הדרגות הישראלי, רלוונטיים פחות מקום בו המומחה נוקט בשלבי הקצה - "שלילה" או "זאת הנעל". מונחי הקצה מעידים על תוצאה חד משמעית ואף אם מטבעו של מדע השוואת העקבות, לעולם אין מדובר באמת מוחלטת (כמו גם ענפים נוספים במדע הפורנזי), הרי שאין חשש להבנה מוטעית של ביהמ"ש את מהות ההגדרה המילולית.

77. במקרה דנן הסביר שור כי **"יש דרגה שנקראת סבירות גבוהה מאוד ומשמעה, הספק שנותר הוא**

תיאורטי בלבד (עמ' 487 לפרוטוקול, ש' 27). במכלול נקבע: **"קיימת סבירות גבוהה מאוד שזוג הנעליים מסעיף 9 הותיר את כל העקבות הנ"ל"**.

מדובר בהגדרה כמעט ודאית, בשונה לחלוטין מחוות דעתו של שור בעניין מצגורה הקובעת דרגה מקסימאלית של "אפשרי בהחלט". שור תיאר את עקבה מס' 1 ככזו אשר **כמות הפגמים והאינפורמציה** הגלומה בה מספיקה לקביעה חד משמעית כי "זאת הנעל", אולם בשל "רעשי רקע" כהגדרתו, נקבעה דרגת נמוכה יותר (ע' 489 לפרוטוקול). מדובר בהגדרה **שאינה** עמומה כלל ועיקר.

78. בהקשר זה אני דוחה את טענות ההגנה כי מדובר בהגדרה, אשר אינה מוכרת ע"י עמיתיו של שור למקצוע ומכאן כי מדובר בליקוי מקצועי. אכן, בסולם הישראלי קיימת דרגת "סבירות גבוהה מאוד", דרגה שאינה קיימת בסולם האירופי. ואולם, חוות דעתו של שור ניתנה במצורף למאמרם של ירון שור וחביבה אבן, "בניית סולם חדש לדרגות" פלילים, כרך ג' (תשנ"ג) 267 (סומן ת/363). המאמר מציין את הסולם הישראלי הנהוג במז"פ תוך הסבר שבעת השלבים שבין "שלילי" ל"לא ניתן לקבוע". **הסולם הינו אמצעי - קבלת מפתח לאבחון השלב ואינו מטרה**. אין כל פגם בשימוש במפתח ישראלי, ככל ומפתח זה עונה על הצורך שלשמו חובר ומובן מאליו כי ימצאו הבדלים בין המינוחים והשפות השונות.

הלכת מצגורה קובעת כי קיים קושי בשימוש בסולם הדרגות הישראלי, אולם כפי רציונאלי פסה"ד, קושי זה יהיה רלוונטי באותה מידה גם בעת שימוש בסולם אירופאי או אמריקאי - כל הסולמות אינם לינארים, אינם מאפשרים טיב קביעה באחוזים ("הסתברות") ואין בנמצא סולם שכזה.

מעבר לכך, הרי ששור חיבר את מאמרו הנזכר בשנת 1992, שנים רבות לפני שחובר הסולם האירופי (2006). העובדה כי שור השתמש בדרגות הסולם הישראלי בו הוא עושה שימוש שנים ארוכות, טבעית, אינה מעידה על בחירה "טקטית" הנוחה לחובת החשוד ומוטב היה לו לא נשמעה טענה זו.

79. עוד יש לאבחן סוגיה נוספת, אשר באה לידי ביטוי בענייננו - במקרה זה מדובר בנסיבות **ייחודיות** בהן בוצע סקר סטטיסטי מקיף אודות הנעל **הנדירה והמיוחדת** אשר מכהה עוד את עוקץ הספק שהועלה עניין מצגורה.

שור ערך סקר בקרב כ- 58 חנויות נעליים באזור הצפון, **רק אחת** מאותן החנויות מכרה בעבר נעליים תוצרת "סלמנדר", תוך ציון מספר מועט של נעלי גברים במידות הרלוונטיות (41-43). עוד נרשמה פניה למז"פ הגרמני אשר קישר את שור למנהל בחברת סלמנדר, לדבריו, ייצור הדגם של הסוליה **הופסק** בין השנים 2000-2001, כאשר בשנת 2004 החברה הפסיקה את ייצור הנעליים **כליל** (ת/ 275, כן ראה ת/372 סקר שנענה ע"י מאות שוטרים אשר רק שבעה מהם, יוצאי חבר העמים, הכירו את הנעל המדוברת).

נמצא **והוכח** כי מדובר בנעל **נדירה** אשר ככל הנראה מעולם לא נמכרה בישראל, הנעל יוצרה רק בשלוש מדינות - אוקראינה, ברזיל ומדינה אירופאית נוספת. בהינתן כי הסבירות להימצאות נעל כנעלי הנאשם נמוכה עד אפסית, הרי **שבטל** הקושי של העדר סטטיסטיקה עליו עמד ביהמ"ש העליון גם בנוגע לנדירות נעל מסוימת.

80. אם כן, אמת המידה של "העדר סטטיסטיקה" המנויה בעניין מצגורה, רלוונטית להגדרות הביניים שהן חסרות מימדים אובייקטיביים, ורלוונטית פחות לקביעה מאשרת תוך ציון ספק תיאורטי בלבד באבחנה. עוד היא אינה רלוונטית כלל באשר להכרעה בדבר נדירות הנעל כאמור בחוות דעתו של שור.

ב. הפילוג בדעות המומחים:

81. במקרים מסוימים הוכח כי מספר חוקרים הגיעו למסקנות שונות ואף הפוכות באשר לטביעות נעל מסוימות, כאשר המומחה שור לא הצליח להבהיר בעדותו את הגורמים המדויקים לשונות הגבוהה. ביהמ"ש הזכיר בעניין זה את המחקר אשר אוזכר במאמרם של ויזנר והמומחה שור (Yaron Shor & Sarena Weisner, A) *Survey on the Conclusions Drawn on the Same Footwear Marks Obtained in Actual Cases by Several Experts Throughout the World*, 44 Journal of Forensic Sciences 380 (1999) מחקר אשר הצביע על הבדלים בין המומחים השונים, הן בדרגות הביניים והן בדרגות הקצה.

מובן כי מדובר בקושי אינהרנטי, אשר לא יכול להיות לו מענה במקרה פרטי זה או אחר.

ג. שיטת ההכרעה:

82. כפי סדר העבודה במז"פ מומחה אחד בודק את טביעות הנעל, ומומחה שני בודק את התוצאות של המומחה הראשון. במידה ויש מחלוקת בין שני המומחים באשר למידת ההתאמה - פונים למומחה שלישי. עפ"י שיטה זו, בית המשפט (והצדדים עצמם) אינם חשופים לדעות השונות של המומחים. באופן זה נוצרת הרמוניה מלאכותית המונעת את ההזדמנות להתמודד ולבקר את חוות הדעת.

כאן ניתן לומר בבטחה, קושי זה המתואר בעניין מצגורה, אינו מקבל ביטוי בענייננו. מדובר במקרה **חריג** בו מעבר לחוות דעת המז"פ, הוצגה בפנינו חוות דעת נגדית של אחד המומחים בעלי השם בתחום השוואת עקבות (בנוסף לחוות דעת מומחה נוסף מטעם ההגנה - קופר). מעבר לכך, נחשפנו לחקירות ארוכות ומקיפות של שלושת החוקרים, לתיקי עבודה, למצגות ולנטען ע"י הצדדים בסיכומים ארוכים ובבקשות השונות.

לא ניתן לטעון בנסיבותיו של תיק זה להרמוניה מלאכותית תוך הסתרת מרכיבי המחלוקת. המחלוקת גלויה, חשופה וניצבת בולטת מול עינינו.

ד. העדר שיח בין המומחה לבין בית המשפט:

83. על המומחה לדבר בשפה שתורמת ליכולתו של בית המשפט להיעזר בראיה תוך שפה מחברת בין המומחה לביהמ"ש. בעניין מצגורה הוצגה בחוות הדעת התאמה בדרגה של "אפשרי" ו"אפשרי בהחלט", בית המשפט סבר כי מדובר במציאות בה משמעות הראיה אינה ברורה.

כאמור בדיון באמת המידה "העדר סטטיסטיקה", הרי שבענייננו חוות דעתו של שור מציינת "סבירות גבוהה מאוד" תוך ציון ספק תיאורטי בלבד. אף שלא מדובר בשפה לינארית, עדיין מדובר בהגדרה מילולית הניתנת להבנה אף בשפתו הבלתי מקצועית של ביהמ"ש.

ה. שיעור הטעות וביקורת המשפט המשווה:

84. נמצא במבחני כשירות אשר בוצעו בארה"ב כי שיעור הטעות בין דרגה לדרגה שונה. מבחנים אלו בוצעו בהתאם לסולם הדרגות האמריקאי אשר כולל שלושה שלבים בלבד: "כן", "לא" ו"לא החלטי". עפ"י השיטה הנוהגת בישראל - סולם דרגות רב-שלבי צפוי כי שיעור הטעות יהיה גבוה אף יותר אלא שבישראל טרם נערכה בדיקה אשר תסייע לגלות את מידת האמינות של השיטה.

מעבר לכך, בשנים האחרונות חלה תזוזה מסוימת בהתייחסות הפסיקה הזרה לראיה מסוג טביעת נעל, גם במדינות אחרות נמתחה ביקורת, ואף ביקורת קשה, על ראיות מסוג זה וברור כי ליקוי זה רלוונטי לענייננו אנו.

ו. הראיה המדעית והמשפט הפלילי:

85. ביהמ"ש העליון הדגיש את הדרישה המהותית שהראיה המדעית תעמוד בסטנדרטים הנדרשים טרם שתתקבל כראיה במשפט הפלילי. בעניין זה הודגש החשש מפני עיוות דין והרשעה חלילה, של נאשם שייטכן - ואפילו בדרגה של ספק סביר - כי לא ביצע את המיוחס לו.

צוין כי קבלת ראיה מדעית מהסוג של טביעת נעל, עשויה שלא במכוון להביא לתוצאות לא רצויות, זאת בניסבות בהן טביעת הנעל תופסת תפקיד חשוב בנדבכי ההכרעה.

86. כשלעצמי אסכים, מדובר בראיה, אשר אינה חסרת משמעות אך גם אינה חפה מטעויות. ההקפדה באמת מידה זו, המזהירה מפני שימוש דרמטי, נדרשת. מתוך כך אציין, נוכחנו בחוות דעתו והסבריו הענייניים, המקיפים והאמינים של רפ"ק שור ובחרנו לבכר ללא כל היסוס את חוות דעתו. מאידך נוכחנו בחוות דעת הפוכה אשר דווקא מתוך שראיתי לדחות אותה מכל וכל, הרי שקיומה מעורר ביתר שאת החשש מפני שימוש בראיה מסוג טביעת נעל כראיה פורנזית משמעותית.

שני מומחים, שניהם בעלי שם וניסיון במדע הפורנזי הרלוונטי, מגיעים למסקנות רחוקות האחד מרעהו. מדובר בנתון מטריד.

דווקא מתוך ששוכנענו היטב בהסבריו ועבודתו המקיפה של שור, עמדנו על החשיבות העצומה שיש **לניסיונו ויושרו** של מומחה מקצועי בתחום זה, לא מן הנמנע כי קיימים מקרים אחרים בהם המומחה מקצועי או אמין פחות ולא אוסיף עוד בעניין זה.

87. בהעדר מוחלטות לבדיקה מחד, העדר כימות סטטיסטי לשיעור טעות מאידך, והעובדה כי מרבית ההכרעה מונחת על כתפיו של מומחה ולא על ממצאי מעבדה, הרי שמדובר בראיה שספק אם נוכל להישען עליה משפטית כתוספת ראייתית יחידה.

עם זאת, כאמור לעיל וכמוכח למעלה מכל ספק, אף אם אין בפנינו התאמה מלאה בבחינת "זאת הנעל", עדיין קיימים שני נתונים נבדלים אך כרוכים האחד בשני: מחד, על מכנסי המנוחה מצויות עקבות נעל, מאידך, על

מיכל ההדחה והקיר המפריד מצויות עקבות נעל אחרת. שני ממצאים אלו נלמדים מחוות דעתו של המומחה שור, שני הממצאים הוסקו על בסיס אותה תורה מדעית, תוך שימוש באותם הכלים המקצועיים על שלל יתרונותיהם ופגמיהם.

לא ניתן לאחוז בחבל בשתי קצותיו.

ככול ונאיין את ממצא העקבות על מכנסי המנוחה, הרי **שנשמט** בסיס טיעון "העקבות האחרות". הפירמידה שבנתה הסנגוריה, לפיה, בתא השירותים בו נרצחה המנוחה, היו עקבות נעל שאינן של הנאשם - עקבות המיוחסות כביכול לרוצח אחר, מתמוטטת בהכרח. הרי על פי טיעוני ההגנה בעניין מצגורה וטיעוניהם המשלימים כאן, נשמט לחלוטין הבסיס תחת הטיעון לזיכוי ואיך זיל גמור.

88. מניתוח האמור לעיל יוצא כי בנסיבות כאן, ניתן לייחס משקל לחוות דעתו של רפ"ק שור אם כי משקל מופחת (ויודגש, משקל ערכה של הראיה פחת לא בעקבות חוות דעתו של בודזיאק, אלא למרות קיומה ולאור הלכת מצגורה). אשאייר בצריך עיון את השאלה התיאורטית האם ראיה זו לבדה יכלה לשם תוספת ראייתית נדרשת. בנסיבותיו של תיק זה **אין** הדבר דרוש לאור המכלול המקיף של מארג הראיות (ראו בתמצית להלן).

לא אחד, הכרעת הדין העיקרית עסקה בהרחבה רבה בפרק עקבות הנעליים. בנסיבות שבפנינו היה מדובר היה בממצא שאינו משתמע לשתי פנים, ממצא חיצוני, עוצמתי ודרמטי שלא ניתן היה להתעלם ממנו. גם היום סבורני כי ניתן לראות עין בעין את התאמת השריטות בנעל הנאשם לאזורים בהם אין הטבעת דם בעקבה (ראה ת/374, קובץ המוגדר "קצוות סופי מכווץ"; ת/364, בתמונה 9). עוד אדגיש מספר עובדות שיכול והיטשטשו בלהט הדין: ביום 27.12.06 הבחין ראש מעבדת סיבים במז"פ, מר אבנר רוזנגרטן, בסימני העקבות על מכנסי המנוחה והעבירם לרפ"ק שור. ביום 03.01.07 כתב שור את דו"ח הבדיקה הראשוני לפיו "אפשרי" ונעלי הנאשם הם שהותירו את העקבות (ת/364 מסמך 17).

הנאשם נעצר ביום 12.12.06, הודה בפני המדובר ביום 18.12.06 וביצע את השחזור ביום 19.12.06 - **ימים רבים טרם (!) שבידי החוקרים הייתה מצויה ראיית עקבת הנעל**. הנאשם לא עומת מעולם עם הממצא, הודה ושחזר **ללא כל תלות** בנתון זה.

איננו עוסקים בהיפותזות, אולם כיושב בדין, אוכל לקבוע בבטחה כי לאור עקרונות המשפט הפלילי הישראלי, גם בהעדר ראית עקבת הנעל היה הנאשם מורשע על בסיס שהונח בפנינו. כפי שיפורט להלן, ההפחתה במשקלה של הראיה ואפילו ביטולה כליל, **אין** בה כדי פתח לזיכוי הנאשם.

מארג הראיות הכללי:

89. לאחר הדין בערכן של הראיות החדשות, אפנה לדין בשאלת משקלן ביחס למארג הראיות השלם. בתהליך

הסקת המסקנות כאן יש לבחון האם הראיות החדשות סדקו את איתנות הכרעת הדין או יצרו היפותזה חלופית סבירה היכולה להסביר את יתר הראיות שבתיק, באופן המתיישב עם חפות הנאשם.

כפי שיבואר להלן, יש להשיב על שאלות אלה בשלילה מוחלטת - הכרעת הדין נשענה על מארג ראייתי שלם ומבוסס הכולל מספר אדנים: הודאותיו של הנאשם בפני המדובב ובפני חוקריו; השחזור שערך הנאשם, ידיעת פרטים מוכמנים רבים ומספר ראיות נסיבתיות בעלות אופי אובייקטיבי. אבחן ואציין אדנים אלו, כשלעצמם ויחד, להלן בקצרה (לא אלאה, השולחן ערוך בהרחבה בהכרעת הדין המקורית).

א. הודאה בפני המדובב

90. ביום 13.12.06 הוכנס לתאו של הנאשם מדובב המכונה "ארתור" (בנוסף למדובב המשטרתי המכונה "יבגני"). במהלך חמשת הימים הבאים שהו הנאשם וארתור בתא משותף שהות אשר הניבה שיחות של שעות בין השניים. ביום 18.12.16, מגולל הנאשם בפני שותפו לתא את פרשת הרצח. הנאשם ביקש מארתור לכבות את האור ואף כיבה אותו בפועל, כאשר ארתור מצידו מדליק את האור (ת/401 א', מ.ט. 165/06 (26), בעמ' 17).

הנאשם במהלך הודאתו, ישב על המיטה לצדו של ארתור, לחש בקול נמוך תוך ציון חששו מהאזנות (ראה ת/401 א', מ.ט. 165/06 (26), החל מע' 18), לעיתים במהלך ההודאה הגביר הנאשם את קולו וטען לחפותו, תוך שהוא מכוון דבריו למכשיר האזנה אופציונאלי. הנאשם ציין בפני ארתור כי "**עשה טעות**" בכך שלא ניקה את טיפות הדם שטפטפו מידיו בשירותי הבנים, הדגיש כי הוא בטוח כי **לא** היו עדים למעשיו, ציין כי **שטף** את להב הסכין וזרק אותו. הנאשם **הדגים** את שיסוף הצוואר על גבי קנקן מים שאחז, תוך שהוא מצביע על חלקו הימני של צווארו ומסביר לנאשם על וריד ראשי המצוי באזור זה של הגוף ומוביל ללב. הנאשם ציין: "**דם יוצא ושתיים, שלוש דקות והיא גמורה**".

בהמשך הנאשם חזר והסביר לארתור הסברים אנטומיים על הוריד המכונה ארטריה המצוי בצידו השמאלי של הצוואר, לעומת הוריד המכונה אאורטה המצוי בצידו הימני של הצוואר. הסביר כי למד מהאינטרנט מבוא ללחימה בסכין **המדגים** את שיסוף הצוואר. הנאשם תיאר מניע לרצח (על אף שבהכרעת הדין העיקרית קבענו כי לא ניתן לקבוע מסמרות בנדון המניע ואין צורך בכך כיסוד מחייב), המשיך ותאר כיצד **חשש** שטיפות דם הכתימו את מכנסיו "לא רצה לקחת סיכון" ולכן **בחר להשליכם**, תיאר כיצד עטף את המכנסיים בשתי שקיות והשליכם לפח.

עוד תיאר כי **דרך** על הדם שבשירותים, אישר כי צפה בגסיסתה ופרפורתה של המנוחה בדקות האחרונות לחייה. הנאשם אף **הציע ויזם** הדגמת המתואר לארתור, ניגש עימו לתא השירותים, הציבו שפניו לעבר הקיר הימני תוך שהוא **מדגים** חיתוך צווארו בשתי הנפות סכין העוברות מצידו הימני של הצוואר לצידו השמאלי. הנאשם ציין לבסוף: "**זה ששיחקתי אותה לא שפוי, הם לא יקנו את זה**" (ראו בהרחבה תמליל ת/401 א', מ.ט. 165/06 (26), בעמ' 21-28).

91. בפנינו הודאה בפני מדובב בעלת משקל סגולי עצום. הנאשם תיאר למעשה שלב אחר שלב כיצד רצח את המנוחה, תיאור התואם לממצאי הנתיחה ולממצאי הזירה (ראו למשל דו"ח הנתיחה, ת/11 ותצלומים 14-20 מתוך לוח הצילומים ב - ת/1. עוד ראו עדות איש המעבדה הניידת, ינאי עוזיאל אשר קבע כי צווארה של המנוחה שוסף כאשר עמדה בסמוך לקיר בתוך תא מס' 2, כאשר פניה אל הקיר המפריד בין תא מס' 1 לתא מס' 2 בעמ' 354-355 לפרוטוקול).

הודאה זו כוללת נתונים נוספים המעידים על היותה הודאת אמת - תיאור הדם שטפטף בשירותי הבנים (ראו ת/543, ת/544 הודעת המנקה ויקטור קולסניקוב, לפיה ראה ביום הרצח בשירותי הבנים כתמי דם); משך הגסיסה של המנוחה (ראו דוח הנתיחה ת/11 בע' 9 באשר למות המנוחה כתוצאה מאיבוד דם), עובדת זריקת המכנסים והשמדת הסכין. **מדובר בראיה עוצמתית, מפורטת, מובהקת ובעלת חשיבות מיוחדת. בהיעדר הסבר מכרסם להודאה המסקנה המתחייבת היא כי מדובר בהודאת אמת.**

92. בעניין זה אציין, מעבר להתרשמות הברורה, העולה מצפייה בהודית הנאשם בפני המדובב, הרי כיושבים בדיו **נחשפנו למלוא** תמלולי והקלטות הנאשם והמדובב בעשרות השעות בהן שהו במשותף. במכלול נוצר **רושם עובדתי אמין ואותנטי** וניתן לחזות עין בעין כיצד הקשר בין השניים נרקם אט אט, עד כדי הודאה חופשית מפורטת ואמינה.

ניכר כי שיחות החולין הופכות לאינטימיות וכנות, שלב אחר שלב, והמדובב מתחיל לזכות באמונו של הנאשם, כאשר לא אחת, נכשל הנאשם בלשונו באמירות מפלילות שונות (ראו למשל כיצד הנאשם חושף חיתו לנשק קר ומעלה אפשרות לפיה "הרוצח" "פילח" לו סכין מסכיניו (מ.ט. 161/06 (1) עמוד 35, מ.ט. 165/06 (5), עמוד 138; הלחץ בו היה שרוי הנאשם לאחר שנלקחה דגימה מציפורניו ופליטת הפה כי **לא ניקה ידיו וציפורניו כיאות** בספוג רחצה טרם מעצרו (ת/401 א', מ.ט. 165/06 (15), עמ' 75); דבריו למדובב לפיהם בליל הרצח לא רצה לקיים יחסי מין, היה בלחץ, **חשש** כי יוזמן לחקירה (מ.ט. 165/06 (25), קובץ 2 עמ' 17); קשייו, יחס משרד הפנים, חרטתו על כי היגר לישראל והעובדה כי הוא מחזיק עצמו שלא להתפרץ (מ.ט. 165/06 (9) קובץ 1, עמוד 27, מ.ט. 165/06 (25), קובץ 2, עמ' 66); תקוותו לפיה החוקרים לא ימצאו את מכנסיו **שמהם מוכתמים בדם** (מ.ט. 165/06 (5), עמוד 126, מ.ט. 165/06 (9) קובץ 21, עמוד 15, מ.ט. 165/06 (25), קובץ 2, עמ' 53 ודוגמאות נוספות לרוב).

93. התרשמנו ללא כל ספק כי הנאשם חש קרבה לארתור, משתפו בהרהורים, בשיחות עומק וברגעי משבר. בהמשך נוכחנו **בהודיה מובהקת וחופשית**, מבלי שהמדובב הפעיל לחץ חריג או בלתי סביר. מעבר לכך, ניכר לא אחת כי הנאשם מבקש להשמיע לא פחות מאשר המדובב מבקש לשמוע (ראו בהרחבה ע' 72-73 להכרעת הדין העיקרית). **אין** בפנינו כל חשש להודאות שווא, לא לחינם רשויות החוק מאפשרות לבית המשפט להיחשף למלוא ההקלטות ותמלול השיחות שבין חשוד למדובב, על מנת להתרשם באופן ישיר מפעולת הדיבוב ומאמיתות הודאתו של החשוד, כך נעשה במקרה דנא.

משקלה של הודיה זו הן במבחן חיצוני והן במבחן פנימי **גבוה** מאין כמותו בהתחשב בה, בסימני האמת העולים ממנה ובתומך בה.

ב. הודאות בפני החוקרים:

94. הנאשם הודה למעשה בשתי חקירות שונות, האחת ביום 19.12.06, והשנייה ביום 21.12.06. בשתי ההודאות הנאשם מחד מסר אינפורמציה מפלילה רבה, מאידך, תעתע בחוקרים, החליף גרסאות, הודה והכחיש לחלופין. מובן כי מטעם זה ניתן משקל מופחת להודאתו בפני החוקרים (להבדיל מההודאה בפני המדובב שאינו איש מרות, הודאה אשר לא ניתן לה הסבר). עם זאת, כאשר מזקקים את האינפורמציה הגלומה בהודאות, עולה תמונת אירועים עקבית והשתלשלות אירועים בעלת **רצף** פנימי הגיוני.

ההודאות אינן עשויות מקשה אחת. רמת הפירוט בהן אינה אחידה אולם התבוננות במכלול מובילה למסקנה חד משמעית - אין מדובר בגרסה לקונית וסתמית על מנת "לצאת ידי חובה", מדובר בגרסה חיה בה מופיעים פרטים, אשר מעניקים לאירוע אופי ברור (תיאור לבוש המנוחה, מיקום התא, חיתוך הגרון, פצעי ההגנה בידיה, תחושת השנאה כלפיה, ניקוי הסכין, זריקת המכנסיים, שעת הרצח מעט לאחר 13:00 בצהריים ועוד. בהודאה השנייה עוד תיאר כיצד חתך את פרק ידיה לאחר שאיבדה הכרתה וזאת על מנת לבלבל את החוקרים, ממצא **התואם** את ממצאי הנתחיה).

עוד יצוין כי לעיתים, הנאשם לא זכר פרטים מסוימים והשיב כי אינו זוכר (ראו למשל ת/22, קלטת 1 בעמ' 111-109; ת/21, דיסק 1, 1:24:20, והלוא יכול היה להמציא תשובה, המענה מעיד על אותנטיות). כך גם כך, נמסרו פרטים ברזולוציה פרטנית וחיה, המעידים אף הם על אותנטיות ובניגוד להודאה מאולצת מהשפה לחוץ [ראו לדוגמא פירוט העובדה כי ניקה את טבעת הנישואין שלו באמצעות מברשת שיניים (ת/29, קלטת 3, בעמ' 18)].

חיזוק משמעותי נוסף לאמיתות ההודיה ניתן למצוא ברגעים בו החוקרים יצאו להפסקה במהלך ההודאה השנייה. בשלב זה, הנאשם נותר לבדו בתא והשוטר ארביב (שאינו נמנה על צוות החוקרים) נכנס לחדר, והפציר בו כי יאכל. בשיחה בין השניים ניכרת הקרבה כאשר הנאשם משתפו בתחושת האשם המלווה אותו: "**אנשים, מתי הוא משהוא עשה, הוא עשה לא בסדר. זה באמת זה לא בסדר, קשה, קשה מה אני עשה אבל זה אני עשה, אני, זה בפנים שלי**" (ת/29, קלטת 2, עמ' 49; וכן ת/28 (דיסק 2), 0:00-06:08).

קיימת מגמה כללית של טשטוש, תעתוע והכחשה בין ההודאה הראשונה לשנייה, ניכר כי בין לבין, הנאשם התחרט על הודאתו הראשונה ולכן בהודאה השנייה, ניסה ליצור מצג של הודאה לקויה ומבולבלת תוך מתן גרסה, הכחשתה והפרכת נתונים לא נכונים ואף אבסורדיים תוך כדי הודיה (כמו מתן מניע חדש - התעללות מינית שעבר בילדותו, חתך בסגנון "כת" וכו'). התפתחות זו הינה גמלונית, ניכרת ובולטת לעין ואין בה כדי ביטול המסקנה כי בבסיסה, ההודאה בעלת גרעין פנימי מוצק ומהימן (ראו ע' 174 ואילך להכרעת הדין).

לכך יש להוסיף, הודאתו הראשונה של הנאשם בפני החוקרים, נעשתה בסמוך לאחר שהתוודה בפני המדובב (למחרת היום). החוקרים הפעילו על הנאשם תחבולות חקירתיות שונות החל מראשית החקירה (כבר ביום 13.12.06 הטיחו בנאשם כי דם המנוחה נמצא על בגדיו). עם זאת הנאשם לא "נכנע" לחוקריו והודה רק לאחר כשבוע. סמיכות זמנים זו מצביעה על כך שלא לחץ החוקרים הוביל להודאה, ההודאה לא באה בעקבות

אירוע כלשהו או לחץ בלתי הוגן בחקירה, אלא בעקבות נפילתו של מחסום פנימי, אשר קרס בעקבות ההודאה החופשית בפני המדובב (ונזכור, הנאשם מניפולטיבי, חזר ושיקר בעדותו בפנינו).

ג. שחזור

95. ניסיון החיים מלמד כי בתיאור של אירוע מסוים עשויות להתקבל עדויות, אשר אינן תואמות בהכרח זו את זו בכל תג ותו. חוסר התאמה כזה, אין בו בהכרח כדי להוביל למסקנה לפיה לא ניתן לסמוך עליו.

בענייננו, הנאשם ביום 19.12.06 שחזר את רצח המנוחה באופן משכנע, כאשר מרבית הנתונים שהודגמו בשחזור, **תאמו** לממצאי התיק.

בעניין זה אוסיף, הדעת נותנת כי אמינות השחזור אינה נגרעת כשאין היא מלווה בהדגמת כל פרט ופרט דווקא כהווייתו. נהפוך הוא, שחזור מדויק מעיד לא אחת על הדרכה ותכנון, שחזור ספונטאני מעצב טיבו, בסערת ההתרגשות ומול מצלמות החוקרים, אינו מדגים את ההתרחשות אחת לאחת כבתסריט מתוכנן וידוע מראש (ראה לעניין זה עניין הטעות בזיהוי הקומה, כמבואר בע' 250-252 להכרעת הדין). ההדגמה כפופה לחולשותיו ולמגבלותיו של הזיכרון האנושי.

נוכחנו בדפוס של הבעת חרטה והתרגשות, הנאשם פותח בחרטה על שביצע (ת/27, ע' 1), מתאר את הסבל מנת חלקו מתלמידי בית הספר, סבל אשר הביאו לכדי התפרצות (שם, ע' 2). הנאשם מתאר את מראה המנוחה, את העובדה כי המנוחה קיללה אותו. הנאשם תיאר את הרצח, את הפגיעות ביד ימין ובחזה, את נעילת התא מבפנים ואף ציין את מילותיה האחרונות של המנוחה. עוד תיאר כיצד לאחר הרצח פנה לחדר המורים להכין לעצמו קפה (שם, ע' 11-12).

יצוין כי נתון הכנת הקפה משתלב היטב בעדותה החיצונית של הפסיכולוגית רות נשרי, אשר העידה כי סמוך לאחר שעת הרצח (14:15-14:20), הבחינה בחדר המורים באדם הדומה לגנן ביה"ס ישראל נפתלי, כשהוא נסער (ת/692). כפי המפורט בהכרעת הדין, הדמיון בין הנאשם לגנן ישראל נפתלי **בולט וניכר** כאשר גם הגב' נשרי עמדה על דמיון זה (ראו ע' 980-981, 978 לפרוטוקול). מדובר בראיה תומכת מרשיעה נוספת.

עוד אדגיש בהקשר זה כי בשעת השחזור, **הדגים הנאשם את מסלול יציאתו מהתא, תוך שהוא דורך על האסלה במיקום בו היו מונחות רגלי המנוחה**, ובאופן התואם למיקום עקבות הנעליים שנמצאו על המכנסיים (אני ער לכך שהנאשם לא ציין בהודאתו כי המנוחה היתה שרועה על האסלה, אך מופע העקבות על הג'ינס מדבר בעד עצמו). כאמור בפרק הדין בממצאי חוות הדעת בעניין עקבות הנעליים, בשלב זה החוקרים טרם ידעו (!) כי קיימות עקבות נעל על המכנסיים ומדובר בממצא מחזק נוסף.

ד. בדיקת מחשבו של הנאשם:

96. ברשימת הפעולות שבוצעו במחשב הנאשם עולה, בין היתר, חיפוש סרטי מחתרת אותנטיים של אונס ורצח המכונים "סנאף" (ראו: ת/632, ע' 2).

חיפוש סרטי הסנאף באימיול נעשה ביום 26.11.06 (ראה עדות העד סגל בע' 874 לפרוטוקול), **כשבוע וחצי עובר לרצח המנוחה**.

ביום 28.12.06, במסגרת בדיקת היסטוריית הגלישה של היוזר של הנאשם (ת/633), זוהתה כתובת של אתר אינטרנט ובו מאמר בשפה הרוסית העוסק בשיטות להטלת מורא. מאמר זה מציג לקורא את האופציה הנוחה ביותר לתפיסת קורבן נעיצת הסכין "בתחתית הסנטר מתחת ללסת מכיוון הגרון" תוך ציון העורקים שבאזור (ראו: ת/634). הנאשם נכנס לאתר ולמאמר זה 2.12.06 ארבעה ימים לפני רצח המנוחה (ראה: ע' 873 לפרוטוקול; ת/634, ע' 11).

מעבר לממצאים ראיתיים נסיבתיים נוספים בעניין מחשבו של הנאשם (כתבה נוספת שאותרה באינטרנט ועליה דובר בפורום אליו גלש הנאשם על מקרה בו ביהמ"ש גזר עונש של שנתיים מאסר על-תנאי לבחורה אשר הורשעה בהריגה במצב אי-שפיות זמנית (ראה: ת/589) ומציאת דיסק בביתו של הנאשם עליו מצוין "קטלוג נשק קר", הרי שבפנינו ראיות נסיבתיות מובהקות. ההסתברות כי הנאשם גלש "לתומו" ימים ספורים לפני הרצח, באתרים המלמדים שיסוף בסכין בדגש על צווארו של הקורבן, ובחיפוש אחר סרטי "סנאף", הינה הסתברות נמוכה.

לכך אוסיף, במחשבו של הנאשם נמצא ריכוז גבוה של תמונות פורנוגרפיות של קטינים וקטינות. מומחה המחשבים המשטרתי הגיע למסקנה כי בעליו של המחשב גילה התעניינות בנושאים פדופילים (ראו ת/629, ת/630, ת/631 וכן ע' 868 לפרוטוקול).

מדובר בהצטברות רבה של נתונים מחשידים ובלתי סבירים ובסמיכות זמנים מובהקת לרצח המנוחה.

ה. פרטים מוכמנים:

97. כמפורט בהרחבה בהכרעת הדין העיקרית (ראו פרק טז'), הנאשם מסר מסה אדירה של פרטים הקושרים אותו לרצח. הנאשם **ידע עובדות** רבות מזירת הרצח ומן הקשור בה. חשיבותם של פרטים מוכמנים אלו היא **בעיקר בהצטרפותם יחדיו**. גם אם קלט המערער פיסות מידע או ניחש ניחושים פרועים מוצלחים, עדיין, לא יכול היה למסור מסה כה אדירה של פרטים המציירים תמונה כמעט מדויקת. מדובר בפרטים **שונים** אשר נמסרו הן בהודאותיו בפניו החוקרים, הן בשיחותיו עם המדובב והן מפי עדים נוספים, פרטים **שלא** היה יכול לדעת אותם אלמלא היה מעורב ברצח. להלן מקצת הפרטים אשר ראינו ליתן להם משקל גבוה כ"דבר מה" נוסף הנדרש להרשעה.

98. מיקום תא השירותים:

בחקירתו מיום 19.12.06 סיפר הנאשם כי המנוחה עמדה ליד התא השני בטרם ביצע את המיוחס לו(ת/22, קלטת 1, בע' 120). כפי שבואר בהכרעת הדין, לא נמצא כל הסבר לידיעה זו ונשללה כל אפשרות כי מידע זה נמסר לו באמצעות חוקריו. הנאשם עצמו נימק ידיעה זו בניחוש לוגי שכן "**אף אחד לא נכנס לעשות את צרכיו בתא הראשון או הרביעי**" (ראה ת/202 א-ג, בע' 33). מדובר בהסבר מופרך אשר מלמד כי בידיעת הנאשם תא השירותים הספציפי בו נרצחה המנוחה.

99. דלת התא הנעולה:

דלת תא 2 בו נמצאה המנוחה, נפרצה למעשה באמצעות פריצת המנעול כאשר הסתבר שחלק מלשונית המנעול היה שחוק ולא ניתן לנעול או לפתוח את דלת תא 2 מבחוץ (ראה: ת/317- הודעת צבי חוטר מיום 6/12/06; עדות העד סמברנו בע' 746 לפרוטוקול).

הנאשם, בחקירתו מיום 21.12.06 (ראה: ת/22, מ"ט 172/06, קלטת 2, בע' 17-19; ושם, קלטת 3, בע' 1-2) ידע לציין כי השאיר את דלת התא כשהיא נעולה. **כאשר פרט המנעול הפגום, נודע לחוקרים רק ביום 24.12.06** (ראה דו"ח תפיסת הדלתות, ת/237). זאת ועוד, הנאשם ציין כי לא יכול היה לסגור את הדלת מבחוץ שכן "**שמבחוץ אפשר רק בשירותים למטה**" (ת/29, קלטת 2 בע' 7, 9).

מדובר בפרטים מוכמנים מובהקים ופרטניים כאשר ההסברים שנתן הנאשם לידיעה זו בלתי סבירים ושקריים (טענתו כי כך נעשה בסרטים וטענתו כי בעת השחזור ראה את הדלת במראה כאשר צפייה בשחזור מלמדת כי הנטען אינו אפשרי (ראה השחזור, ת/26, 11:05)).

100. תנוחת המנוחה בתא:

כאמור, בשחזור אשר ביצע הנאשם לעיני המדובב, העמידו הנאשם כאשר פניו אל הקיר, תוך שהוא ומתקן את העמדתו (ראה ת/8, מ"ט 165/06 (26), זמן 00:01:45 ואילך). גם במהלך השחזור בפני החוקרים **ממקם הנאשם** את השוטרת המדמה את המנוחה כאשר פניה לקיר ולעבר תא מס' 1, תוך שהוא מקפיד על העמדה נכונה **ואף מתקן** את עמידתה (ראו: ת/26, זמן 15:00-16:10). איש המעבדה הניידת, ינאי עוזיאל, קובע כי צווארה של המנוחה שוסף כאשר עמדה בסמוך לקיר בתוך תא מס' 2, כאשר פניה אל הקיר המפריד בין תא מס' 1 לתא מס' 2 (ראה הפרוטוקול, ע' 354 - 355). עוד יאמר, בשעת השחזור **טרם** נערכה חוות דעתו של עוזיאל (מיום 25.12.06), והחוקרים התוודעו לממצאי המעבדה הניידת.

מדובר בפרט מוכמן, אשר הוגדר בהכרעת הדין כ"קלאסי", רק מי אשר ביצע את הרצח יכול היה לדעתו ולא אחרת.

101. השיחה עם ראובן ג'אנח:

ביום הרצח שוחח הנאשם עם מעסיקו, כאשר האחרון ציין בשיחה זו כי לא יוכל לעבוד מחר בבית הספר מאחר

ובת של חבר שלו נמצאה שם מתה. עקב קשיי השפה ג'אנח ביקש לשוחח עם רעיית הנאשם, אלא שהנאשם ציין כי רעייתו ישנה **ומנע שיחה בין השניים** (הנאשם הודה כי שיקר בעניין שנתה וללא סיבה הגיונית (ראו: ת/443, בעמ' 8).

הנאשם עדכן את רעייתו בשיחתו עם ג'אנח והוסיף בשפה העברית: **"ילדה נפלה מאסלה בשירותים"** (ראה הודעתה ת/684, ע' 1, ש' 7). **בשלב זה ג'אנח כלל לא ידע כי המנוחה נמצאה בתא שירותים ועדותו האובייקטיבית בעניין זה נמצאה מבוססת ומהימנה.**

זאת ועוד, עוד קודם לעימות הנאשם עם גרסת רעייתו, מסר הוא **מיוזמתו** למדובב המשטרתי כי הבין שמשהו קרה בשירותים **תוך ציין האסלה** (ת/400, מ"ט 161/06 (1), בעמ' 33). כשנשאל כיצד ניחש כי מדובר דווקא באסלה, ציין כי חשש שהנערה נפגעה מאסלה במקלט בו עבד, אלא שבמקלט בו עבד כלל לא היו אסלות שכן הן נעקרו לצורך עבודת הריצוף (ת/443, בעמ' 20-21).

מדובר בפרט מוכמן איכותי ביותר שמעצם טבעו, מצוי בידיעתו של מי שביצע את העבירה.

102. פרטים מוכמנים נוספים:

יובהר ויודגש כי הכרעת הדין המקורית מפרטת עוד שורה ארוכה של פרטים מוכמנים, כאשר בזהירות מופלגת בנסיבותיו של תיק זה, הוגדרו כפרטים מוכמנים בעלי ערך מופחת. בהקשר זה אציין, יכול ובנסיבות אחרות, די היה בכל אחד מפרטים אלו לבדו, כדי ביסוס "דבר מה" נדרש וללא כל חשש, אלא שכאן ננקטה זהירות חריגה.

כך למשל הנאשם ציין בפני חוקריו, כי ראה מספר טיפות דם בשירותי הבנים. אף בווידיאו בפני המדובב "ייסר" עצמו על שמספר טיפות דם טפטפו מלהב סכינו כאשר לא טרח לנקותן. בפועל, המנקה ויקטור קולס ניקוב אכן העיד כי ראה ביום הרצח כתמי דם בשירותי הבנים (ת/543, ת/544). הנאשם אשר היתל בחוקריו שוב ושוב ושינה גרסאותיו לעיתים, דבק בעמדתו כי לא אנס את המנוחה (אף בשלב בו טען לאיבוד זיכרון, מציאות בה הוא לכאורה אינו יודע מה התרחש). הנאשם מוכן היה להודות ברצח אשר, לכאורה, לא ביצע, אך לא באונס. התעקשות הנאשם על גרסה זו מעידה על ידיעתו כי המנוחה לא נאנסה, עובדה **שאינ** הסבר כיצד הגיעה לידיעתו.

הנאשם תיאר חיתוך (להבדיל מדקירה) בסכין, ציין את הפגיעה בצוואר, הזכיר פגיעות שטחיות באזור בית החזה, הפגיעות ביד המנוחה, פצעי ההגנה בידיה וחתכים באזור המותן. מדובר **במסה של פרטים** בתיאור אקט הרצח, אשר אין הדעת סובלת אפשרות כי את שלל פרטים אלו "ינחש" אדם ללא מעורבותו ברצח ובאופן התואם לממצאי הניתחה (ת/11).

אם כן, בידיעת הנאשם מקבץ של פרטים **ייחודיים בולטים ומרשימים** שאותם היה יכול לדעת רק מי שנכח

בזירת האירוע. חלק מפרטים אלה לא פורסם כלל, פרטים אחרים כלל לא היו בידיעת החוקרים בשלב בו מסרם. כך או כך, הנאשם **שיקר** ללא הרף בנימוקיו השונים ומקצת גרסאותיו נמצאו מופרכות ומגוחכות. ריבוי הפרטים שמסר הנאשם, כמוהו כאותה ידיעה בולטת ומרשימה המעניקה משקל פנימי וחיצוני להודיותיו (ראו השוו: דנ"פ 4342/97 **מדינת ישראל נ' אל עביד** בעמ' 798).

ו. השלכת המכנסיים

103. בטרם נעצר, מסר הנאשם לחוקרים כי השליך לפח את המכנסיים אותם לבש ביום הרצח. עוד מסר כי מדובר במכנסיים מבד כחול חלק מחליפה שנרכשה ברוסיה וכי ראה לנכון להשליכם כיוון ששמן והם לא התאימו עוד למידותיו (ת/159, ע' 2 וכן ת/344 ע' 8-6).

כפי שהתרשמנו במהלך שמיעת הראיות, הנאשם ניהל אורח חיים סגפני ופשוט של פועל קשה יום. הנאשם עבד בבגדי עבודה בלויים, כך גם נעלי הסלמנדר אותם לבש היו מרופטות ובלויות. אין מחלוקת על העובדה כי הנאשם השליך את מכנסיו **לאחר** הרצח, עובדה זו מחשידה כשלעצמה ובפרט נוכח העובדה כי המכנסיים היו כפי גרסת הנאשם במצב טוב והושלכו רק בשל עלייתו במשקל, אולם אין די בכך.

החוקרים ערכו מספר חיפושים בארוננו של הנאשם במטרה למצוא את חולצת החליפה הכחולה אותה ציין הנאשם אך לא מצאו דבר (אף שהנאשם הנחה אותם למיקום המדויק בארוננו). אף רעייתו לא הכירה את החליפה האמורה (ראו עדות השוטר גורודינסקי בע' 985 לפרוטוקול וכן ת/687, ע' 1). משפחתו של הנאשם ניסתה להתגייס ולחלץ את הנאשם משקריו בעניין "החליפה הכחולה מרוסיה" אלא שהם עצמם הסתבכו שוב ושוב בשקרים קשים וגרסאות שאינן מתקבלות על הדעת. שקרים בוטים אלה באשר למכנסיים אומרים דרשני, מעבר להשלכתם לאחר הרצח (ראו בהרחבה פרק יז' (1) להכרעת הדין).

מעבר לכך, עדים שונים העידו כי ביום הרצח, לבש הנאשם מכנסי ג'ינס דווקא (ראו עדות אביחי אריאל ת/542 ועדות חנוך סימנה, אשר הבחינו בנאשם סביב השעה 13:00, ממתין לקבלת דבק להמשך עבודת הריצוף ממעסיקו). אריאל אף ציין כי שוחח עם הנאשם אודות הג'ינס, סנט בו כי חבל להשתמש במכנסיים לצרכי עבודה. גם מעסיקו של הנאשם אלי דעי העיד כי ראה את הנאשם לבוש מכנסי ג'ינס בעת שהביא לו את הדבק סמוך לשעת הרצח (ראו: ע' 838 ואילך לפרוטוקול, כך גם כך, לוח הזמנים לאחר קבלת הדבק מהמעסיק וכפי שמלמד פלט הטלפון הנייד של הנאשם, מלמד על חלל בגרסתו של הנאשם בין השעות 13:30 לשעה 14:00, מועד בו נרצחה המנוחה וראו בהרחבה עמוד 318 להכרעת הדין).

בני משפחתו של הנאשם ציינו כי הנאשם נהג לעבוד במכנסי ג'ינס ולא זכרו את המכנס הכחול שבגרסתו השקרית של הנאשם (ראו הודעת חמיו ולדמיר גרשייב ת/678, ע' 1 והודעת רעייתו אולגה ת/687, עמ' 1 אשר ציינה בביטחון כי לבעלה שני מכנסי עבודה, האחד ג'ינס אמיתי והאחר ירוק).

חמותו של הנאשם אף הגדילה והעידה כי בשבת הסמוכה לרצח, הבחינה במכנסי ג'ינס של הנאשם בפח הזבל (נ/8, ע' 2), עדותה המגמתית לאחר מכן במהלך המשפט נדחתה מכל וכל ונמצאה כשקרית (ראו ע' 288

להכרעת הדין).

גרסתו השקרית של הנאשם, באשר לסוג המכנסיים, עומדת בסתירה לעדות אובייקטיבית של שלושה עדים שונים. גרסה זו במצורף לעובדת זריקת מכנסיים כשהם במצב טוב, ובסמיכות זמנים כה קרובה למועד הרצח, מהווה חיזוק משמעותי נוסף לנדבכי ההרשעה.

ז. שטיפת הנעליים

104. חוות דעתה של מנהלת המעבדה לביולוגיה משפטית, ד"ר מאיה פרוינד (ת/ 695, ת/696) תיארה עריכת בדיקת "בלו סטאר" לנעלי הנאשם, בדיקה שמטרתה גילוי דםסמוי (ע' 989 לפרוטוקול). בדיקה זו הגיבה בחיוב בשישה אזורים שונים (מארבעה אזורים הופק פרופיל גנטי התואם לזה של הנאשם, בשני האזורים הנוספים, לא נמצא פרופיל גנטי). המומחית הסבירה כי חומר ה"בלו סטאר" מגיב לחומרים נוספים זולת דם, כדוגמת אקונומיקה. כן הובהר כי ניתן לסלק כליל שרידי חומר ביולוגי ע"י אקונומיקה (ראה עמ' 994, 989, 990 לפרוטוקול).

בפועל, **גפות** נעלי הנאשם נמצאו כשהם **בלויות**, מרופטות ומוכתמות קשות. מאידך, **סוליית הנעל נמצאה נקייה להפליא**. העובדה כי סוליית הנעליים אשר שימשו לעבודות שיפוצים (והיו חשופות מטבע הדברים לפגעי צבע, רוֹבָה, דבק, פירורי קרמיקה וכיוצ"ב) נמצאו נקיות, במצורף לבדיקת ה"בלו סטאר", אשר איששה אפשרות של שטיפת הנעל בחומר ניקוי, מדברת אף היא בעד עצמה ומלמדת על השמדת ממצאים מפלילים.

עוד לעניין זה ניתן להוסיף ראיות נוספות, המעידות על השמדת ראיות - דבריו לעיל על ניקוי טבעת הנישואין במברשת שיניים; ניקוי הדלת בחלקה העליון באמצעות חולצתו, בשעת השחזור ובמטרה לטשטש עקבותיו (ראו: ת/26, 19:48:20); לחישתו למדובב "אני שם, את כל הראיות ניקיתי" (ראו: ת/401 א' מ.ט 165/06 (26), ע' 28) וכמבואר, השלכת המכנסיים לאשפה.

ח. סיכום

105. הדין מחייב, כי עלמנת להרשיע נאשם על־פי הודאה שניתנה מחוץ לכותלי ביתהמשפט צריך להימצא דברמה לחיזוק ההודאה (סעיף 12 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א - 1971).

אין אנו עוסקים בדיון אקדמאי, שיחת סלון או שיח תקשורתי, **עניין לנו בשפיטה עפ"י החוק והפסיקה אשר יישומה בנסיבות דן מצביע ללא כל היסוס על הרשעה מתחייבת**. לעניות דעתי, ניתוח של הראיות בתיק מגלה כי יש בהן לא רק דבר מה לחיזוק, אלא סיוע ממשי להודאותיו של הנאשם - הנאשם השליך מכנסיו באופן תמוה ביום הרצח, שטף נעליו בחומר ניקוי, נצפה בחדר המורים **בסמוך** לאחר הרצח כשהוא נסער, נהג בלחץ בביתו לפני מעצרו (ראו למשל דבריו למדובב כי סרב לקים יחסי מין בליל הרצח כי חשש מחקירה, ומה לו לחשוש בהעדר אשמה?) גלש באינטרנט כארבעה ימים לפני הרצח באתר המתאר ומדגיש שיסוף צוואר; בהיסח הדעת, ציין אמירות מפלילות רבות בשיחותיו עם המדובב; מסר מסה אדירה של פרטים מוכמנים (כאשר לא

תיתכן מציאות בה מסה כה אדירה נשתלה בראשו ע"י חוקריו, מה גם שחלק מהפרטים **כלל לא** היו בידיעת החוקרים); הנאשם אף שיקר באופן מוכח לאורך החקירה ואף בבית המשפט.

בזיקת גומלין בין אמינותה הפנימית של הודאה לבין עצמת החיזוק החיצוני הנדרש לה סבורני כי אם אין זהו המקרה בו ניתן להרשיע אדם בפלילים, מהו מקרה שכזה? זיכוי הנאשם בנסיבות כאן משמעותו מצב תיאורטי בו לא ניתן יהיה להרשיע נאשם במציאות בה לא התמיד בהודאתו. מעבר להודאות הרבות (בפני מדובב, חוקרים וביצוע שחזור), הרי שבפנינו עשרות מוטיבים היכולים לשמש **יחד ובנפרד** הרבה מעבר לדרישת המינימום ל"דבר מה נוסף".

106. מאידך, החלליים הראיתיים ככל וישנם, אינם מקיימים "ספק סביר" באשמתו של הנאשם - כאמור, נתון "העקבות האחרות" אינו רלוונטי שכן עקבות אלו **שונות** מהעקבות המוטבעות על מכנסי המנוחה **ואינן** שייכות לרוצח (מעבר לעובדה כי נשמט הבסיס לפירמידת הטיעון שבנו הסנגורים לעניין העקבות האחרות, לאחר הלכת מצגורה); העובדה שלא נמצאו ממצאים פורנזיים נוספים הינה ניטרלית (אין להוציא מכלל אפשרות כי הנאשם לבש את כפפות העבודה שלו אשר היו ברשותו תדיר במהלך עבודתו שכן הוא נשא דליי דבק כבדים (ת/401, מ.ט 165/06 (5), עמ' 163, 164), כך גם כך, הזירה נשטפה ע"י המנקה ויקטוריה אוסוב לאחר הרצח וטרם למציאת הגופה (נ/162); השערות הארוכות אשר נמצאו בכף ידה של המנוחה, שייכות בסבירות גבוהה למנוחה עצמה כפי הבדיקה המיטוכונדריאלית (ראו בהרחבה בע' 216 להכרעת הדין); עדות הנערים דני זולין ועגור אלון אשר הבחינו במנוחה בדקותיה האחרונות וטרם עלייתה לחדר השירותים, נמצאו לא מדויקות וכאלה שלא ניתן לבסס עליהן גרסה עובדתית פוזיטיבית ברורה השוללת את הימצאות הנאשם באזור, מול לוח הזמנים הברור באשר לנאשם (ראו ע' 315 ואילך להכרעת הדין). בוודאי שאין בממצאים אלו, אשר לכולם הסברים אופציונאליים הגיוניים, כרסום בתצרף הראייתי הכה צפוף כפי העולה כאן.

השפעת הראיות החדשות על מארג הראיות:

107. מחד, בפנינו חוות דעתה של דר' פורמן באשר לשימוש בסכין משוננת. כמפורט לעיל, חוות הדעת נסתרה ונחבטה עד כי לא נותר בה ממש. מדובר בחוות דעת הלוקה בכשלים טכניים ומקצועיים תוך התרשמות מגישה מגמתית. המומחית לא הצליחה ליתן מענה מקצועי לשאלות וסברות עימם עומתה, תוך מתן תשובות אשר לעיתים העכירו את מסך המהימנות הנדרש מעד מקצועי.

מנגד ראיתי לסמוך ידי על קביעת הפתלוג דר' זייב אשר ביצע בעצמו את נתיחת הגופה, **הבחין** בסימני השינון וקבע כי **אין** יכולת להסיק מהם לגבי שימוש בלהב משונן.

מעבר לאמור, הרי **שגם** בנסיבות בהן הייתי מקבל את מסקנת דר' פורמן, לא ראיתי כיצד מסקנה זו עשויה להוביל לזיכוי הנאשם. הנאשם שינה גרסתו לעיתים והיתל שוב ושוב בחוקריו, להב הסכין מעולם לא נמצא (גם גרסאות הנאשם באשר להשמדתו **נמצאו סותרות**), לא ניתן לדעת האם היה משונן מעצמו או מחמת שחיקה ושימוש בעבודת הרצפות. פצעי החתך אשר הביאו למות המנוחה הם הפצעים בצוואר (ולא הפצע המינורי

בסנטר מושא חוות הדעת), פצעים אשר אין חולק כי לא ניתן מקצועית להעריך את להב הסכין אשר יצרם. מדובר בכלי חד, אם משונן ואם לאו.

לפיכך, לראיה החדשה אין כל נפקות והשפעה על הכרעת הדין, הן כשלעצמה והן בהשוואתה ליתר הראיות אשר ביססו את הרשעת הנאשם.

108. מאידך, בפנינו חוות דעתו של המומחה בודזיאק, לפיה עקבות נעלי הנאשם על מכנסי המנוחה, כלל לא עקבות נעל.

המומחה לא קבע נגדית כי מדובר בעקבת נעל אחרת או כלשוננו: "**בלתי אפשרי לייחס את סימן הדם למאפיין כלשהו של נעל כלשהי**" (ע' 5 לנ/329, קביעתו באשר לעקבה הברורה ביותר - עקבה מס' 1).

גם לו נתנו לחוות דעת זו את מלוא המשקל, הרי שמדובר בראיה נגטיבית חסרת משמעות - גם אם מדובר בכתמי דם סתמיים, הכיצד נתון אי דריכת הנאשם על גופת המנוחה כביכול עשוי להוביל לזיכוי??

אין כל ספק כי עקבות הנאשם אשר נמצאו על מכנסי המנוחה שימשו כ"דבר מה" נוסף אחד מיני רבים. חוות דעתו של המומחה בודזיאק כשלעצמה, גם לשיטת ההגנה, לא יכולה לבסס טיעון לזיכוי, אלמלא מסלול "העקבות האחרות", מסלול אשר הביא את ההגנה לחיפוש אחר מומחה נגדי למומחה שור.

ואולם, כפי המפורט לעיל, אין כל ספק ולו ספק ספיקא כי על מכנסי המנוחה מוטבעות עקבות נעליים. עוד אין ספק כי הנעליים אשר הטביעו את מסלול "העקבות האחרות" **שונות** במידתן ובתצורתן סולייתן מהעקבות שעל מכנסי המנוחה וכאשר מנחת כיוון העקבות **כמסלול הדגמת** יציאתו מהתא.

מכל האמור לעיל ובדגש על עובדת הימצאות עקבות נעל על מכנסי המנוחה, הרי שנתון "העקבות האחרות" חסר כל משמעות. הדעת נותנת כי אדם שאינו הרוצח לא יעז לדרוך על גופת נערה צעירה ומכאן כי עקבות אלה שייכות ככל הנראה (כפי שהנחנו אף בהכרעת הדין העיקרית), למי מהמחלצים או מהסקרנים אשר הצטופפו בזירה.

כך גם כך ולאור הלכת מצגורה, הרי שניתן כאן משקל נמוך לכל קביעה מתחום השוואת עקבות נעליים - הן זו של שור, הן זו של בודזיאק, הן לגבי העקבות שעל מכנסי המנוחה, והן לגבי העקבות שעל מיכל ההדחה.

מכל האמור לעיל הרי שחוות דעתו של המומחה בודזיאק, לא יצרה ולא יכולה היתה ליצור ספק סביר במעורבותו של הנאשם.

109. בסופו של יום, גם כאשר אנו מנטרלים את משקלם של עקבות הנעליים ובעקבות פס"ד מצגורה, לאחר כל האמור והמפורט לעיל, לקביעתי לא נעור ספק סביר. הראיות החדשות **אינן** כאלה המובילות למסקנה חלופית סובסטיבית אחרת זולת הרשעת הנאשם. בהצטרף כל נתון יחדיו, בפנינו **פסיפס שלם** המחייב מסקנה אפשרית **אחת**, הנאשם רומן זדורוב אכן ביצע את המיוחס לו בכתב האישום, לו תשמע דעתי, על כל אלה ומתוך כל אלה, אני ממליץ לחברי, להותיר את תוצאת הכרעת הדין המקורית על מכונה.

יצחק כהן, נשיא - אב"ד

כב' השופט בנימין ארבל - סגן נשיא:

1. קראתי בעיון את חוות דעתו של כב' הנשיא יצחק כהן. חוות דעת זו, מפרטת לפרטי פרטים את הממצאים שהובאו בפנינו ואת המסקנות שהסיק חברי כב' הנשיא מממצאים אלה, לאחר שנשמעו חקירותיהם של עדי הגנה המומחים הנוספים, כפי החלטת בית המשפט העליון. אקדים ואומר, כבר עתה, כי מסקנותיו המפורטות והמדוייקות של כב' הנשיא, משקפות את אשר אף אנוכי התרשמתי במהלך שמיעת הראיות הנוספות, והמסקנות אשר הסקתי לאחר קריאת סיכומי בעלי הדין.

על כן, אין לי אלא לצרף את דעתי לדעתו המפורטת של כב' הנשיא ולהסכים עימה.

2. כיוון, שצורפתי למותב זה רק לאחר שמיעת מסכת הראיות והכרעת דינו של המותב הקודם, הרי, מן הסתם, התרשמתי הישירה מן העדים נוגעת אך ורק לשני מומחי ההגנה שהופיעו בפני. פרט לכך, עברתי על חומר הראיות אשר הוצג בפני בית המשפט, וקראתי בעיון את הכרעת הדין. ולאחר כל אלה, מצאתי, באופן עצמאי, כי אין בראיות החדשות שהובאו בפני המותב בו כיהנתי, כדי לשנות דבר מן המסקנות אותן הסיק המותב הקודם.

3. הכרעת הדין מבוססת בעיקרה על הודאותיו של הנאשם, בין אשר ניתנו בדבריו בפני המדובב המכונה "ארתור", בין בהודאותיו בפני חוקרי המשטרה וכן בשחזור שנעשה על ידו לאחר חקירתו. כל אלה מהווים משום הודאת בעל דין. הראיות הנוספות שהובאו, וביניהן הראיות הנוגעות לטביעות הנעל ולצורת שיסוף צווארה של תאיר המנוחה, הינן משום ראיות מסוג "דבר מה נוסף", ההולמות את הדרישה שנקבעה בפסיקה כמבחן חיצוני להודיית נאשם. ראיות אלה אינן אמורות להיות בעלות משקל כבד כראיה העיקרית. (ראה ע.פ. 3370/09 **עליאן אל עמור נגד מדינת ישראל**, תק - על 2011 [4] 3966, 3966 (2011); וכן ע.פ. 2109/96 **אלעביד נגד מדינת ישראל**, פ"ד נא [1] 673, 715 [9.7.97].)

על כן, בצדק התייחס חברי, כב' הנשיא, לראיות הנוגעות לטביעות הנעל, כאל ראיות חיצוניות, אשר כובד משקלן הנדרש מגיע כדי כובד משקלה של "ראיית דבר מה נוסף".

4. הכרעת הדין, במקורית ניתנה כאמור בהסתמך על הודאתיו של הנאשם, כאשר המותב אשר הכריע את דינו של הנאשם לראשונה, בחן ראיות אלה לאור מבחנים חיצוניים, אשר הובאו בראיות המהוות משום "דבר מה נוסף". המדובר במקבץ של ראיות איכותיות, שנתקבלו ממקורות חיצוניים, אשר בכל אחת מהן יש כדי לתמוך ולאשש את דבריו של הנאשם, כפי שהובאו בהודותיו הנ"ל. מארג הראיות הכולל, הוא אשר הביא את בית המשפט להכריע את הדין בעניין העומד לשיפוטנו. חברי חזר בחוות דעתו דהיום על מארג ראיות זה, המבוסס על מספר אדנים, כמפורט בפסקה 90 לחוות דעתו. מסכים אנוכי, עם כל הענווה והצניעות, כי אכן מארג זה, הכולל לפחות שבעה מקורות ראייתיים שונים, אותם מגולל חברי בפסקאות 91 עד 105 לחוות דעתו, יוצר תשתית מוצקה להרשעת הנאשם.

בבסיס מארג זה, מצויה הודייתו של הנאשם, שניתנה בפני המדובב המכונה "ארתור" (ראה ת/401, תמלול ת/401א'). הנאשם היה נתון במעצר בחדר אחד עם "ארתור" הלז שעות מרובות. נראה כי אט אט רכש את אמונו, עד שבשעת לילה מאוחרת פתח את סגור ליבו וחרצובות לשונו, וגולל באזני "ארתור" את אשר התרחש באותו יום בו קיפח את חייה של הנערה תאיר ז"ל. מצפייה בקלטת, שומעים אנו את אשר סיפר הנאשם למדובב, ורואים אנו את אשר הדגים בפניו. דבריו של הנאשם קלחו בשטף, כאשר הנאשם גולל בלחש מרצונו את סיפור המעשה, כמי שחושש מהאזנה, ומנגד דיבר בקול רם על חפוטו. הנאשם סיפר היכן מצא את קורבנו, ליד דלת חדר השירותים, שח על כך שילדי בית הספר והמנוחה נהגו ללעוג לו ולקללו, ומשנקרתה לו ההזדמנות לפגוע בקורבנו, הוא דחק אותה אל תוך חדר השירותים, ושיסף את גרונו. הנאשם הדגים מפורשות במהלך שיח זה, את מיקומם של כלי הדם בצווארה של המנוחה, בהם גמר לפגוע, לאחר שלמד את הנושא - למרות שהוא נקב בשמות שגויים של כלי הדם - והתייחס לכלי דם ראשיים המצויים בבית החזה, אולם, הוא ידע לפרט כי פגיעה בכלי הדם המצויים בשני צידי הצוואר (כפי שהוברר מפי המומחים, מדובר בעורקי התרדמת), יביאו לדימום קשה ולמוות מייד, כפי שסיפר למדובב, כך תמצא הקורבן את מותה תוך "שתיים שלוש דקות". כאמור, הנאשם הדגים את דרך שיסוף הגרון בפני המדובב ולשם כך הביאו לפינת השירותים שבתא. (ראה דקה 00:1.45 לת/401).

כאמור, להודאה זו נמצאו תימוכין רבים בראיות אובייקטיביות עליהן עמד בית המשפט בהכרעת הדין המקורית.

5. בין יתר הראיות שהובאו במסגרת המבחנים החיצוניים להודיית הנאשם, הובאו גם הראיות הנוגעות לטביעות הנעל, בחוות דעתו של המומחה רפ"ק ירון שור, אשר נועדו להוות ראיה חיצונית לדבריו של הנאשם כי לאחר שהמית את קורבנו, הוא נעל את דלת תא השירותים, ויצא ממנו דרך חלקו העליון, הפתוח, תוך שהוא דורך בנעליו על הקורבן מושך עצמו כלפי מעלה, ועובר לתא הסמוך שדלתו היתה פתוחה. רפ"ק שור, זיהה שש עקבות שונות על מכנסי המנוחה, כאשר עקבה אחת מהן, היתה ברורה ביותר וסומנה על ידו כעקבה מס' 1. עקבה זו משקפת הטבעה של חלק קדמי של סוליית נעל, אשר

הוטבעה מתחת לכיס המכנס השמאלי של המנוחה, כשהיא צמודה אליו. העקבה צולמה וסומנה כמוצג ת/872 (לוח הצילומים מסומן 33212/06, וראה ת/869 ות/874). המומחה שהובא בפנינו מטעם ההגנה, מר בודזיאק, סבור כי לא נמצאו סימני טביעות נעל על מכנסי הג'ינס שלבשה המנוחה עת מצאה את מותה. לדבריו, כפי שצוטטו בסעיף 49 לחוות דעתו של כב' הנשיא, לא ניתן לייחס את סימני הדם למאפיין כלשהו של נעל כלשהי (עמוד 5 לנ/329). אציין, כי דעתו זו של המומחה - אשר נותחה בהרחבה בחוות דעתו של כב' הנשיא - אף אינה נראית בעיני. די בהתבוננות שטחית, בעיניו של אדם שאינו מומחה, כדי לראות כי סימני הדם, ובמיוחד הסימן המסומן כעקבה מס' 1, משקפים טביעת נעל אדם. צורתם צורת נעל אדם, וקשה לקבל את ההנחה כי נוצרו באופן אקראי כתוצאה מהשלכות דם שזרם מגופה של המנוחה, ואשר צורתן נקבעה כתוצאה מזרימת הדם על פני סיבי השתי וערב מהם מורכב בד המכנסיים, כעמדתו של המומחה. הדעת אינה נותנת כי המדובר בסימנים אקראיים מעין אלה. לשם כך יש לפנות לדברים החמורים אשר אמר חברי לעניין זה - דברים המקובלים אף עלי ללא כל סייג. עובדה היא גם המומחה אשר הופיע מטעם ההגנה, עוד בהליך הקודם, מר גאי קופר, הסכים כי מדובר בטביעת נעל (עמוד 1614 - לפרוטוקול).

עוד אציין, כי התבוננות בצילומי מנח גופת המנוחה, (ראה צילומים מספר 11 ו- 12) כפי המופיע בלוח הצילומים מטעם המאשימה, אשר הנציחו את גופת המנוחה, באופן בה הושלכה בחדר השירותים, מלמד על כך, כי אכן ניתן לראות סימני דם, אשר זוהו לאחר מכן כטביעת הנעל. סימנים אלה מצויים על גופה של המנוחה המוטל על גבי האסלה, באופן שסביר כי אכן אדם - אשר חפץ לצאת מתוך תא השירותים על דרך של טיפוס על המחיצה אל תוך התא האחר - יניח את רגלו במקום זה על הגופה, כדי להרים עצמו לעבר רום מחיצת השירותים על מנת לעבור מעליה.

6. מעבר להערותי אלה, באשר לקיומה של טביעת הנעל, מצטרף אנוכי לקביעותיו של כב' הנשיא כהן, באשר לעדותו של המומחה מר בודזיאק ולדברים אשר נאמרו לגבי עדות זו. עם כל הכבוד, אף התרשמתי מעדותו של העד היתה כהתרשמותו של כב' הנשיא.

7. ומכאן אעבור לעדותה של המומחית לרפואה משפטית, ד"ר פורמן - רזניק. התרשמתי ממומחית זו היתה קשה. הופעתה של המומחית על פני דוכן העדים, הביעה חוסר בטחון, ושידרה חוסר אמון. ברצונה של העדה להוכיח את דבר ביצוע הרצח באמצעות סכין משוננת, היא הפליגה למקומות אליהם לא הייתה צריכה להגיע. בחוות דעתה היא נסמכה בין היתר על צילום של סימן פגיעה באמצעות סכין משוננת כפי שהופיע ב- Atlas of Emergency Medicine, אשר סומן א' על ידי המומחית. בצילום זה רואים פצע אשר באחד משוליו מופיע רצף של פצעים קטנים, הדומה לרצף הפצעים שהופיעו בהמשך לפצע בסנטרה של המנוחה אליה כיוונה המומחית. דא עקא, כי אין חולק על כך, כי הפצעים על גופה של המנוחה היו פצעי שיסוף, שמשמעם משיכת הסכין על פני הגוף ולא דקירה. במצב זה, הסכין מבצעת פעולת חיתוך. מנגד, בשולי הצילום, אשר הוצגו על ידי המומחית, נאמר מפורשות כי המדובר בסימני פצע דקירה של סכין משוננת. ברי, כי קיים שוני בין סימני פצע דקירה - פצע בו חודר הסכין אל תוך הגוף, כאשר שיניו החיצוניות לוחצות על פני העור בסמוך לפצע, ומותרות סימני דקירה משניים לפצע חיתוך. בפצע חיתוך חותכות שיני הסכין את הגוף הנחתך אחת אחר השניה, באופן שהן מותרות

חתך אחיד. תנועת השיסוף לא תוכל להותיר סימני שיניים בודדות, שעה שכל שן משתתפת בפעולת החיתוך. ואכן, המומחית עצמה הסבירה, בעמוד 1877 לעדותה, כי יכול להיות כי סימני קיוקוו נותרים, רק כאשר הסכין **מונחת** על העור. יש לציין כי מתחת לחתך בסנטרה של המנוחה, היא מצאה שני צבירי קווים, אשר סומנה על ידה ב' וג', אשר מקומם הינו בהמשך ומתחת לפצע החיתוך שבסנטר והפיצעונים שבהמשכו, מהם היא הסיקה כי המדובר בגרירת סכין משוננת כלפי מטה. יש לציין, כי ממצא זה היה יחודי אך ורק לפצע הקטן שבסנטרה של המנוחה, כאשר המומחית ציינה כי בכל יתר הפצעים האחרים שעל גופה של המנוחה, כולל פצע השיסוף שהביא למותה, היא לא מצאה כל סימנים, שיש בהם כדי להעיד על שימוש בסכין משוננת (ראה עדותה בעמוד 1869). כדי להוכיח את גרסתה, השתמשה המומחית בסכין משוננת חד פעמית מפלסטיק, אותה הניחה על גוש של פלסטלינה. העדה התעלמה מכך כי הפלסטלינה הינה כשמה - פלסטית ולא אלסטית כגוף האדם. היא הניחה את הסכין על משטח הפלסטלינה ולא משכה אותו בתנועת שיסוף. ברי, כי במצב זה, יוותרו סימני שיניים על משטח הפלסטלינה. באשר לצבירי קווי הגרירה, הוכיחה באת כוח המאשימה הוכיחה כי המדובר בקווים שאינם במרחקים זהים לא ביניהם ולא בין רצף לרצף. (ראה מוצגים ת/822, ת/830, ת/831 וכנגדם עדותה של המומחית בעמודים 1880, 1881). לטעמי, המומחית לא הוכיחה כי אכן המדובר בסימנים שנגרמו על ידי סכין (לא משוננת) בתנועת חיתוך ולא דווקא, על ידי גוף אחר שנמשך על פני עורה של המנוחה. אף אין לדעת מסימנים אלה, אם המדובר מדובר בכלל בסכין משוננת. לעניין זה נתתי דעתי אף למתואר בספרם של **Spitz And Fishers, MEDICOLEGAL INVESTIGATION OF DEATH**, בעמוד 548 (מוצג ת/828), שם ניתן לראות כיצד מעבר סכין על פני העור יוצר שרשרת קמטי עור, אשר בהחתכם יוצרים צורת קיוקוו, הדומה לקיוקוו אליו מתייחסת המומחית.

8. ראוי לציין, כי בהליך הקודם זימנה ההגנה לעדות את מר אלכס פלג - איש משטרה בדימוס - אשר חיווה דעתו כמומחה (נ/185) כי החתך מתחת לשפתי המנוחה, מעיד על להב סכין משונן. חוות דעת זו, נשללה בהכרעת הדין המקורית. אציין, כי מקובלים עלי דברי חברי, כב' הנשיא, כי חוות דעת זו נסתרה על ידי עדותו של ד"ר זייצב, הרופא המשפטי שהעיד מטעם התביעה. עובדה היא גם, כי ההגנה הביאה לעדות את שותפה של המומחית ד"ר פורמן, ד"ר חן קוגל, אשר חיווה דעתו באשר לכיווני השיסוף ולא התייחס כלל לסוגיית אופי הסכין. על דברים אלה ומשמעם עמד בהרחבה חברי, כב' הנשיא כהן בחוות דעתו, ואין לי אלא לצרף דברי ועמדתי לדבריו.

9. **לסיכום:** כאמור, עמדתי זהה לעמדתו של חברי כב' הנשיא כהן. אם הוספתי ממילותי לחוות דעתו, לא באו דברי אלה, אלא כדי לחזק את חוות דעתו. יש לזכור, כי שתי הסוגיות אשר הועמדו לבחינתנו במסגרת הליך זה, אינן נוגעות לליבת חומר הראיות שבבסיס הכרעת הדין המקורית, אלא באשר לראיות חיצוניות, התומכות ומאמתות את הודיית הנאשם. לא ניתן לבחון ראיות אלה לבדן, אלא כחומר עזר לבחינת משקלה של ההודייה.

במסגרת זו, לא נכנסתי לבחינת משקלה הראייתית של טביעת הנעל, ולא התייחסתי להלכה שנפסקה לאחרונה בע"פ 1620/10 **מצגורה נגד מדינת ישראל** [3.12.13]. שכן, סבור אנוכי כי משקובעת הפסיקה כי טביעת נעל תחשב כראיה קבילה, הרי במקרה שלפנינו משקלה של טביעת נעל זו, אינו כה מכריע. גם אם ניחס לטביעות הנעל שנתגלו על פני מלבושה של המנוחה, משקל שאינו רב, הרי עדיין

יכולים אנו להסתפק במשקל נוצה זה, כראיה מן הסוג שלפנינו, הבאה לשמש כמבחן חיצוני נוסף - אחד מבין כמה מבחנים נוספים - להודיית הנאשם.

כאמור, איני יכול לייחס משקל כלשהו לחוות דעתה של ד"ר מאיה פורמן - רזניק, אשר לא היה בה כדי לשכנעני כי מעשה ההמתה נעשה באמצעות סכין משוננת ולא סכין יפנית. סבורני לעניין זה, כי מקביעותיו של בית המשפט באשר לכלי הרצח, כפי שנקבעו בהכרעת הדין המקורית, לא נגרע ולא מאום, אשר יהא בו כדי להביאני לכלל ספק כלשהו המצדיק הרהור נוסף באשר להרשעה.

10. סופו של דבר, מצרף אנוכי דעתי לדעתו של כב' הנשיא בפסק דין משלים זה, לפיה יש להותיר את תוצאת הכרעת הדין המקורית על מכונה.

כב' השופטת אסתר הלמן:

1. אנו שבים ונדרשים לבחינת אשמתו של הנאשם, בעקבות החלטת בית המשפט העליון, שהורתה לנו לגבות ראיות נוספות - עדויות המומחים: מר ויליאם בודזיאק וד"ר פורמן-רזניק, בנושאים בהם חיוו דעתם, במטרה לבחון האם יש בהן להשליך על שאלת אחריותו הפלילית של הנאשם.

2. חברי, כב' הנשיא י. כהן, פירט בהרחבה את הראיות החדשות שהובאו בפנינו, את התרשמותו מן העדים, הערכת המהימנות והמקצועיות של כל אחד מהם, ומסקנותיו מכל האמור, בנוגע להעדר השלכתם על קביעת אחריותו של הנאשם. אני מצטרפת בהסכמה לכל מה שנקבע בחוות דעתו של כב' הנשיא וכן להערותיו של חברי, כב' השופט ב. ארבל.

3. הואיל והדברים הובאו בהרחבה בחוות דעתו של חברי, לא אחזור ואפרטם, אסתפק במספר הערות, המתווספות לנימוקיו.

4. אפתח ואומר, כי הרשעתו של הנאשם התבססה על מארג של ראיות, הכוללות את הודאתו בפני המדובב, בפני החוקרים, ובמהלך השחזור, הודאות שנמצאו קבילות ובעלות משקל מהימן, בין היתר, הואיל וכללו פרטים מוכמנים, מבלי שהיה לנאשם הסבר מניח את הדעת מאין שאב מידע זה. בנוסף נמצאו ראיות נסיבתיות רבות שחיזקו את הודאותיו, מיקמו אותו בסמוך לזירה בשעה הרלבנטית, כשברשותו סכין, היכולה לשמש לביצוע הרצח, ראיות שהצביעו על הלך רוחו מייד לאחר שעת הרצח, ראיות שלימדו על כך שהעלים את בגדיו בסמוך לאחר יום האירוע, ניקה היטב את נעליו ועוד. לכל אלה נוספו שקריו של הנאשם והתרשמותנו כי אין בפיו הסברים מניחים את הדעת להודאות שמסר ולראיות הנסיבתיות הרבות הקושרות אותו לביצוע הרצח, בכללן החומר הרלוונטי שנמצא במחשבו האישי.

5. באמצעות הראיות החדשות מבקשת ההגנה לקבוע כי קיימים ממצאים שאינם מתיישבים עם הודאת הנאשם, באופן המשליך על משקלה של ההודאה. לפי הנתען:

א. הכלי שבאמצעותו בוצע הרצח הוא בעל להב משוון. עובדה שאיננה מתיישבת עם הודאת הנאשם, לפיה, ביצע את הרצח באמצעות סכין יפנית.

ב. שבע החבלות בראשה של המנוחה נגרמו כתוצאה מנפילה, באופן שאין לו הסבר בהודאת הנאשם.

בנוסף, מבקשת ההגנה לשכנע אותנו כי כתמי הדם על מכנסי המנוחה, בהם מצא בית המשפט "דבר מה נוסף" ואף מעבר לכך, לחיזוק ההודאה, וראיה עצמאית הקושרת את הנאשם לביצוע הרצח, אינם עקבות נעליו של הנאשם, ולמעשה אין הם עקבות כלל.

6. חוות הדעת עליהן נסובה הכרעת הדין המשלימה הינן חדשות, אולם הסוגיות בהן הן עוסקות אינן חדשות. סוגיות אלו נבחנו ולובנו בהכרעת הדין, על סמך ראיות וטעוניהם שהובאו מטעם שני הצדדים, וזכו להתייחסות נרחבת.

7. חוות דעתה של הגב' פורמן- רזניק עוסקת בשתי הנקודות הראשונות, סוגיית להב הסכין ומנגנון החבלות בראשה של המנוחה.

בשאלה כיצד נגרמו הפגיעות בקרקפת המנוחה, הבהירה העדה בראשית עדותה הראשית כי היא מסכימה עם חוות דעתו של ד"ר זייצב. לאור האמור, ומעבר למה שפירט כב' הנשיא כהן בחוות דעתו (בסעיפים 27 ואילך), אודות הקושי לקבל את חוות דעתה של העדה, ספק אם בפנינו ראיה חדשה.

8. דברי העדה כי היא מסכימה למעשה, לאמור בחוות דעתו של ד"ר זייצב, בכל הנוגע לחבלות בראש, מתיישבים גם עם האמור בחוות דעתה, בה חזרה וקבעה (בסעיפים 8, במסקנה מס' 1 ובסיכום חוות הדעת), כי איננה חולקת על מסקנתו של ד"ר זייצב, והיא מסכימה כי אם נמצאים דימומים בשכבה הפנימית של הקרקפת, הרי שממצא זה מתיישב עם חבלות קהות שנגרמו **ממכות או נפילות**. המומחית הוסיפה כי העובדה, שמתוארים שבעה מוקדים של דימומים, מתיישבת עם לפחות שבע חבלות נפרדות, **אלא אם כן אלה נגרמו בעקבות מגע עם משטח בלתי סדיר**.

9. העובדה כי מדובר בשבעה מוקדי דימום שונים איננה ראיה חדשה. הדברים הובאו בפנינו באמצעות חוות דעתו של ד"ר זייצב, אשר ד"ר פורמן - רזניק, מסתמכת על ממצאי בדיקתו. המומחית גם מסכימה עם ד"ר זייצב, כי הדימומים יכולים היו להיגרם כתוצאה מחבלה קהה או מנפילה בתא קטן וצפוף. כבר בהכרעת הדין הראשונה נזקקנו לטענת הסנגור, כי ממצאים אלה אינם מתיישבים עם השחזור/ההודאה,

"ייתכן כי פגיעות אלו נגרמו במהלך המאבק, במהלך נפילה של המנוחה או בכל דרך אחרת...".

10. למעשה, ד"ר פורמן איננה חולקת על מסקנה זו. ד"ר פורמן אמנם התייחסה בחוות דעתה לכך שלא סביר כי פגיעות שמיקומן גבוה מאוד על פני הקרקפת, מעל אזור "שולי הכובע" דוגמת האזור הקודקודי, יגרמו בעקבות נפילה מגובה, והן מתיישבות יותר עם חבלה ישירה (ממכות לאזור זה), אך לא שללה את המסקנה, כי במקרה זה, אף שמדובר בשבעה מוקדים נפרדים של חבלות, מקורם מחבלות ישירות ו/או מנפילות. ההגנה טוענת כי לא מדובר במשטח לא סדור, היכול לגרום לחבלות נפרדות. טיעון זה איננו מקבלים, וכאמור, כבר נתנו לכך דעתנו בהכרעת הדין.
11. לאור האמור, ככל שיש "חידוש" כלשהו בעדותה, **בדגש** שהיא שמה על היות הפגיעות **נפרדות**, אין בכך דבר היכול להשליך על הכרעת הדין ועל מסקנתנו, כי מוקדי הפגיעה הנפרדים יכולים היו להיגרם כתוצאה משילוב חבלות ישירות עם נפילה בתא הצפוף, על האסלה ולצד האסלה, באופן המתיישב עם הודאת הנאשם ועם השחזור.
12. החלק העיקרי בחוות דעתה של הגב' פורמן עוסק בלהב הסכין, שבאמצעותה בוצע הרצח, מסקנותיה בעניין זה מבוססות על פצע החתך בסנטר (שאיננו החתך שהביא למותה של המנוחה). בעניין זה יש חשיבות לעובדה, שהסכין, באמצעותה בוצע הרצח לא נתפסה, ולכן הדיון בשאלה האם להב הסכין חד או משונן, מבוססת על ההנחה, כי להב של סכין יפנית הינו, בהכרח חד, בעוד שייתכן כי להב סכין משומשת, ששימשה לביצוע עבודותיו של הנאשם, תותיר אחריה סימנים הדומים ללהב משונן, או להב שאיננו חד. יוצא שלדיון בשאלה האם הותירה הסכין סימנים ייחודיים ללהב משונן אין השלכה משמעותית בשאלת משקלה של הודאת הנאשם, ועיגונה בראיות חיצוניות.
13. מעבר לכך, התרשמתי מחוות דעתה של הגב' פורמן ומעדותה, כמו של חבריי, הינה כי למרבה הצער, לא ניתן לקבלה, בשל היותה מגמתית ולא מבוססת כדבעי על אמות מידה מקצועיות. הדברים פורטו באריכות בחוות דעתם של חברי ואינני רואה צורך לחזור עליהם.
14. אדגיש בעניין זה, כי העדה מצאה לנכון לציין במהלך עדותה, מיוזמתה, כי קביעותיה בעניין זה הינן **גם** על דעתו של ד"ר חן קוגל, אשר העיד בפנינו במסגרת ראיות ההגנה. לא קיבלנו הסברים משכנעים, בזמן שהעיד בפנינו, ניתן היה ללמוד מעדותו כי אין הוא חולק על מסקנתו של ד"ר זייצב בנקודה זו, כלומר, ד"ר קוגל לא מצא פגם במסקנה כי אפשר שסכין יפנית היא שימשה לביצוע הרצח. כך גם לא ניתן הסבר לשאלה מדוע ההגנה מצאה לנכון לפנות אל ד"ר פורמן - רזניק, בהיותה עובדת בחברת "מדן", תחת ניהולו של מר קוגל, לשם קבלת חוות דעתה, (שניתנה ללא כל אימות או התייחסות של

ד"ר קוגל, כמקובל), למרות שהוא היה המומחה בעל המעמד הבכיר יותר והבקי יותר בנסיבותיו של הליך זה.

15. מתוך האמור לעיל, ובעיקר על סמך הליקויים בעבודתה, כפי שפורטו בחוות דעת חבריי, לא שוכנעתי שיש לקבוע ממצאים על סמך חוות דעתה של ד"ר פורמן-רזניק. והמסקנה היא כי לא הובאו בפנינו ראיות חדשות הפוגמות, במשקל ההודאות, באופן המשליך על הכרעת הדין.

16. באשר לחוות דעתו של מר בודזיאק, הרי מבלי להמעיט ממומחיותו וניסיונו, בתחום המומחיות שהגנה עצמה הטילה בו ספק, פירט חברי, כב' הנשיא בהרחבה, את ממצאיו של מר בודזיאק, הליקויים שנמצאו בדרך עבודתו (כמותם אין אנו מצפים למצוא בחוות דעתו של מומחה בעל שם, במעמדו ובכלל), ואת הקושי לסמוך על ממצאיו.

17. אני מסכימה לכל האמור בחוות דעתו של כב' הנשיא, ומצרפת אף אני את התרשמותי מעדותו המגמתית של העד, אשר על אף ביקורתו על כך שמומחה התביעה, רפ"ק שור, לא נקט בסטנדרט פורנזי מקובל, הרי בדרכי עבודתו נמצאו כשלים, שאינם מאפשרים לסמוך על מסקנותיו. כך למשל בעניין תיעוד ניסיונו של העד ליצור מעתק של בד הג'ינס, ניסוי שלא תועד על ידו, ולא נשמר (כמפורט בסעיף 61 לחוות דעתו של כב' הנשיא), וכך בעניין השימוש בעזרי מדידה שאינם בקנה מידה אחיד להשוואה בין מוצגים, (כמפורט בסעיף 64 לחוות דעתו של כב' הנשיא).

18. לעומת זאת, מקצועיותו וישרו של רפ"ק שור לא נפגמו, גם במהלך חקירה נגדית ממושכת; התרשמנו כי מדובר באדם הבקי בתחום מומחיותו, בעל ניסיון רב וישרה, דקדקן ויסודי. הביקורת על השימוש בסולם הדרגות הישראלי, כפי שהובאה בחוות דעתו של כב' הנשיא, ואשר אינני חולקת עליה, איננה משנה דבר ביחס להתרשמותי מעדותו של רפ"ק שור, אך היא מבטאת את הבעייתיות בהסתמכות על חוות דעת בתחום טביעות נעל, בהעדר אחידות ובהירות בנוגע לסולם המילולי המתאר את מסקנות הבודק, ובהעדר סטטיסטיקה המאפשרת להבין את משמעות השימוש בדרגות המילוליות השונות, תהא חוות הדעת מקצועית ככל שתהא.

19. חוות דעתו של מר בודזיאק ביקשה לשכנע כי אין בפנינו ראיה לכך שכתמי הדם על מכנסי המנוחה, או חלק מהם, הינם עקבות נעל כלשהי. לפי קביעתו, כמות ואיכות הפרטים אינם מאפשרים לבצע השוואה ושיוך של הסימנים לטביעות נעליו של הנאשם. כך גם העדר הפרטים מונע קביעת מקור מסוים או גורם מסוים לאותם סימני דם, "בין אם מדובר בהתזות דם מכלי הרצח, העברה של דם שהתפרץ ישירות מהפצע של הקורבן, העברת דם מבגדי העבריין, ידיו או מקורות אחרים, או פשוט תוצר של דגם אריג הג'ינס". (עמ' 14 הערה מס' 4 בחוות דעתו).

20. כפי שקבע כב' הנשיא בחוות דעתו, את סימן הדם שסומן כעקבה מס' 1, ניתן לזהות ללא צורך במומחיות כלשהי כעקבת נעל. זו הייתה התרשמותנו במהלך הדיון, (ראה גם פסק דינו של כב' השופט

גלפז ז"ל), ללא כל הטיה, אלא מתוך התבוננות בראיה.

21. נזכיר בעניין זה, כי בפנינו **כראיה מטעם ההגנה**, גם חוות דעתו של המומחה מר קופר, אשר לא חלק על כך שמדובר בעקבת נעל.

22. ראיה זו כשלעצמה, קיומה של עקבת נעל על מכנסי המנוחה, במנח בו הוטבעה, הינה ראיה מסייעת ומשמעותית להודאת הנאשם, שכן היא משתלבת היטב בגרסה שמסר בנוגע לדרך בה יצא מתא השירותים, לאחר הרצח. לוחות הזמנים (כפי שפורטו בחוות דעתו של כב' הנשיא בסעיף 88), ממחישות כי הנאשם שיחזר את פעולתו, מבלי שעומת עם ממצא זה, עוד **בטרם** ידעו החוקרים על קיומו, ואף על פי כן, תואם מנח העקבה על גבי המכנס את התיאור שמסר. ההתאמה הינה בעצם המדרך על גבי המנוחה שהייתה שרועה על האסלה, וכן **בכיוון** מנח העקבה.

23. בפסק הדין שניתן בעניין מצגורה (ע"פ 1620/10 **מצגורה נ' מדינת ישראל**), עמד בית המשפט העליון על הבעייתיות בסוגיית קבילותה ומשקלה של טביעת נעל, כראיה מדעית משפטית. נימוקי פסק הדין דנים בעיקר בתחום העוסק בהשוואה של סימנים לטביעות נעל. הסתייגויות אלה ממידת המהימנות של הקביעות העוסקות בהשוואת טביעות נעל, מפחיתות ממשקל חוות דעתו של רפ"ק שור, אך אינן מחלישות את משמעותה של הראיה, שאיננה מצריכה קביעה שבמומחיות, בנוגע לכך שאחד הסימנים שנמצאו על מכנסי המנוחה, הוא עקבת נעל. כאמור, ממצא זה כשלעצמו, מהווה תוספת ראייתית משמעותית להודאה. לפיכך, גם בהינתן משקלה המופחת של חוות דעתו של רפ"ק שור, אין הדבר משליך על הרשעתו של הנאשם.

25. לסיכום, חוות הדעת החדשות שהובאו בפנינו נדחות לגופן, ואין בהן לשנות את הכרעת הדין בה מצאנו את הנאשם אשם בביצוע העבירות שיוחסו לו.

הוכרע אפוא פה אחד להותיר את הכרעת הדין על מכונה.

ניתן היום, כ"ד אדר תשע"ד, 24 פברואר 2014.